

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ODENSE VALGMENIGHED

GENNEM 50 AAR

ODENSE VALGMENIGHED

GENNEM 50 AAR

1 8 8 3

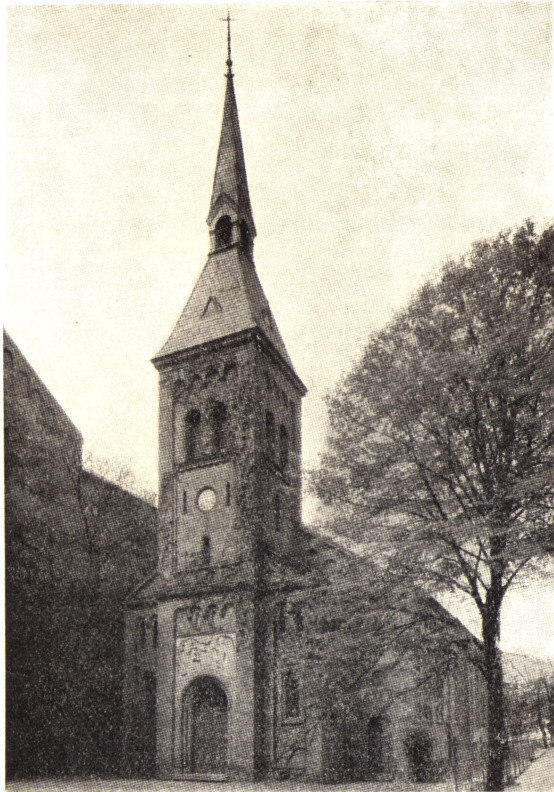
1 9 3 3

VED

SKOLEBESTYRER PEDER MØLLER

VALGMENIGHEDENS FORLAG

FYNS TIDENDES
BOGTRYKKERI
1 9 3 3

Kirken ved Sommertid.

Kirken i Vinterdragt.

*Tak, vor Fader, for dem alle
fra Ansgarius til Balle.*

(Grundtvig.)

Den fra fromme Fædre nedarvede „lutherske“ Kristendom fik atter sin Genfødselse her i Landet i Begyndelsen af Atten-Hundredaaret særlig ved jævne Folk gennem den saakaldte Lægmandsbevægelse, der ikke mindst her paa Fyn, navnlig i Syd-fyn og i Kertemindeegnen, fremkaldte et stærkt Røre og en inderlig og hjertelig Deltagelse — Vækkelse.

Ogsaa til Odense naaede disse hjertegrebne Lægprædikanter med deres Vidnesbyrd. — For os Nutidsmennesker, der har let til Mødesale, lyder det helt underligt, at de maatte „købe den belejlige Stund“ og benytte Markedsdagene, hvor mange Mennesker samlede i de store Købmandsgaardes Skænkestuer, til der at aflægge Vidnesbyrdet om deres Gud og Frelser.

En lille, fast Kreds dannedes efterhaanden i Byen, faa og smaa og bange nok, men uforfærdede alligevel, skønt de her som andre Steder var udsat for baade Haan og Forfølgelse, ogsaa fra Præsteskabets Side, og selv om det syntes, at denne lille Flok var som Faar uden Hyrde, blev den alligevel til stor Velsignelse; thi ogsaa her kendtes det, at den blev det Moderskød, hvoraf der skulde opvokse en rig og kraftig, kristelig Bevægelse, befrugtet af Aandens stærke Kræfter.

MODERMENIGHEDEN

Og Redskabet i Vorherres Tjeneste blev en af Grundtvigs dygtigste og mest fremragende Disciple, Ludvig Helweg, denne lyshaarede, mildøjede Præst med den varme Forkyndelse. Helweg var født i Odense, hvor hans Fader var en anset Læge, og da han i 1857 blev kaldet til residerende Kapellan ved St. Knuds Kirke

og Præst ved Graabrødre Hospitals Kirke, var han allerede oppe i Aarene, idet han alt den Gang havde anvendt flere Aar paa videnskabelige Studier i København — og ikke uden Grund ventede paa en Professorplads; men hverken her eller i Norge vilde man sætte ham til Universitetslærer for Theologerne. Han var for grundtvigsk paavirket, for farlig, denne forunderlig lyse eller lysende Præsteskikkelse.

I Odense fik man nu snart at mærke, at der i Menigheden stod en Ordets Tjener, som forenede i en sjælden Grad Lyset med Livet i sit paa en Gang aandeligt myndige og dog enfoldige Vidnesbyrd om Guds Ord og Naademidlerne som Livskilderne, vi alle kan tilegne os i vor Daabspagt, og som inderligst udfoldes i Guds levende Menighed, hvor „Guds Aand ta'r helst til Orde“. (Se i øvrigt L. Schrøders Bog om L. Helweg.)

Særlig i den lille Hospitalskirke samledes Pastor Helwegs mest forstaaende Tilhørere baade fra By og Land trofast om hans Prædikestol Søndag efter Søndag, og selv om Gudstjenesten baade Sommer og Vinter var Kl. 8 Morgen, kunde fjerntboende godt møde til den Tid, ja, selv Mødre med deres Børneflokk gik paa deres Fod en Mil til Byen for at være med ved Gudstjenesten. Ikke underligt, at Grundtvigs Venner ud over hele Fyn efterhaanden saa hen til Ludv. Helweg som den store og gode Fører.

Men Pastor Helweg blev tidlig slidt op, han sparede sig ikke. En af hans mest trofaste Tilhørere havde hørt noget om, at Præsten ikke, som vel er det almindeligste, holdt den samme Prædiken i begge sine Kirker. Han prøvede derfor en Søndag at følge ham begge Steder, og da Pastor Helweg netop samme Søndag tillige skulde prædike i Seden Kirke, nær Odense, tog han ogsaa med derud, og han fortalte bagefter, at han den Søndag hørte tre forskellige Prædikener. — Inden han naaede de tres Aar, var han da ogsaa mærket af sit store Arbejde; men stadig flokkedes hans Venner om ham og viste, hvor meget han betød for dem, alene det at se ham paa Prædikestolen, se hans forklarede Skikkelse og

høre hans tit korte Tale med Udbrud f. Eks.: „Ja, — — ja underligt er det, underligt, at Jesus Kristus steg ned til os arme Syndere!“

I de senere Aar af Pastor Helwegs Præstevirksomhed fik han Kapellan, Pastor Emil Koch, der blev en kærlig og sønlig Medhjælper for den til Tider stærkt svækkede Præst. I fem Aar var Pastor Koch hans Medhjælper og vandt i disse Aar mange Venner, og da Pastor Helweg tog Afsked i Eftersommeren 1883, var der mange af hans Menighed, der godt kunde tænke sig at opfordre Pastor Koch til at søge Embedet. Men da dette blev bekendt, blev der Bevægelse inden for Hospitalskredsen, idet nogle afgjort ikke vilde være med dertil og derfor følte sig kirkeligt „husvilde“, hvis dette skulde ske.

Disse „nogle“ hørte til de mere ubemærkede inden for Kredsen og derfor mere ukendte Medlemmer, men derfor ikke mindre kristeligt klartseende. De fleste var Indflyttere, der særlig var paa-virkede af de grundtvigske Friskoler paa Fyn og ikke mindst af Skolemanden C. Kold, de samme, der sendte deres Børn i Morten Eskesens Friskole i Odense. Ganske vist blev der nu sagt, at disse egentlig ikke var Medlemmer af Hospitalsmenigheden, hvilket de dog havde let ved at afvise, idet flere af dem i mindst tolv til femten Aar havde søgt Kirkegang der, havde ladet deres Børn døbe der og stadig gaaet til Alters hos Pastor Helweg.

Men det er ganske rigtigt, at disse jævne Folk ikke havde gjort sig meget gældende eller var meget kendte, hvilket heller ikke var Tilfældet med den Mand, der pludselig nu kom til at spille en fremtrædende Rolle inden for den opstaaede Bevægelse. Han hed Hans Jensen og handlede med brugte Bøger og Billeder, og han sad paa den Tid i en god Forretning. — Uden ellers at komme ind paa en Vurdering af denne Mands sjælelige og aandelige Indhold, kan i al Fald dette siges, at han havde et Forhold til visse Sider af det grundtvigske Syn paa Folkeliv og Kirkeliv; han var dertil en praktisk dygtig Mand, en handledygtig Mand med en levende

Fantasi og maaske derfor ogsaa et stort Vovemod. Hans Jensen begyndte at virke for at faa dannet en Valgmenighed i Odense, men det kneb noget med Tilliden selv hos dem, der kendte ham bedst. Det hørte nu imidlertid ogsaa til hans Natur, at han opgav ikke gerne en een Gang fattet Tanke, og med en betydelig Udholdenhed gik han rundt til en Del af Hospitalsmenighedens Medlemmer, deriblandt ogsaa Gaardejer Rasmus Poulsen i Sanderum, en Søn af Poul Rasmussen, Sanderum, der var god Ven af Peder Larsen Skræppenborg.

Rs. Poulsen blev stærkt optaget af Tanken om Valgmenighed og foreslog Jensen, at de skulde gaa til Grosserer Chr. Faber; han og hans Hustru hørte begge levende og hjerteligt med til Helwegs Menighed. Faber var imidlertid ikke hjemme, og de fremstillede da Sagen for Fru Sophie Faber, en betydelig og kristeligt meget udviklet Kvinde. Hun svarede dem, at hun og hendes Mand paa nærværende Tidspunkt vel ikke havde tænkt paa Valgmenighed, men blev Koch Præst efter Helweg, maatte de søge andet Sted hen, og dette blev rimeligvis til Sdr. Næraa Valgmenigheds Præst, Fr. Nygård. Imidlertid vilde de nu, naar hendes Mand kom hjem, overveje Sagen nøjere, men hun tilføjede allerede da, at dersom der kunde dannes Valgmenighed her i Byen, antog hun, at de ogsaa kunde gaa med dertil.

Naar Bevægelsen ud af Hospitalsmenigheden mod Valgmenighed alligevel paa dette Tidspunkt vandt saa megen Opmærksomhed, at en Del følte sig tilskyndet til at foretage et saadant Skridt, var der vel nok flere medvirkende Aarsager. Adskillige af disse Folk havde deres Rod i andre frie Menighedskredse paa Fyn; nævnes kan det i al Fald, at Ryslinge Valgmenigheds udmærkede Præst, Vilh. Birkedal, havde haft stor og afgørende Indflydelse paa nogle af dem i deres yngre Alder, saa de var langt fra at være fremmede for den Tanke, men særlig Aarsag var vel nok — som berørt — Forholdet til den unge Pastor Koch. Men hvorledes kan da dette Forhold udredes? Der maa jo have været noget meget

afgørende, siden denne Bevægelse kunde opstaa. Vel var der delte Meninger om hans Evne til at udfylde Pladsen som Arvtager efter Pastor Helweg, men det syntes alligevel, som Tiden gik, at flere og flere i den gamle Menighed følte sig knyttet til den unge Præst. — Hvad var der at bygge paa, og hvad fattedes der da? Pastor Emil Koch var 27 Aar, da han blev Kapellan hos Pastor Helweg; han var udgaaet fra et dybt alvorligt, kristeligt Præstehjem paa Falster. Hans Studietid i København faldt i Brandesiansismens Gennembrudstid, og de nye Tanker, som her fremsattes, maatte gaa stærkt ind paa Livet af unge, vaagne Mennesker, ikke mindst Theologerne, og virke til stærk Modstand — eller Frafald.

Koch var selv en alvorlig, personlig Kristen, da han kom til Odense; dette mærkedes snart, og han blev en sjælden god Hjælper i hele den beskedne Maade, hvorpaa han hjalp den gamle Præst til Rette, naar det kneb for denne at gennemføre en Gudstjeneste, — Hukommelsen kunde nemlig pludselig glippe for Helweg. Og Pastor Koch var en mere end almindelig god og kærlig Sjælesørger, god ved de syge og hjælpende overfor dem, der var nødlidende og anfægtede.

Hans Prædikener skrev han omhyggeligt; de var udarbejdede, saa de godt kunde gaa lige i Trykken, og han levede sig saa stærkt sammen med dem, at det faldt ham let frit at forkynde disse sine Tanker fra Prædikestolen; men der manglede denne Hjertets befrugtende Overrissling fra Livets dybe Oplevelser med Gud og Mennesker, som man naturligvis ikke i højere Grad kan vente af en ung Prædikant, men som ikke desto mindre fører fra Betragtninger til Vidnesbyrd.

Og naar han vel ikke hver Søndag, men dog meget ofte dengang, førte Fritænkernes Tanker og Theorier frem i sine Prædikener for bagefter at slaa dem ned, hvilket han gjorde dygtigt som den begavede og intelligente Mand, han var, saa var det alligevel kun Betragtninger, kun Problemers Behandling. Hans Prædikener

ODENSE VALGMENIGHED

blev derved mere en Udredning af den Enkeltes Liv i Troen end en Fremhævelse af det centrale i Menighedens Fællesskab om Herrens Naademidler. Der var da adskillige, som stærkt savnede dette i hans Prædiken, eller de savnede med andre Ord det grundtvigske Livssyns Forkyndelse. Dette kunde Pastor Koch ikke dengang give, fordi han ikke selv ejede det, selv om han ved Omgang med Pastor Helweg i de fem Aar tilegnede sig mere og mere deraf. „Jeg forstaar saa godt, at de hellere vil høre Nygård end mig,“ skal han have sagt, — hvor inderlig beskedent, men ogsaa hvor stort, — saadan var han ogsaa. —

Pastor Helweg døde paa Højstrupgaardens ved Bolbro Onsdag 5. September 1883 efter faa Timers Sygdom. Han var ved at stige til Vogns for at rejse bort herfra til København, da han blev syg.

Torsdag den 23. August Kl. 3 var der taget Afsked med ham ved et lille Vennemøde i Hospitalskirken, hvor Præsterne E. Koch, A. Leth, Middelfart, og Vilh. Birkedal, Ryslinge, talte. Begravelsen foregik under megen Deltagelse fra St. Knuds Kirke Onsdag den 12. September.

ODENSE VALGMENIGHED

Antikvitetshandler Hans Jensen arbejdede videre paa Sagen og mente, at der vist kunde blive henved 40 Familier, bl. a. gjorde han Regning paa alle nede fra Stige. Det viste sig imidlertid, at dette var et Fantasifoster, Halvdelen laa nærmere Virkeligheden, kun en enkelt Familie fra Stige meldte sig straks. — Da Grosserer Faber var kommen hjem, og der var forhandlet en Del mere med ham og hans Hustru derom, tog han og Jensen en Dag en Vogn og kørte ud til Rs. Poulsen i Sanderum. Han var jo paa Forhaand med, og Faber og Hustru blev mere og mere optagne af Tanken, hvorefter der blev forhandlet mere indgaaende med flere i Byen, blandt disse skal særlig nævnes Murer Niels Hansen, Klodsemager Peder Nielsen, Skræder Jørgen Andersen, Træskomand Jørgen Andersen, Paraplymager C. Lomborg, Væver Jørgen Hansen.

Kunstdrejer H. P. Christiansen, Murer Hans Larsen, Væver Lars Larsen, Karen Jørgensen, Højskolehjemmet, Syerske Kathrine Eriksen, Jordemoder Kirstine Knudsen, Væver Anders Rasmussen Hermann m. fl. og fra Stige Gartner Lars Hansen. Eskesen var ikke hjemme, han var paa Ferierejse i England, og der fortælles, at da han kom hjem, og Sagen var i Orden, udbød han: „Hvad er det, I har lavet, mens jeg har været borte?“ — Han kunde ikke rigtig faa i sit Hoved, at hans Folk havde foretaget sig et saadant Skridt, uden at han havde været medbestemmende. Imidlertid stillede han sig snart forstaaende og gik ogsaa med.

Selvfølgelig henvendte man sig ogsaa til de mere fremtrædende Medlemmer i Hospitalsmenigheden, men disse vilde ikke med. — Senere meldte flere af dem sig ind i Valgmenighedskredsen.

Det bør dog betones, at det var en Betyggelse for de ovenfor nævnte ikke særlig formuende Medlemmer, at Grosserer Faber og Hustru var med iblandt dem, særlig naar de, hvad ikke kunde undgaas, tænkte paa den økonomiske Side.

Man besluttede nu at indbyde til et Møde, og med den Hurtighed, der i det hele var handlet — ogsaa fra den meget handle-dygtige Grosserer Fabers Side, udstedtes følgende Bekendtgørelse i „Fyns Tidende“ af 2. August 1883:

Valgmenigheden i Odense.

De Familier eller enlige Folk, der ønsker at slutte sig til den ny Valgmenighed i Odense, bedes om at give Møde i Højskolehjemmets nye Sal paa Hj. af Thorsgade og Dronningensgade Søndag d. 5. August Kl. 5 for nærmere at drøfte Sagen.

Og senere Bekendtgørelse i samme Blad af 7. August 1883:

Højskolehjemmet.

Torsdag Aften d. 9. August Kl. 8 taler Valgmenighedspræst Nygård i Højskolehjemmets Sal, Hj. af Thorsgade og Dronningensgade, for den dannede Valgmenighed i Odense.

Endvidere findes følgende Bekendtgørelse i „Fyns Tidende“ af 6. August 1883:

ODENSE VALGMENIGHED

I Anledning af Pastor Kochs Udnævnelse til Præst ved Hospitalet indbydes den Menighed, som i mange Aar har sluttet sig til afgaaede Pastor Helweg i Hospitalskirken, til et Møde i Industriforeningens Sal Torsdag d. 9. August Kl. 7½ Aften.

*Th. Gundestrup. H. C. Helweg. Jørgen Nielsen. N. C. Petersen.
P. Preisler. S. P. Sørensen. F. Østergaard.*

Pastor Fr. Nygård.

Fru Elise Nygård, f. Christiansen.

Disse to Møder fandt altsaa Sted samme Aften, og Dagen efter findes følgende i „Fyns Tidende“:

„De kirkelige Forhold i Odense.

Efter at Pastor L. Helweg har taget sin Afsked som Præst ved det her-værende Graabrødre Hospital, og hans hidtilværende Kapellan, Pastor Koch, er bleven udnævnt til hans Eftermand, har der ytre sig en Del Bevægelse i den kirkelige Kreds, der hidtil har udgjort Hospitalskirkens egentlige Menighed. Fra en Side har man ment, at Tidspunktet nu maatte være kommet til at danne en Valgmenighed i Odense, og paa et Møde i Aftes er der taget endelig Bestemmelse om at stifte en saadan, som man vil søge anerkendt som Annex til Valgmenigheden i Sdr. Næraa med Fr. Nygård som Præst.

Det er Tanken i sin Tid at opføre en Kirke her, men til foreløbig Brug vil man indrette en Bedesal i Højskolehjemmet i Thorsgade. Endnu er det kun en mindre Del af Pastor Helwegs gamle Menighed, der har troet det betimeligt at slutte sig til dette Skridt.

Efter Indbydelse af nogle af de mere bekendte ældre Medlemmer af Menigheden holdtes der ligeledes i Aftes et Møde, hvor der fremlagdes

Udkast til en skriftlig Henvendelse til Pastor E. Koch, hvori man byder ham velkommen som Pastor Helwegs Afløser og udtaler det Haab, at Samfundsbaandet mellem dem, der har mødtes i Hospitalskirken, fremdeles maa bevares ogsaa under hans Ledelse. — Dette Møde var besøgt af godt et Hundrede Mennesker, hvoraf vistnok de fleste var tilbøjelige til at slutte sig til Henvendelsen.“

Der kunde maaske godt samtidig været fremsat Ønsket om, at Samfundsbaandet med den lille ny udtraadte Kreds heller ikke maatte brydes; men det var maaske for meget forlangt. Det saa ud til, at der tværtimod skulde opstaa nogen Misstemning. Der blev trukket paa Skuldrene, man rystede paa Hovedet og spottede en Smule, alt som man nu var indrettet, over den lille ny Valgmenighed. Men det var egentlig kun løsslupne Ytringer fra Enkeltmand, og som ikke holdt sig ret længe; thi fra Ledelsens Side var man i det hele fredelig stemt, og — lad det kun blive sagt stærkt her — dette skyldtes ikke mindst den milde, fredelige Pastor Koch, der endog i de kommende Aar maatte se paa, at flere og flere af Hospitalsmenigheden sluttede sig til Valgmenigheden, bl. a. den milde, kærlige Stadslæge H. C. Helweg, Broder til Pastor Helweg, Skomager S. P. Sørensen, Handskemager L. Beyer, Træskomand, Byraadsmedlem Jørgen Nielsen m. fl.

Og det maa videre betones, at der alle Dage har været et godt Forhold mellem disse to Menigheder, der vel fra første Færd kan betegnes med Moder- og Datternavnet, senere med Søskendnavnet.

Egentlig var det ikke i Begyndelsen en selvstændig Valgmenighed; dette blev den først ved Præsteskiftet efter Pastor Nygårds Død. Sognebaandsløserne til Pastor Fr. Nygård hørte dermed til Sdr. Næraa Valgmenighed; men i daglig Tale blev den betegnet med Navnet Odense Valgmenighed; den havde tilmed helt og fuldt egen Økonomi og egen Styrelse. Som nævnt besluttede dens Medlemmer at henvende sig til Pastor Fr. Nygård og at indrette Salen i Højskolehjemmet som Bedesal til Kirkebrug. Ejendommen tilhørte Grosserer Chr. Faber. Der blev laant en lille

Sum Penge til Afholdelse af Udgifterne derved. Salen kunde rumme 150—200 Mennesker og blev, da den var færdig, rigtig hyggelig til Kirkebrug. Alle bidrog ved fælles Hjælp og i skøn

Indgang til Bedesalen i Stuen. — Opgang til Højskolehjemmet paa 1. Sal.

Enighed til at faa det hele godt i Gænge. Og Præstevalget var som givet. Pastor Nygård var et Aars Tid forud blevet Præst for Sdr. Næraa Valgmenighed, og han var straks villig til at betjene den lille, nyoprettede Menighed i Odense, ja, stillede sig endog saa imødekommende, at han foreløbig kun forlangte sin Rejse godtgjort; han forstod godt nok, at der ikke kunde være store Midler til Raadighed til

at begynde med. — Man kunde dog ikke tage mod en saadan Offervillighed fra Præstens Side, og det blev derfor ret snart bestemt, at han saavel som Menighedens Forsanger skulde have fire Offerdage om Aaret (de tre Højtidsdage Jul, Paaske og Pinse og dertil ved Høstgudstjenesten, den første Søndag i September). — Morten Eskesen blev valgt til Kirkesanger, og der blev ogsaa valgt

et Menighedsraad, som foruden Pastor Nygård kom til at bestaa af Grosserer Chr. Faber, Antikvitetshandler Hans Jensen, Gaard-ejer Rs. Poulsen og Murer Niels Hansen.

Grosserer Chr. Faber.

Fru Sophie Faber.

Naar Nygård blev valgt til Formand i Raadet, var dette egentlig mere af Navn, Faber blev den egentlig ledende Formand. Kvinderne fik travlt med at sy Alterdug, Messeskjorte og Messehagel, og der blev saa søgt om Tilladelse til at bruge den indrettede Bedesal til kirkeligt Brug.

I det første Menighedsraadsmøde, afholdt d. 29. August 1883, meddelte Pastor Nygård, at Andragendet om nævnte Tilladelse var indgivet til Myndighederne ved Chr. Faber og indsendt til Stiftsprovst Damgaard. „Det fortjener her at bemærkes,“ udtalte Faber, „at saavel Biskop Engelstoft som og Stiftsprovst Damgaard begge haver stillet sig baade frisindet og behjælpesom for Sagen.“ Pastor Nygård udtalte, at han var villig til at holde Gudstjeneste hver Søndag, skiftevis Formiddag og Eftermiddag. Ligeledes erindrede han om, at han førte Kirkebogen for Valgmenigheden, men at Medlemmerne maatte huske ved Fødsel og Dødsfald straks

at give Meddelelse herom til deres Sognepræst. I alle andre Tilfælde besørgede han de nødvendige Anmeldelser til de forskellige Sognepræster, saasom Bryllupper, Barsedaa, Konfirmation o. s. v.

Chr. Faber gav Meddelelse om, at Karen Jørgensen, Højskolehjemmet, afstod sin Sal, beliggende i Stueetagen, til Kirkebrug for en aarlig Leje af 200 Kr., at Salen var bleven synet og anerkendt brugbar som Kirkesal af Stiftsprovst Damgaard, og at der var ophængt tre Bøsser: 1) for de Fattige, 2) for Kirken og 3) for Præsten. Ved Kirkebøssernes Tømning hver Søndag maa der foruden Kassereren, Antikvitethandler Jensen, være et af Menighedsraadets Medlemmer til Stede. Kassereren forelægger hvert Kvartal Regnskabet for Menighedsraadet, og Formanden forelægger det to Gange om Aaret for Menigheden. Medlemmerne har givet Løfte om, efter Evne, den første Søndag i hver Maaned at give Bidrag til Valgmenighedens Udgifter og at indbetale dem til Kassereren. Hvad der indkommer i Bøssen for „de Fattige“, skal anvendes til trængende i Valgmenigheden og uddeles af Menighedsraadet to Gange om Aaret. Alt det overskydende i Bøssen for „Kirken“ gaar til Kirkefonden. — Indretningen af Bedesalen har kostet ca. 600 Kr., som helst snarest skulde betales ved frivillige Bidrag.

Pastor Nygård prædikede første Gang Søndag d. 19. August (13. Søndag efter Trinitatis) i Højskolehjemmets Sal og fremdeles hver Helligdag, indtil Indvielsen kunde ske.

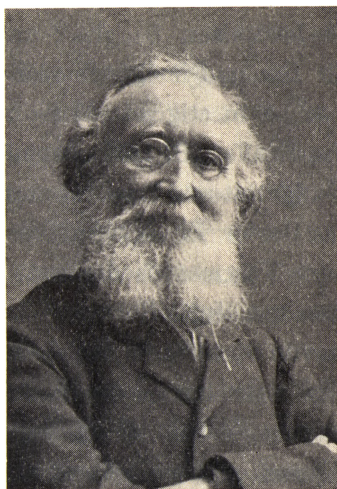
Onsdag d. 24. September 1883 findes i „Fyns Tidende“ følgende Meddelelse:

„Valgmenigheden i Odense har, efter hvad der meddeles os, under 18. ds. erholdt kgl. Anerkendelse som Annex til Sdr. Næraa Valgmenighed med Fr. Nygård som Præst og Morten Eskesen som Degn. Efter Forlydende vil Bedesalen med Tilbehør blive indviet af Biskoppen paa Søndag otte Dage.“

Og i Prædikantlisten til 20. Søndag efter Trinitatis (Søndag d. 7. Oktbr.) findes følgende nærmere Oplysning: Højmesse Kl. 10. Bedesalens Indvielse ved Biskop Engelstoft. Pastor Nygård prædiker.

Herefter blev der holdt Gudstjeneste hver Søndag skiftevis Kl. 10 og Kl. 4½.

I Menighedsraadsmødet d. 13. December s. A. drøftedes Dagsordenen for et Menighedsmøde, der skulde afholdes Søndagen efter. Regnskabet skulde aflægges og godkendes. Præsten skulde henstille, at Medlemmerne sørgede for at skaffe Penge, saaledes at Gælden kunde afvikles til Terminen, ellers skulde der optages et Laan. Pastor Nygård ønskede at faa slaaet fast, at han i Tilfælde af, at nye ham ukendte Personer meldte sig til Optagelse i Valgmenigheden, først maatte raadføre sig med Menighedsraadet. — Et Tilbud fra Tømremester J. Hansen om at afkøbe ham en Grund til Kirkebygning blev hurtig henlagt; dertil var Valgmenigheden slet ikke moden endnu. Og et Forslag om at fremlægge en Liste, hvorpaa man kunde tegne sig for maanedlige Bidrag eller een Gang for Aaret 1884, „blev man enige om ej at fremsætte, da man ej ønskede at lægge Baand paa Menighedsmedlemmerne, men saavidt muligt at bevare Friheden“, hedder det i Raadets Protokol.

Morten Eskesen.

Imidlertid gik man dog snart bort fra denne helt frivillige Maade at faa Pengene ind til Menighedens almindelige Udgifter. Der findes en Liste, underskrevet d. 1. Juni 1884, hvorpaa er opført 47 Navne paa Medlemmer, og af et valgt Udvalg er der paalignet, disse en maanedlig Indbetaling, men med Plads aaben for „Egen Ansættelse“, enten Forhøjelse eller Nedsættelser. Udvalget bestod af Redaktør Kjær, Smed Hans Nielsen, Stige, Gaardejer And. Knudsen, Tommerup St., Paraplymager C. Lomborg og Klodsemager P. Nielsen, Odense.

I en Redegørelse siger Udvalget, at det efter Skøn har delt Medlemmerne i otte forskellige Klasser og fastsat Bidragets Størrelse (maanedlige) for hver enkelt af disse til 1 Kr. 35 Øre, og ud fra dette Beløb er saa foretaget en Del Forhøjelser, ligesom en Del Nedsættelser.

Denne Fremgangsmaade fulgtes i mange Aar. Medlemstallet var jævnt stigende. I Slutningen af 1884 var Tallet fra Byen 38, fra Landet 18; 1885: henholdsvis 54 og 24; 1886: 69 og 47 o. s. v. Budgettet var ikke ret stort.

Pastor Fr. Nygård var Aaret forud kommet til Sdr. Næraa som Valgmenighedspræst. Næraaerne kendte ham fra den Tid, han var Højskolelærer i Ryslinge, hvor Pastor Johannes Clausen havde oprettet en Højskole, og de havde egentlig gerne i længere Tid villet have ham til Præst, men magtede det ikke. De stod i samme Forhold til Ryslinge Valgmenighed som Odense nu til Sdr. Næraa og blev betjent særlig af Vilh. Birkedals Kapellaner. — Nygård er født d. 1. Maj 1845 i Holbæk, hvor hans Fader Justitsraad Pedersen var Borgmester. Hans Moder ægtede imidlertid senere Prokurator Nygaard, Ejer af Gaarden „Aldershvile“ ved Lyngby, og Drengen fik saa hans Efternavn.

Efter i 1864 at være bleven Student fra Metropolitanskolen studerede han Theologi. I sine første Studenteraar var han stærk Tilhænger af Indre-Mission og hørte Søndag efter Søndag Pastor Frimodt i Johannes-Kirken, men kunde dog ikke der fastholdes. Præsten Peter Rørdam i Lyngby kom nu til at øve større og større Indflydelse paa ham, og han droges stærkere over paa den Side og søgte tilsidst til Vartov, til Grundtvig.

Saaledes var han da ledet ind i den Gerning, han først optog, idet han efter theologisk Embedseksamen i 1870 modtog Stillingen som Højskolelærer i Ryslinge, hvor han for Resten snart blev stærkt optaget af Birkedal og under hans Paavirkning endte som fuldblods Grundtvigianer. — Han var blevet forlovet med en sjælden velbegavet Kvinde fra København, Elise Christiansen; hun blev

ham en god aandelig Hjælper i hans Gerning. — De holdt Bryllup i 1871, og begge følte Trang til en mere selvstændig Stilling. Højskolefolk vilde de være, og de saa sig nu om efter en saadan Virksomhed. Denne fandt de paa Folkehøjskolen i Sønderholm i Nærheden af Nibe; men den blev ikke af lang Varighed, kun faa Aar; det kneb med at klare den økonomiske Side. I 1875 flyttede de til Mors, hvor Nygård først var Kapellan i Redsted, senere Sognepræst i Frøslev-Møllerup. — Han blev her i særlig Grad Ven med sin Nabopræst Valgmenighedspræst Rasmus Lund i Øster Jølby og deltog hjertelig i dennes Kamp med Myndighederne, — Rs. Lund havde nemlig taget et ukonfirmeret Barn til Alters, og da han af den Grund mistede Anerkendelsen som Valgmenighedspræst, havde han stor Støtte i sit Venskab med Nygård.

Pastor Nygård stod ogsaa i Venskabsforhold til Askovlærerne, særlig til Forstander Ludv. Schrøder. Hans Hustru havde før Giftermaalet været Elev paa Askov; dels vilde hun gerne deltage som Elev, dels ønskede hun at leve sig ind i dagligt Liv paa saadant Sted med sin vordende Stilling som Højskolemor for Øje. Nygård og Schrøder havde mange fælles Interesser, navnlig paa kirkeligt Omraade, og da Røret paa Mors kom til, knyttede dette dem endnu nærmere sammen, ikke mindst derved, at Fr. Nygård var blandt dem, der tilskyndede Schrøder til at aabne Askov for det betydelige kirkelige Møde i August 1881, hvor en Række indholdsrige Frihedskrav paa kirkeligt Omraade blev drøftede og videre fremsendt til Rigsdagen, hvilket gav Anledning til en Rets-sag, den saakaldte Askov-Sag.

Disse Frihedskrav bærer Vidne om den inderlige Optagethed af de kirkelige Forhold, der fyldte den Tids grundtvigske Præster og Lægfolk stærkt, hvorfor de forskellige Punkter her skal anføres, saa meget mere som det synes, at Interessen herfor i vore Dage er aftaget i en betænkelig Grad. — Adressen lød saaledes:

Til den danske Rigsdag.

Undertegnede Mænd, Medlemmer af den danske Folkekirke, som baade

sølv føler Trang til Ændringer i den nuværende kirkelige Ordning og er kjendte med samme Trangs Tilstedeværelse rundt om i hele Landet, henvender sig herved til den danske Rigsdag med indstændig Bøn om, at efternævnte Punkter, hvori vi har søgt at samle vore Ønsker, maa blive overvejede og fremkalde de nødvendige dertil svarende Lovforslag.

- 1) Det nuværende Præsteløfte afløses af et nyt, hvorved Præsterne forpligtes til efter deres bedste Overbevisning at lære overensstemmende med den hellige Skrift og at forvalte Sakramenterne sømmelig efter Herrens Indstiftelse.
- 2) Der indrømmes Sognemenighederne Ret til at vælge deres Præster.
- 3) Hvor Præst og Menighed kan enes om Indførelse af en Salmebog og en Alterbog, indrømmes der dem Ret hertil.
- 4) Der gives udvidet Frihed for Præsterne til at stede Børn til Herrens Bord i en tidligere Alder end nu, ganske som i den ældre lutherske Kirke i Danmark (smlg. Peter Plades Visitatsbog) — samt Frihed for Præsterne til at foretage den almindelige saakaldte Konfirmation uden Hensyn til Alder, Udskrivning af Skolen og bestemte Søndage i Kirkeaaet.
- 5) Der gives udvidet Frihed for Bisperne til under særegne Forhold at ordinere Mænd til Præster, som ikke er i Besiddelse af alle de nu for Tiden gjældende Betingelser for Ordination (smlg. Ordningen af den anglikanske Kirke).
- 6) Der gives Mænd over 30 Aar Adgang til for en særlig Eksamenkommission at underkaste sig en theologisk Embedsprøve, som Staten godkender, uden at vedkommende først har taget Studentereksamen og „Filosofikum“.
- 7) Der indføres en borgerlig Form for Ægteskabets Oprettelse for alle ved dertil beskikkede Mænd i hvert Sogn.
- 8) Der indrømmes Valgmenigheder og Sognebaandsløsere udvidet Ret til at benytte Sognekirkerne.

Den 4. August 1881.

Vilh. Birkedal. Rs. Lund. V. J. Hoff. Karl Rønne. Fr. Nygård. V. Brücker.

Som det vil ses, blev dette Andragende sendt direkte til den danske Rigsdag; men dette blev Underskriverne saa unaadigt optaget, at de fra Kirkeministeriet fik „en Næse“. — Denne blev imidlertid sendt retur, idet de hævdede, at de maatte have samme Rettigheder som andre danske Statsborgere. Svaret var et Sagsanlæg, der gik gennem Provsteret og videre helt til Højesterets Afgørelse.

„Dommen i Askov-Sagen blev afsagt d. 26. Oktober 1885. Højesteret fri fandt i Følge Telegram til os fra Ritz. Bur. de tiltalte Præster. Dog blev disse paalagt Sagens Omkostninger.“
(Fyns Tidende.)

I dette stærke, kirkelige Røre, som disse forskellige alvorlige Sager fremkaldte blandt Kirkefolket her i Landet, tog Pastor Nygård da stærk og levende Del; men i denne Tid var det ogsaa, han flyttede fra Mors til Sdr. Næraa. — Nu var man der naaet til at faa rejst en lille Kirke og en beskeden Præstebolig, saa Menigheden kunde faa det længe nærrede Ønske opfyldt at byde Nygård velkommen som Præst iblandt dem. — Valgmenigheden voksede sig større og større under hans Ledelse; man var glad ved hans Forkyndelse og glad ved hans vennesele Person, og snart blev man ogsaa glad ved Præstens udmærkede Hustru og gode Børneflokk. Det blev et ualmindeligt gæstfrit Hjem; at blive budt Velkommen i Døren af Fr. Nygård var hjertevindende, og det følte ikke mindre, naar hans Elise mødte frem i Stuerne. — Men Pastor Nygård kunde overkomme mere end betjene Sdr. Næraa Valgmenighed, derfor gav han ogsaa gladelig sin Tilslutning, da Kaldet fra Odense kom til ham, og han optog derefter med Iver Gerningen begge Steder.

I Odense skete der kort Tid efter dette, at Morten Eskesen i Begyndelsen af 1884 opsigde sin Stilling ved Friskolen og som Leder af Sangen i Valgmenighedskirken. Nygård tog levende Del i Kredsens Arbejde for at finde en Eftermand, der kunde virke baade i Skole og Kirke. En ung Lærer, en Gaardmandssøn fra Kolding-Egnen, var paa den Tid ansat som Lærer i Emborg Skole, Ry Sogn. Han havde aftjent sin Værnepligt i 1882—83 i Odense, og da Højskolehjemmet 1. November oprettedes af Karen Jørgensen, kom han meget der i sin Fritid og traf der sammen med en Del af Friskolens Folk. Ud fra dette Kendskab er det, disse i Begyndelsen af Aaret 1884 retter Henvendelse til ham, der atter efter endt Tjeneste var taget tilbage til sin Skole, om at overtage Stillingen ved Friskolen. Sagen afgjordes i Fastelavnen, og 1. Maj tiltraadte han Stillingen baade i Skole og Kirke. — Et Udtryk for saadan lidt mere privat Opfattelse fra Myndighedernes Side af Valgmenigheden og Friskolen fremkom, da Møller forberedte sit

Bryllup med Emilie, f. Jessen, fra Lumby (Sletten) og i den Anledning aflagde et Besøg hos Stiftsprovst Damgaard. „Det er dristigt af Dem,“ sagde Stiftsprovsten, „at forlade Deres faste Embede i

Skolebestyrer Peder Møller.

Jylland for at overtage denne lille Friskole efter Morten Eskesen, og det var ligesaa dristigt af Pastor Nygård at tage til den lille Menighed i Sdr. Næraa, — og denne herude — ja, den bestaar jo kun foruden af Grosserer Faber af nogle Sypiger.“

Bedesalen var ikke stor, og da der til Gudstjenesterne kom mange Ikke-Medlemmer, var det at forudse, at den, eftersom Menigheden fik større Tilslutning, med Tiden vilde blive for lille, og skulde der ske Forandring, maatte Tankerne gaa i Retning af et selvstændigt Kirkehus, selv om dette ganske vist var en dristig Tanke. Det var dyrt at købe Grund og dyrt at bygge, dertil var Kræfterne endnu for smaa og Medlemmerne for faa; derfor bortviste de fleste Tanken som uigennemførlig foreløbig.

Men den foretagsomme Hans Jensen kunde ikke vente, til han kunde faa Menigheden med sig, hvorfor han og en Murer Lars Hansen allerede i Sommeren 1884 for egen Regning købte to Grunde af Kancelliraad Helm Petersen, en Svoger til Grosserer Faber. Den bedste og største Grund laa lige overfor Drengborgerskolen, mellem denne og Frk. Winthelers Pigeskole, den anden og mindre gode Grund laa bag ved Borgerskolen, mellem denne og Vindegade, og uden Facade til Gaden, saaledes at der først maatte købes og nedbrydes et Hus i Vindegade. — Det var denne sidste Grund, Jensen vilde afhænde til Valgmenigheden til at bygge Kirke paa, og det var for Resten hans Tanke, at Friskolen

skulde flytte fra Bjerggade dertil, hvis der kunde blive Plads til den ogsaa. Dette saa jo meget tiltalende ud, og denne kønne Tanke greb da ogsaa flere i Menigheden. Men Spørgsmaalet maatte først og fremmest blive, om der var Plads nok, om der maatte bygges der, og om der kunde blive en forsvarlig Indkørsel. Og endda var det tvivlsomt, om Kirken paa den Plads kunde komme til at se tiltalende ud.

Alle disse Betænkeligheder kom frem paa et Par Menigheds-møder om denne Sag, og flere og flere var de, der ikke syntes om hele den Maade, Sagen var rejst paa, saa lidt som om selve Pladsen, saa man besluttede at lade Sagen falde, og dermed var atter Tanken om at købe Byggeplads til en Kirkebygning opgivet foreløbig.

Dette og mere til gjorde, at Hans Jensen og hans Kompagnon blev meget fortørnede; Lars Hansen rejste fra Byen, og Hans Jensen trak sig lidt efter lidt tilbage fra Valgmenigheden. Ved Menighedsrådet d. 7. December 1884 valgtes derfor i hans Sted Redaktør Kjær ind i Menighedsraadet. Samtidig trak Jensen sig tilbage fra Friskolen. Man beklagede naturligvis dette Udfald, men dette var jo helt ud en personlig Sag, som han selv maatte afgøre.

Men gemt var ikke glemt, Tanken om egen Kirke levede videre, og for at faa et Grundlag at bygge paa, skænkede Grosserer Faber 1000 Kr. og hans Kompagnon, Grosserer Jensen, 500 Kr. til en Byggefond med dette Maal for Øje, ligesom de øvrige Medlemmer opfordredes til nu og da og efter Evne at lægge en Gave i den i Salen ophængte Bøsse til samme Brug.

Ved Menighedens Aarsmøde d. 20. December 1885 forelaa følgende:

Faber fremlagde og oplæste tvende Skrivelser — fra Pastor Møller, Rønninge, til Pastor Koch og fra denne til Chr. Faber. Møllers Skrivelse til Koch gik ud paa at anmode Koch om at interessere sig for en Indsamling til Hjælp til at refundere de Præsters

Udlæg, der havde ført og vundet Askov-Sagen, og som havde paaført dem en Udgift paa 2000 Kr. — Hovedhenvendelsen til den grundtvigske Menighed, der fulgte med Skrivelsen fra Pastor Møller til Koch, var undertegnet af Ludv. Schrøder, J. Schørring og Ernst Trier og var i to Afdelinger. Den første lød saaledes: „Ved den Højesteretsdom, der er falden i den saakaldte Askov-Sag d. 26. Oktober, er som bekendt Præsterne Birkedal, Brücker, Hoff, Rønne, Fr. Nygård og Lund bleven dømt til at udrede Sagens Omkostninger. Hvad der maaske er mindre kendt, er den Omstændighed, at disse seks Præster desuden i Anledning af denne Sag vil faa adskillige Udgifter til Sagførere o. s. v., saa at de i det hele vil komme til at betale tilsammen omtrent 2000 Kr.. Det vil være ubilligt, om disse Udgifter kommer til at falde paa disse seks Mænd alene. Den saakaldte Askov-Sag vedrører alle os, der deler kirkeligt Syn med dem, og sikkert vil vi være enige om at betragte de Omkostninger, Sagens Førelse har voldt, som nogle, vi i Fællesskab maa udrede.“

Den anden Henvendelse lød saaledes: „At den saakaldte Askov-Sag har faaet saa heldigt et Udfald, skyldes sikkert for en Del den dygtige Maade, hvorpaa Octavius Hansen har ført den. Et overordentlig stort Arbejde har den voldt ham. Alle Venner af kirkelig Frihed skylder ham Tak derfor og opfordres til at vise ham den ved at tilsende ham en Hædersgave.“

Pastor Kochs Skrivelse til Grosserer Faber lød saaledes:

„Jeg tillader mig at sende Dem medfølgende Meddelelse fra Pastor Møller, idet jeg antager, at Sagen bedst vil kunne blive fremmet ved at lægges i Deres Hænder.“

Menigheden vedtog at optage af Menighedens Kasse i ovennævnte Øjemed 35 Kr. til Sagføreromkostningerne og 15 Kr. til Octavius Hansens Gave — og Grosserer Faber blev bemyndiget til at tilsende Pastor Koch disse Penge med en Anmodning til denne om ogsaa at sørge for en Indsamling i hans Kreds.

Løvrigt blev ved Aarsmødet Regnskabet fremlagt og godkendt. Den samlede Udgift var 748 Kr. 76 Øre, og Valgmenighedens Formue var opgjort til 1121 Kr. 71 Øre. Der udspandt sig en livlig Forhandling om Ligningen, nogle mente, at den gamle Ligning skulde bibeholdes, for at Kirkefonden hurtigst muligt kunde vokse, andre, at den skulde nedsættes begrundet paa de daarlige Tider; man enedes om at nedsætte den med 25 pCt. — Da det var vedtaget ved et tidligere Aarsmøde at foretage Menighedsraadsvalg hvert Aar, saa længe Menigheden stod i sin Udvikling, blev et saadant Valg foretaget. Valgt blev Chr. Faber, Redaktør Kjær, Gaardejer Rs. Poulsen og Skomager S. P. Sørensen. Der blev endvidere foretaget Valg af Ligningsmedlemmer. Valgt blev Bankbud Nielsen, Drejer Christiansen, Redaktør Tranberg, Hans Nielsen, Stige, Murer Niels Chr. Johansen, Tommerup St., og Vilh. Frederiksen, Biskorup.

Det var aabenbart et godt Valg at faa Skomager Sørensen i Raadet, baade han og hans noget ejendommelige, men gode Hustru tilførte ikke alene Valgmenigheden god aandelig Støtte, men den viljekraftige Skomager Sørensen blev ogsaa en god Kraft til Hjælp for ydre Foranstaltningers Fremme.

Aaret 1886, d. 7. Februar, afholdtes et Menighedsmøde til Behandling af Spørgsmaalet om Køb af en Byggeplads til en eventuel Kirkebygningens Opførelse. Opmærksomheden var nemlig bleven henledt paa en Papirhandler Adolph Madsen tilhørende Havegrund stødende op til Grosserer Fabers Ejendom og med Facade til Dronningensgade og til en Pris af 4 Kr. pr. Kvadratalen. Efter nogen Forhandling vedtoges det enstemmigt at bemyndige Menighedsraadet til for en Sum af ca. 7000 Kr. at afkøbe A. Madsen den fornødne Byggegrund og at afslutte Kontrakt med ham herom samt foretage det øvrige i Sagen fornødne. Grosserer Faber gav Løfte om at yde yderligere 1000 Kr. og hans Kompagnon, Grosserer Jensen, 500 Kr., hvorefter Menighedsraadet d. 15. Februar var samlet for at underskrive Købekontrakten og at foretage den første

Udbetaling paa 1000 Kr. — Det vedtoges at udsende Meddelelse om Købet til Menighedens Medlemmer og samtidig anmode disse — saavel som andre Venner af Sagen — om at yde Bidrag til Kirkegrund og Kirkebygning og, da man om muligt gerne samme Aar vilde opføre Kirkebygningen, at indbetale de tegnede Beløb til Kirkesangeren, P. Møller som Kasserer, inden 11. December s. A.

Til at forestaa Indsamlingen af Bidragene blev udpeget Gaardejer Rs. Poulsen, Arkitekt N. P. Jensen, Skræder Jørg. Andersen og Skomager Sørensen. Endelig blev vedtaget Ordlyden af en Bekendtgørelse, som det blev bestemt at indrykke i forskellige Blade i Landet. Den indeholdt en Anmodning om et Laan paa ca. 20,000 Kr. til Anvendelse ved Opførelse af en Kirkebygning. Menigheden tilbyder deri Pant i Grund og Bygning og en Rente af 4 a $4\frac{1}{2}$ pCt. p. A. samt personlig privat Sikkerhed af de enkelte Medlemmer.

I Begyndelsen af Aaret arbejdes da ret kraftigt for blandt Menighedens Medlemmer og Venner at rejse saa stor Kapital som mulig, og ved et Møde d. 18. April 1886 i Menighedsraadet forelaa da følgende Resultat. — Skomager Sørensen havde tidligere privat udkastet den Tanke at udstrække Indbetalingerne til Kirkefonden til fire Aar, dog saaledes, at man i indeværende Aar indbetalte saa meget som muligt, og derefter i de paafølgende tre Aar et nærmere bestemt aarligt Beløb. Dette blev først endelig vedtaget. Derefter bragte Sørensen den glædelige Efterretning, at der til Dato allerede var tegnet 9—10,000 Kr., samt at Valgmenigheden mod Kautions temmelig sikkert kunde faa et Laan i „Svendborg Amts Landbosparekasse“ paa 12,000 Kr. „Det skyldes samtidig at notere, at „Fyns Tidende“ væsentlig har hjulpet til, dersom Laanet kommer i Stand, idet Bladet har lovet Sparekassen at indskyde nævnte Sum, samtidig med at Laanet bliver ydet Valgmenigheden i Odense.“ (Landbosparekassen havde den Gang Kontor i Nyborg.) Det blev vedtaget at udsende trykte Breve over hele Landet til

Venner af Sagen for at give disse Lejlighed til at hjælpe med til Planens Gennemførelse.

Næste Menighedsraadmøde blev berammet til Langfredag Eftermiddag efter Gudstjenesten hos Grosserer Faber. Raadet bestemte at fremskaffe fra ander Haand en Tegning til Kirkebygningen foruden den, som allerede forelaa fra Arkitekt Jensens Haand. Ligeledes lovede Faber at tilskrive Bentsen, Vallekilde, for at faa til Laans en Tegning over en af de Rundkirker, han havde bygget for flere Valgmenigheder her i Landet.

Og den 23. April holdt Menighedsraadet atter Møde hos Grosserer Faber. Raadet besluttede at indkalde til et forberedende Menighedsmøde Lørdag d. 24. ds. Aften Kl. 7½ i Højskolehjemmet, samt til et Hovedmøde 2. Paaskedags Eftermiddag efter Gudstjenesten, for at faa alt ordnet overfor Menigheden, forinden man paabegyndte Bygningen af Kirken. Indvarslingen til begge Møder skulde ske dels ved Tillysning herom fra Prædikestolen, dels ved Bekendtgørelse i begge Byens Hovedblade. Det blev overdraget Skomager Sørensen og Grosserer Faber at rejse til Nyborg allerstnarest for personlig at overbringe Sagfører Clausen, Formand for „Svendborg Amts Landbosparekasse“, et af Redaktør Kjær konciperet Andragende fra Menighedsraadet om et Laan til Kirkebygningen paa 14,000 Kr. — Flere Tegninger til Kirkebygningen var forelagt af Arkitekt Schwanenflügel og en enkelt af Arkitekt Jensen. — Jensens Tegning blev antaget med nogle enkelte Forandringer, særlig at Kirken blev gjort en Alen højere end vist paa Tegningen. Da denne Forandring krævede en Merudgift, blev man enige om foreløbig at nøjes med een Klokke i Stedet for som paatænkt to. Jensens Overslag oplæstes og toges derefter i Forvaring.

Til det indvarslede Menighedsmøde 2. Paaskedag var de fleste af Menigheden samt en Del Venner og Bidragydere mødte. — Menighedsraadet meddelte, at der til nu var tegnet ca. 10,300 Kr. til Kirkefonden, og at man nu havde udsendt en Henvendelse til Ven-

ner af Valgmenighedssagen over hele Landet med Anmodning om at støtte Sagen. Endvidere blev Menigheden gjort bekendt med, at der til Skomager Sørensen i disse Dage var indkommet et Brev fra afdøde Pastor Helwegs to Sønner, Regner og Leopold, med en Gave paa 500 Kr. til den paatænkte Valgmenighedskirke i Odense. — Menighedsraadet udbad sig Menighedens Tilladelse til at optage for denne et Laan paa 14,000 Kr. i „Svendborg Amts Landbosparekasse“ til Kirkebygningen imod en Rente af 5 pCt. p. A. og fra 1889 endvidere et Afdrag paa 600 Kr. om Aaret, fra 1894 1000 Kr. Afdrag om Aaret. — For Laanet skal Menigheden give Prioritet i Kirke og Grund næstefter, hvad der er læst paa Ejendommen, og med Oprykningsret, samt endelig stille 5 Mænd af Menigheden som Kautionister og Selvskyldnere for Beløbet. Som Kautionister havde meldt sig Købmand Johs. Valeur, Grosserer Chr. Faber, Gaardejer Rs. Poulsen, Skomager S. P. Sørensen og Gaardejer Jens Madsen, Stige. Menigheden gav enstemmig Tilladelse til Laanets Optagelse samt modtog med Tak Kautionisternes Tilbud. — Til at forestaa Kasserervirksomheden for hele Kirkebygnings-Sagens Vedkommende modtog Menigheden ligeledes med Tak et Tilbud fra Læderhandler A. P. Sørensen (Søn af Skomager Sørensen) om at paatage sig dette Hverv, saaledes at Bidrag til Kirkefonden herefter gaar til denne, derimod skal baade Sørensen sen. og Sørensen jun. begge underskrive Rekvisition og Kvittering, naar de Menigheden bevilgede Penge udtages af Sparekassen.

Arkitekt Jensens Tegning i flere Eksemplarer blev fremlagt, hvorefter Menigheden blev gjort bekendt med, at man agtede allerstnarest at paabegynde Opførelsen af Kirken under Kontrol af et af Menighedsraadet udnævnt snævrere Byggeudvalg bestaaende af Skomager Sørensen, Gaardejer Rs. Poulsen, Redaktør Kjær og Arkitekt Jensen; sidstnævnte skal have det daglige Tilsyn med Arbejdet og skal i Samraad med Byggeudvalget modtage og vælge mellem indkomne Tilbud fra Haandværkere og Fabrikanter, afslutte Kontrakter med disse og senere udstede Anvisninger for

det udførte Arbejde til Udbetaling ved Valgmenighedens Kasserer, Læderhandler Sørensen. — Da Menigheden intet havde at erindre imod den hele Plan, betragter Menighedsraadet det altsaa som givet, at det har Medlemmernes Billigelse til at paabegynde Opførelsen af Kirken allersnarest.

Odense, d. 26. Juli 1886 (Pastor Ludv. Helwegs Fødselsdag).

Fr. Nygård. S. P. Sørensen. Chr. Faber. Hans Larsen. Niels Jensen. P. Tranberg. L. Beyer. Lars Hansen. Marius Larsen. J. Sørensen. K. Hansen. A. P. Sørensen. R. P. A. Hermann. L. Nielsen. H. Chr. Nielsen. H. P. Nielsen. Jens K. Nielsen. N. Kr. Johansen. Mads Madsen. Rasmus Thomsen. A. Henningsen. H. Hansen. N. Hansen. P. Rasmussen. H. K. Jespersen. C. Lomborg. J. Andersen. Jørg. Andersen. J. P. Gummer. Peder Jørgensen. A. B. Hermann. Hans Nielsen. Hans Peter Nielsen. Hans Hansen. Christen Madsen. Lars Rasmussen. Peder Møller. A. Nielsen. N. Madsen. Lars Larsen. S. Faber. Kathrine Eriksen. Hans Larsen. Jens Madsen, Stige. N. P. Jensen. Karen Jørgensen.

I Raadsmødet d. 8. August 1886 toges der Bestemmelse om „at nedskrive en kort Beretning om Valgmenighedens Tilblivelse paa et Stykke Pergamentpapir indlagt i et Blyrør og indmure den samtidig med Grundstenen“, ligesom der toges Bestemmelse om at indbyde Haandværkere og Leverandører til et lille Rejsegilde; og i et Møde d. 28. November toges følgende Bestemmelse: Man enedes om ikke at give Kirken noget Navn, da man gik ud fra, at den alligevel i daglig Tale vilde blive kaldt Valgmenigheds-Kirken. I Følge Skrivelse fra Biskoppen var Indvielsen berammet til Søndag d. 19. December Kl. 12 Middag. Raadet enedes om ikke at lade afholde nogen Festmiddag i den Anledning, ligesom man heller ikke kunde gøre sig fortrolig med den Tanke at udstede Adgangsbillet; men man vilde indbyde Stiftamtmanden, Borgmesteren, Politimesteren og samtlige Præster i Byen.

Efter Indvielsen og Gudstjenesten i Kirken skulde der være en Pause til Kl. 4 Eftermiddag, og i den Tid vilde man anmode Menighedsmedlemmerne om at tage sig af de fremmede Gæster.

*Kirken som nybygget og fritliggende i 8 Aar.
(1886—94.)*

Ved Sammenkomsten Kl. 4 vilde man bede nogle Præstevener føre Ordet. Man enedes om paa Prædikestolen at anbringe Ordene: „Saligt det Hus, som Vorherre gæster.“ (Der kom imidlertid til at staa: „Livet er Menneskets Lys.“ Joh. Ev. 1. Kap.) — Skomager Sørensen bemyndigedes til at købe den Døbefont, der forrige Aar var paa Udstillingen, til en saa billig Pris som mulig, samt at drage Omsorg for, at den var paa sin Plads forinden den Dag, Stifts-

provsten synede Kirken. Paa Indvielsesdagen skal der ringes med Klokkerne fra 11—12. Fremtidig skal der ringes med Klokkerne Morgen og Aften til sædvanlig Tid. Enstemmig blev Skomager Sørensen udnævnt til Kirkeværge, hvilket Hverv han med Glæde modtog. Sørensen skulde forhandle med Arkitekten om, at der blev anbragt et Skab paa et fra Skibet ikke synligt Sted i Koret til Opbevaring af Alterkalk, Brød og Vin m. m. — Det blev dernæst bestemt ved første Menighedsmøde at forhandle om Bidrag til Fru Lindbergs Pension, og man drøftede Betimeligheden af at antage et Bud til at indkræve de maanedlige Bidrag, hvilket man dog senere frafaldt; men derimod fandt man det mest praktisk kun at have een Kasserer, nemlig Læderhandler Sørensen. Skomager Sørensen lovede at anskaffe et Flag til Kirken, og endelig enedes man om til Kirkens Renholdelse, Opvarmning, Klokkeringning m. m. at antage den nærboende Klodsemager Jørg. Andersen for en aarlig Løn af 100 Kr.

Indvielsen af Kirken fandt Sted under festlige, dog jævne Former; der var saa mange til Stede, som Kirken paa nogen Maade kunde rumme, og glade Ansigter lyste overalt fra Medlemmernes Side, det følte som en virkelig Højtidsdag; de fleste af Byens Præster var mødte. En lille tilsyneladende ubetydelig Oplevelse skal noteres. En velvillig, ældre Præst fra Byen, der paa Grund af egen Gudstjeneste ikke havde været med til Indvielsen, kom umiddelbart efter sammen med sin Datter ind for at se Kirken, inden Kirkebetjenten endnu havde fjernet sig, og der faldt da under Samtalen følgende Udtalelse fra Datteren: „Far, her er intet Orgel!“ „Nej, min Datter,“ sagde den gamle Præst, „denne Menighed kan nok synge foruden, de synger alle med af Hjertens Lyst.“ Menigheden holdt en dejlig Jul sammen i den ny Kirke.

Ved Menighedsmødet Søndag d. 16. Jan. 1887 i Højskolehjemmets Sal blev Regnskabet oplæst og godkendt, og dernæst blev de af Menighedsraadet forelagte Spørgsmaal forhandlet. Afstemningen om Menighedsraadets Antal og Varighed gav til Resultat, at

der herefter skulde være seks Medlemmer i Raadet mod hidtil fire, og at der skulde afgaa to hvert Aar. Menighedsraadet bemyndigedes til at forhandle med Jørg. Andersen om hans Løn. Han fik 150 Kr., senere 200 Kr. aarlig. — Ved Valget af Medlemmer til Raadet faldt de fleste Stemmer paa Chr. Faber, Jens Madsen, Stige, Skomager Sørensen, P. Tranberg, Kjær og Rs. Poulsen. Til Ligningsmedlemmer enedes man om at genvælge de samme, og som Revisorer Bankbud Nielsen og Købmand Valeur.

Paa den Tid var Sognebaandsløsernes Antal fra Byen 70 Familier og enligstillede, fra Landet 47.

Under al denne Optagethed med at faa det nye Kirkehus bygget og den festlige Glæde ved at tage det i Brug gik Valgmenighedens Præst med sin store dybe Sorg. I de allerførste Dage af Aaret 1886 blev Fru Elise Nygård syg af en heftig Lungebetændelse, der i Løbet af faa Dage gjorde Ende paa hendes Liv; hun døde d. 9. Januar. Dette var et haardt Slag for baade Nygård og deres syv Børn, hvoraf det yngste kun var halvandet Aar gammel. Savnet af Hustru og Savnet af Moder, dette var knugende, saa meget mere som hun havde betydet saa overordentlig meget i dette Hjem. Hun var en klog og meget udviklet Kvinde, aandelig moden, støt og behersket af Karakter, kærlig og god; ikke saa underligt, at hun netop med disse Egenskaber var Nygård en god Støtte og Hjælper i Liv og Gerning. I ualmindelig høj Grad havde hun i disse faa Aar vundet Tillid og Kærlighed hos alle dem, hun virkede iblandt, naturligvis særlig i Sdr. Næaa, hvor hun havde Menighedens Medlemmer mere umiddelbart omkring sig. Derfor var Sorgen i Menigheden ogsaa meget stor, hvilket gav sig til Kende ikke alene paa Begravelsesdagen d. 16. Januar, da hun blev stedet til Hvile paa Sognets Kirkegaard, men ogsaa senere; man kappedes om at hjælpe, hvor man kunde. Valgmenighedens Medlemmer i Odense viste naturligvis ogsaa deres store Deltagelse og blev dengang — senere maaske i endnu højere Grad — til megen Hjælp for Nygårds Børn.

I et Menighedsraadmøde i April 1887 meddelte Skomager Sørensen, at han fra Borgmester Koch havde faaet Meddelelse om, at Byen havde skænket et Kirkeuhr til Valgmenighedskirken. I samme Møde optoges paa Foranledning af Skomager Sørensen en Forhandling om en endelig Ordning af Kirkens Gæld, hvilket maa-ske ikke var saa vanskeligt under den forhaandenværende Pengerigelighed. Fra Fyns Discontokasse forelaa Tilbud om et Laan paa 20,000 Kr. til 4½ pCt. aarlig Rente og 1 pCt. aarligt Afdrag. Der var ogsaa Forslag fremme om ad privat Vej at skaffe nævnte Laan. Resultatet blev, at man ved fornyet Henvendelse til Svendborg Amts Landbosparekasse skulde se at faa det forhøjede Laan der paa rimelige Vilkaar.

Samtidig drøftede man paa Forslag af Faber, at man skulde opfordre Menighedens Medlemmer og i det hele Venner af Højskolen til at give Bidrag til en Gave til Højskoleforstander Ludvig Schrøder og Hustru i Anledning af deres Sølvbryllup d. 24. September s. A.

Endvidere forelaa en Skrivelse fra Ryslinge Valmenighed, der omhandlede et Forslag til en Enkepensionskasse for samtlige Valg- og Frimenigheder her i Landet, hvilket Forslag senere blev tiltraadt i et Menighedsmøde.

Derimod blev et Forslag om at sætte Præsten paa delvis fast Løn, idet han foruden de fire Offerdage skulde have 50 Kr. maa-nedlig af Menighedens Kasse, ikke vedtaget, ej heller et Forslag om at gaa over til helt fast Løn; men det vedtoges at henstille til senere indmeldte Medlemmer at erindre, at Præstens Løn helt er grundlagt paa frivillig Ydelse, hvorfor man i Enighed maatte bidrage til, at han kunde faa en passende og ordentlig Løn for sit Arbejde i Menigheden.

Præsten har hidtil været selvskreven Formand for Menighedsraadet, men dels bor han i Sdr. Næraa, dels angaar de Sager, der behandles af Raadet, for det meste Menighedens materielle og ydre Anliggender, hvorfor det ved samme Menighedsmøde efter

Indstilling fra Menighedsraadet besluttedes, at dette selv vælger sine Bestillingsmænd, hvorimod Præsten fremdeles vedbliver at være Medlem af Raadet, i hvis Møder han kan deltage. — Til Formand valgtes Gros-serer Chr. Faber.

Fru Øllegaard Nygård, Pastor Fr. Nygård.
f. Refslund.

Samme Efteraar indgik Pastor Nygård nyt Ægteskab, idet han d. 18. Oktober 1887 ægtede Øllegaard Refslund fra Gestrup i Sønderjylland, Datter af Gaardejer Kristen Refslund, som med sin Familie hørte til Bovlund Frimenighed med Pastor L. B. Poulsen som Præst. Nygård havde lært hende at kende, mens hun var paa Højskolehjemmet hos Karen Jørgensen, og han kom til at holde af hende saadan, at han inderligt ønskede at hjemføre hende som sin Hustru. Nygård havde følt sig stærkt trykket af Ensomheden som Enkemand; han trængte til at have en at dele Livets Glæder og Sorger med, saadan som man kun kan det med en Hustru. — Hun var kun 22 Aar gammel, 20 Aar yngre end han, saa hun har vel nok maattet betænke sig mere end een Gang, inden hun gav ham sit Ja; det var et stort Ansvar at gaa ind til, ind i Hjemmet med de syv Børn — og til Gerningen i det hele. Men hun vovede det alt til Nygårds store Glæde; hun blev ham en god Hustru og Hjælper, og den yngste Søn af første Ægteskab, nuværende Redaktør Johs. Nygård, Mid-delfart, giver hende det Vidnesbyrd, at hun ogsaa blev Børnene en god Moder, „vi har meget at sige hende Tak for baade fra den Tid, vi var smaa, og senere, da vi blev store“.

Nu sidder hun ene tilbage i en aarelang Enkestand, som hun har baaret med stor Styrke, ogsaa hendes egne Børn er forlængst voksne; selv ser hun sikkert tilbage paa de 10 Aars Ægteskab med

Nygård i Hjem og Gerning i Sdr. Næraa som en lykkelig Tid.

Grosserer Faber og Hustru holdt Sølvbryllup d. 31. Oktober 1887. I den Anledning skænkede Fru Sophie Faber et Alterbillede til Kirken forestillende den romerske Hovedsmand, der kommer til Jesus, for at han skal helbrede hans syge Tjener. Under Billedet staar der: „Sig kun et Ord.“ Paa Billedets Ramme sidder en Sølvplade med følgende Indskrift: „Menigheden lod sætte denne Indskrift til taknemlig Ihukommelse af, at Fru Sophie Faber, Grosserer Fabers Hustru, ved deres Sølvbryllup d. 31. Oktober 1887, skænkede denne Altertavle til Valgmenighedens Kirke.“

Da Odense ligger saa centralt med god Forbindelse til alle Sider baade ad Landeveje og Jernveje, var det ikke underligt, at Valgmenigheden fik god Tilgang ikke alene fra nærliggende, men ogsaa fra fjerntliggende Sogne. Fra Dalum, Sanderum og Bellinge Syd for Odense sluttede efterhaanden flere og flere sig til. I Aaret 1886 overgik Kolds gamle Skole paa Hjallese Mark i Dalum Sogn til den dygtige og senere landskendte Jørg. Pedersen, der sammen med sin Kammerat og Ven fra Læseaarene, Sønderjyden Hans Appel, som ikke er bleven mindre kendt, omdannede Højskolen til en Landbrugsskole. Disse to Familier sluttede sig straks til Valgmenigheden, hvilket ogsaa var Tilfældet med endnu en Kammerat, Niels Anthon Hansen, der senere var bleven Lærer ved Landbrugsskolen. Og med det samme maa nævnes tidligere Frimenighedspræst fra Rødding Cornelius Appel, Hans Appels Fader, der fik sit Alderdomsasyll i den folkelige Gave „Folkely“ lige over for Landbrugsskolen. Med ham fulgte den ældste Søn, Redaktør M. L. Appel, og hans Familie. Gamle Appel, som han kaldtes, blev en kær og skattet Gæst i Menigheden; han sad der med sit kønne hvide Haar Side om Side med andre gamle hvidhaarede Medlemmer og fyldte saa kønt op i de øverste Rækker. Blandt disse andre maa nævnes Ludv. Helwegs Broder, den milde, statelige fhv. Stadslæge H. C. Helweg, der tog meget levende Del i Menighedens Liv.

Nord for Odense ligger Gartnerbyen Stige, hvorfra efterhaanden mange meldte sig ind i Valgmenigheden, ogsaa længere ude fra Nordfyn (Sletten) kom adskillige med, ikke mindst fra den lille Landsby Baardesø.

Da de derudefra har temmelig langt til Kirken, rejste der sig allerede i Pastor Nygårds Tid en Bevægelse for om muligt at faa dannet et Annex til Odense Valgmenighed, hvilket de dog ikke magtede. Nogle Aar senere, i Pastor Clausens Præstetid, opstod Tanken paany med forøget Vægt; men heller ikke da lykkedes det. Det havde ogsaa sine store praktiske Vanskeligheder, saa længe de to Valgmenigheder hørte sammen; det vilde medføre, at der maatte ansættes en Kapellan, og hele denne Ordning sammen med de deraf følgende betydelig større Udgifter veg man tilbage for og opgav. Men det resulterede i, at allerede Nygård optog en Gerning derude blandt Nordfynboerne og holdt en Hverdag een Gang om Maaneden kirkeligt Møde i Kappendrup Forsamlingshus. Og denne Gerning er alle senere Præster gaaet ind i, dels med kirkelige Møder i Forsamlingshuset, dels med Gudstjenester i en af Egnens Kirker, først Bederslev, senere Hjadstrup. Langt senere, og efter at Odense og Sdr. Næraa havde faaet hver sin Præst, blev Gudstjenesterne det almindelige og kunde da holdes om Søndagen.

Fra Vest fandt ogsaa en Del ind til Valgmenigheden og blev Sognebaandslødere. Her optoges en lignende Gerning, idet der een Gang maanedlig i længere Tid har været holdt Gudstjeneste i Broholm Kirke ved Tommerup St.

Allerede fra Aaret 1889 kom man ind paa at vælge et Udvalg af Menighedens Kvinder til at optage et Arbejde blandt de syge og fattige inden for Menigheden, og det overlodes Kvinderne selv at organisere dette Arbejde. Siden Odense fik Præstefamilien boende her, har Præstens Hustru altid været Formand for dette Udvalg af Kvinder baade fra By og Land. De er paa Valg ved hvert Aarsmøde ligesom Raadets Medlemmer. Tilvejebringelsen af de nød-

vendige Midler hertil sker gennem frivillige Bidrag til Menighedens Hjælpekasse.

I Sommeren 1890 døde pludselig Skomager Sørensen, hvilket var en stor Sorg ogsaa for Menigheden; han havde udført et betydeligt Arbejde for denne, saa det var ikke underligt, hans Bortgang følte som et Tab, og at han efterlod et føleligt Savn.

Grosserer Faber valgtes i hans Sted til Kirkevæрге.

I Valgmenigheden brugtes udelukkende Grundtvigs Festsalmer med Brandts Tillæg. Det følte dog som et Savn, at ikke en Del flere af Grundtvigs Salmer saavel som Salmer af andre betydelige Salmedigtere ikke fandtes, og det blev derfor vedtaget i et Menighedsmøde at overdrage til Menighedsraadet sammen med enkelte andre Medlemmer at faa samlet et større Udvalg af saadanne Salmer i et nyt Tillæg, og at træde i Forbindelse med andre Valgmenigheder med Forespørgsel, om de vilde være med til Udgivelsen af et saadant Tillæg. Resultatet blev, at Kerteminde, Vejstrup og Odense Valgmenigheder fik samme udvidede Tillæg.

Valgmenigheden afholdt gennem flere Aar Vennemøder i Odense, saaledes at det var Raadet, som ordnede dem. Det eventuelle Overskud uddeltes til enkelte Personer eller til forskellige gode Formaal.

Læderhandler A. P. Sørensen henledte i et Menighedsraadmøde d. 14. August 1891 de andre Medlemmers Opmærksomhed paa, at Stadslæge Helweg og Hustru holdt Guldbryllup d. 21. September d. A., og foreslog, at der blev vist dem en Opmærksomhed fra Menighedens Side. — Gaven blev „Danmark i Billeder og Tekst“. Disse Billeder blev senere skænket Friskolen i Nørregade, i hvis Bestyrelse Dr. Helweg havde siddet i mange Aar. Billederne blev sat op som fortløbende Billedrække (Frise) i de to nederste Klasseværelser.

Menighedens aarlige Afdrag paa Gælden tyngede som nævnt ovenfor for haardt paa dens aarlige Budget, og derfor blev Gældsforholdene ved Papirhandler Adolph Madsens Afrejse fra Byen

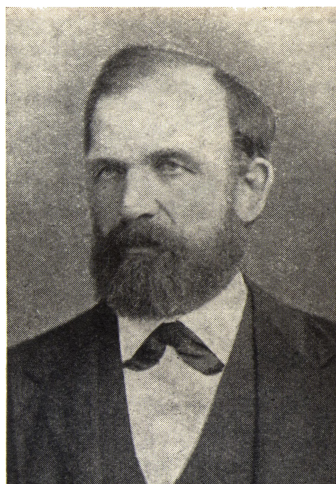
1891 ordnet saaledes, at et Tilbud fra ham om at forhøje sit Laan til 12,000 Kr. til 4½ pCt. blev modtaget, hvorefter der kunde afdrages 7500 Kr. i Sparekassen, der saa fik sit Tilgodehavende nedskrevet til 6500 Kr. med et Afdrag paa mindst 500 Kr. aarlig. Da Adolph Madsen senere lovlig opsagde sin Prioritet, blev Valgmenigheden heldigt hjulpet over dette Pengespørgsmaal, idet „Landbo-Sparekassen“, som den kaldte sig efter at have flyttet sit Hovedkontor til Odense, i Aaret 1900 laante Menigheden 20,000 Kr. til 4½ pCt. og med 400 Kr. aarligt Afdrag.

En anden Sag lagde for en Tid stærkt Beslag paa Medlemmerne og fremkaldte nogen Brydning. Efter at Menighedsraadet i nogen Tid havde drøftet et Krav fra Pastor Nygård om at faa en fast Løn paa 2500 Kr. aarlig fra Odense, blev man endelig til Dels enige om til næste Aarsmøde, der skulde afholdes Søndag d. 10. Januar 1892 i Friskolens Sal, at stille et Forslag saalydende: Præstens faste Løn 2500 Kr. og Kirkesangerens faste Løn 800 Kr. Formanden, Grosserer Faber, gik stærkt ind for Gennemførelsen af dette Forslag. Ved Mødet blev man dog snart klar over, at det ikke kunde gennemføres, som det forelaa. Stadslæge Helweg stillede saa Forslag om 2000 Kr. i fast aarlig Løn til Pastor Nygård, dertil een Offerdag samt Accidenser ved Bryllupper og Begravelser. Murer Hans Larsen stillede Forslag om Oftring som hidtil samt 600 Kr. fast om Aaret og ingen Accidenser. Dette sidste Forslag havde størst Stemning for sig, men de forkastedes begge to.

Dette tog Faber sig saa nær, at han straks nedlagde Formandsposten, idet han optog dette som manglende Tillid fra Medlemmernes Side, hvilket det i Virkeligheden ikke var. Redaktør Tranberg, der tidligere havde nedlagt sit Hverv som Medlem af Raadet, traadte nu til og lagde en Dæmper paa Sindene; han blev atter indvalgt i Menighedsraadet og blev dets Formand i nogle Aar. Grosserer Faber opfordredes til vedblivende at være Kirkeværge, hvilket han lovede, og han var det, saa længe han boede i Odense.

Menigheden og dens Præst enedes da om, at Præsten foreløbig for et Aar skulde foruden de fire Offerdage m. m. have 600 Kr. i fast Løn. Næste Aar blev der lagt 300 Kr. til, som ønskedes anvendt til en Livsforsikring — eventuelt sammen med Menigheden i Sdr. Næraa.

Ved samme Tid rejstes Spørgsmaalet om Orgel til Kirken. Grosserer Faber gav Meddelelse til Menighedsraadet om, at en Kreds inden for Menigheden havde indsamlet et Beløb, som ønskedes anvendt til et Orgel, og han bad Raadet foranledige et Menighedsmøde sammenkaldt for at forespørge Menigheden, om den ønskede at modtage og benytte et saadant Orgel, naar Bekost-

Redaktør P. Tranberg.

ningen ved dets Betjening afholdtes ved frivillige Bidrag. Søndag d. 6. August 1893 holdtes Menighedsmøde derom, men da Sagen ikke var saa kendt som ønskeligt, blev det besluttet at udsætte Afgørelsen til et senere Møde. Dette blev afholdt Søndag d. 27. August, og her besluttedes det med alle Stemmer mod 3—4 at modtage det gennem Grosserer Faber fremkomne Tilbud om Orgel og paa de nævnte Betingelser. Fru Sofie Lund, Agent Anton Lunds Hustru, blev Valgmenighedens første Organist.

Ved næste ordinære Aarsmøde i Januar 1894 blev givet Meddelelse om, at Gaardejer Jens Madsen, Stige, var afgaaet ved Døden, og at Læderhandler Sørensen ønskede at nedlægge sit Hverv som Menighedsraadsmedlem og Kasserer. Jens Madsen mindedes med stor Tak og Paaskønnelse for hans Hjælp og Deltagelse i Menighedens Liv og Gerning, idet han i flere Aar havde været et virksomt Medlem af Menighedsraadet. Og Læderhandler

Sørensen fik en oprigtig Tak for alt hans Arbejde, særlig som Kasserer i flere Aar.

Mægler O. M. Friis, der havde været Medlem af Raadet siden

Organist Fru Sofie Lund.
Et Ungdomsbillede.

1890, fik nu overdraget Kassererposten, først delvis sammen med Kirkesangeren, senere helt, og han har i mange Aar, ca. 30, været Menigheden en god Mand paa denne Plads; ordentlig, redelig og paapassende i enhver Henseende har han formaaet at holde god Balance i Regnskabet og paa sin altid elskværdige Maade faaet Bidragene ind i Kassen i betimelig Tid.

Pastor Nygård havde gennem mange Aar været en virksom Forfatter af Artikler saavel til Dag- og Ugeblade som til Maanedsskrifter.

Han var ivrig optaget af Kirkelivet, særlig det sidste Hundrede Aars, baade i Ind- og Udland. Han foretog sammen med sin Hustru flere Studierejser til Tyskland, Schweiz og sidst til Italien. Frugten af disse hans Rejser Syd paa var en Bog om „Luthers Venner“ og en om „Mellem Protestanter og Katholiker“. Han samlede og udgav ogsaa „Kolds Levnedsløb“; hans sidste og største Bog om „Kristenlivet i Danmark gennem hundrede Aar“ omhandlede den fynske Vækkelse. Han bebudede en Fortsættelse om den sjællandske Vækkelse, som imidlertid ikke kom. Hans Styrke var ikke saa meget at søge til Kilden i Bøger, men meget mere at søge til de levende Kilder i Folkemunde, og her forstod han at finde de rette og at kunne udnytte dem. Det var et stort Arbejde og et godt og fortjenstfuldt Arbejde; men dette sammen med Gerningen i begge Menighederne paa et saa udstrakt Omraade tog stærkt paa Tid og Kræfter, og der kunde maaske ogsaa opstaa lidt Misstem-

ning over, at han lukkede sig lovlig meget inde, i al Fald baade dette og et og andet mere gjorde, at der kom Brydninger i de senere Aar, særlig maaske nok i Odense. „Men,“ siger hans gode Ven Poul Boisen, „at man dog i Grunden ikke kunde skilles, det fik Udtryk fra Menighedens Side derved, at man valgte en personlig Ven af Nygård til Formand for Menighedsraadet.“

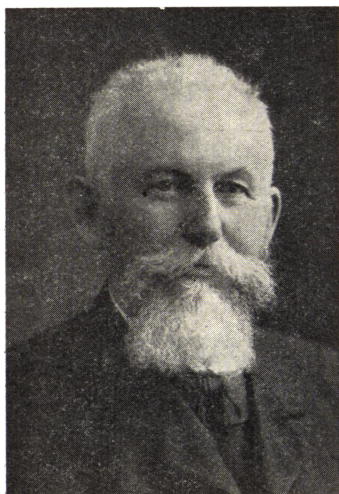
Forud for Menighedens Aarsmøde, der holdtes i Højskolehjemmet Søndag d. 17. Februar 1895, bebudede Tranberg, at han nu vilde trække sig tilbage, han følte sig for gammel til at tage Forholdene, som de var kommen til at foreligge, der skulde yngre Kræfter til.

Valgt blev efter anbefalende Udtalelser bl. a. af Knud Andersen, Odense Kalkværk, Landbrugslærer Hans Appel, Dalum, sikkert med den Bagtanke, at han skulde afløse Tranberg, ikke alene som Menighedsraadsmedlem, men ogsaa som Formand. — I Raadmødet d. 10. Maj 1895 valgtes Hans Appel da ogsaa enstemmig til Formand.

Og Hans Appel sidder 38 Aar efter denne Dag endnu som Formand. Dette er vel nok noget af en Sjældenhed; om Menigheden eller Formanden skal berømmes mest herfor, hvem vil afgøre dette. Han er nu 77 Aar, men langt fra aflægs, han kan staa til Tjeneste endnu en Tid ind i Fremtiden, og han gør det sikkert gerne, saa sandt Gud giver ham Kræfter.

Man kunde maaske tvistes om det heldige i, at en Mand beholder samme Lederstilling gennem saa lang en Aarrække; men Hans Appels store Kærlighed til Menighedslivet, som har sin dybe Rod i hans Faders Frimenighed i Rødding, og ogsaa hans personlige Egenskaber, har saa at sige gjort ham selvskreven dertil, hvad da ogsaa for faa Aar siden kom saa tydeligt til Orde, da et kvindeligt Medlem af Menigheden lidt rask udbrod: „Ja, en Præst kan vi jo nok faa; men hvor skal vi faa en Formand, naar Hans Appel gaar af!“ Vel er man i de yngre Aar lidt hurtigere i „Aftrækket“, naar det gælder om at faa de mange til at slaa Følge, men netop, hvis

man finder, at ens egne Meninger i Øjeblikket er de bedste, da gælder det om at give Tid. Og fra denne almindelige Regel kan Hans Appel naturligvis ikke helt undtages; men han har i det store

Landbrugslærer Hans Appel.

og hele haft en heldig Haand. Der har foreligget mange og betydelige Afgørelser til Forhandling og Afstemning i hans Tid, og det maa dog vist siges, at der altid er naaet et Resultat i Fordragelighed. Lad være, at Menigheden til Tider har ment at faa sin Villie gennemført, og dog var det maaske Formanden, der fik sin Villie; det er i al Fald Kunsten at faa det til at glide, at faa Sagerne gennemført, netop som det baader Menigheden bedst i alle Maader, og alle Forhold taget i Betragtning.

Hans Appel — og lad os kun tage Sofie, hans gode Hustru med, det fortjener hun — har ikke sparet Møje, Arbejde, Omhu og Kærlighed, naar det gjaldt baade Menigheden som Helhed og dens enkelte Medlemmer i Særdeleshed. Og derfor staar han i Dag med en Autoritet, en Tillid og Kærlighed, som er meget stor og ogsaa velfortjent.

Nygård og Hans Appel fik et godt, men kort Samarbejde; thi temmelig uventet blev Nygård meget syg sidst i August 1897; Sygdommen udviklede sig til en heftig Blindtarms- og Bughindebetændelse, og det var tydeligt at se, at det gik mod Døden.

Samme Dag, den 29. August 1897, Pastor Nygård døde om Middagen, gik der om Morgenen Ilbud til hans nære Ven Valgmenighedspræst Poul Boisen, Kerteminde, om, hvorledes det stod til i Sdr. Næraa, og skønt det var en Søndag Morgen, betænkte Boisen sig ikke længe, men lod Hesten spænde for og kørte den

lange Vej saa hurtigt, at han nær havde sprængt sin Hest, og da han kom til Lindøs Port, smed han Pisk og Tømme der og ilede over i Præstegaarden. Han naaede at komme tidligt nok. — Om Nygårds sidste Stunder har han fortalt kønt i den Ligtale, han holdt over Vennen, der begravedes d. 3. September paa Valgmenighedens egen Kirkegaard.

PASTOR FR. NYGÅRDS JORDEFÆRD

Nygård begravedes fra Sdr. Næraa Valgmenighedskirke under meget stor Deltagelse ikke alene fra de to Menigheder, men ogsaa fra Folk længere borte fra, og mange Kranse dækkede hans Kiste.

I Kirken talte hans tre Præstevener, Poul Boisen, Kerteminde, Rs. Petersen, Vejstrup, og Lassen, Asperup, og begge Formændene, Hans Appel, Odense Valgmenighed, og Jørg. Hansen, Hudevad, Sdr. Næraa Valgmenighed.

Her skal kortelig refereres Poul Boisens og Hans Appels Taler.

Efter Salmen „Herren han har besøgt sit Folk“ talte Boisen omtrent saaledes: Denne Salme elskede Nygård; den lød ved hans Dødsleje og har nu lydt ved hans Baare. Og det er ikke saa underligt, at han havde faaet den Salme kær, for der var faa, der bedre end han kendte denne Herrens Besøgelsesgang gennem vort Folk i dette Aarhundrede. Det var en stor Del af hans Livsgerning i Tanke og Granskning at følge Herren paa hans Besøgelsesvej. Og det, han særlig søgte at oplyse, var, hvorledes Herren besøgte Smaafolk. Jeg tror, den danske Kirke skylder ham Tak for hans trofaste Arbejde i denne Henseende. Han samlede flittigt paa Minderne om det dybeste i det danske Folk. Og han havde selv taget sin lille Plads i Vorherres Følge. Som Præst søgte han først og fremmest at samle saa mange som muligt til at slaa Følge og bestyrke dem i, at de hos ham havde en god Plads og en sikker Tilflugt. Og der er mange, særlig i denne Kreds, som vil sige, at han har været til Velsignelse for dem og til Bestyrkelse i det evige Livs Haab, mere end nogen anden. Tit er det svært nok for os Præ-

ster, naar vi skal vidne, hvor stort det er, naar Herren kommer med sin Naade, fordi vore egne Oplevelser er saa smaa. Det er godt for os, naar der er store Øjeblikke i vort Liv, hvor Vorherre kan besøge os i vor Sjæls Inderste. Derfor skal I høre om vor kære Vens store Stund, hans Afskedsstund, som jeg fik Naade til at være med i.

Dødskampen var begyndt, Talen om menneskelige Ting var standset; jeg ved ikke engang, om han rigtig kendte os mere. Men saa standsede denne Dødskamp, og da bad han om, at denne Salme maatte blive sunget, ja han begyndte selv, og skønt han ellers intet kunde sige mere, var han i Stand til at bekende sin Tro og bede Fadervor. Og da jeg havde lyst Velsignelsen over ham, istemte han selv: „Guds Fred er mer end Englevagt.“ Var der et Vers, vi ikke kunde huske, saa begyndte han selv derpaa. Det var Herren, der besøgte en af sine Folk og vilde vise, at naar alt andet brister, saa holder hans Ord. Vor Herre og Frelser har selv sagt: Jeg er den første og den sidste. Og vi, der tror paa ham, ved godt, at han er den første, at det var ham, der begyndte, men vi har svært ved at holde fast, at han ogsaa bliver den sidste. Der er saa meget andet, der vil holde os fast, men saa er det godt, naar Herren besøger sit Folk og forsikrer det om, at disse andre Magter ikke skal faa Lov at raade tilsidst, men at han vil være den sidste. Derfor var det en sikker Følelse hos os, at da han drog sit sidste Suk, gik der en Engel gennem Stuen, og den bar hans Sjæl til Gud. Det skal trøste os, som er saa bedrøvede over, at han er gaaet bort.

Efter en personlig Tak til Nygård for, hvad han havde været for ham, en Tak for hans varme og trofast Hjertelag overfor ham og hans — og overfor alle, han kom i Berøring med, vendte Boisen sig til Nygårds Hustru og Børn og talte hjertevarme og trøstende Ord til dem, at ogsaa de med Glæde engang kunde istemme: „Menneskets Søn, Gud Faders Tolk, slukket nu har al Sorgen!“

„Guds Fred er mer end Englevagt.“

Hans Appel: En Tak og et Farvel fra Valgmenigheden i Odense

til vor Præst og vor Ven Frederik Nygård! Det var fra Begyndelsen en Vennetjeneste, han gjorde os, da han blev vor Præst. Der var snævert og lavt til Loftet i den lille Bedesal i Thorsgade, men der var hyggeligt, og det passede godt til Nygårds barnlige Forkyndelse; man vil maaske finde, at det var Menighedens bedste Tid. Men omsider blev Pladsen for lille, og vi fik bygget en Kirke. Dermed traadte vi ind i den offentlige Bevidsthed; vi fik vore Modstandere, og vi undgik heller ikke indre Brydninger. Det saa en Tid ud, som vi skulde skifte Præst. Men naar det ikke skete, var det Nygårds Skyld, hans Tro paa, at han hørte hjemme i en Valgmenighed. „Nu ved jeg, hvad jeg skal,“ sagde han, „jeg skal blive her. Og saa vil jeg bede Gud velsigne min Gerning.“ Og det lykkedes; han blev tryk i sin Virksomhed, og vi faldt til Ro. Vi har lyse Minder fra det sidste Aar. Mødet mellem begge Menigheder i Sommer i Torpegaards Skov havde meget for os at betyde. Hans sidste Arbejde var at forberede Vennemødet, og vi har ikke kunnet afsige det.

En Tak til Nygård og en Tak til Gud for ham. Det sidste Ord, han talte, var jo ved en Jordefærd. Det var knyttet til Salmen: „For alt hos Gud er gode Raad.“ Lad os trøste Fru Nygård og de mange Børn med dette.

Jeg har ogsaa en Hilsen at bringe fra Foreningen af Højskoler og Landbrugsskoler. Han var jo Højskolens gode og trofaste Ven.

Nævnte Søn Johs. Nygård udtaler saaledes nu, idet han i Mindet lader Tankerne gaa tilbage til sit Barndomshjem: „Skønt Far døde, da jeg var godt tretten Aar gammel, bevarer jeg et stærkt Indtryk af ham — allerstærkest af den Dag, da vi stod om hans Dødsleje og var Vidner til, hvorledes han bogstaveligt *sang* sig ind i Døden og lod sig bære af den *Tro*, som han havde viet sit Liv til at forkynde. *Respekten* for ham som min Far voksede her til noget nær *Ærefrygt*, en Følelse, der siden har holdt sig.

Ellers husker jeg bedst Far fra vort Hjem i Sdr. Næraa som den travlt optagne Mand, der arbejdede med sine kirkehistoriske Skrif-

ter, samlede Stof dertil ved lange Samtaler med ældre Folk eller skrev og læste Korrektur. Dog var der ogsaa mange festlige Stunder mellem Arbejdsdagene. Søndag Eftermiddag efter Gudstjenesten samledes tit mange ovre i Præstegaarden ved Kaffen og de lange Piber, hvor Samtalen gik livligt, og vi unge lyttede efter. Ogsaa de hyppige Vinteraftener, hvor Far læste op for alle, der vilde komme, og Stuerne tit var fulde. Allerfestligst var det, naar Fars tre nære Præstevener, Boisen, Kerteminde, Rs. Pedersen, Vejstrup, og Lassen, Asperup, gæstede Sdr. Næraa, og en af dem prædikede i Kirken, en anden holdt Foredrag; men hvor de saa samledes om Aftenen til hyggeligt Samvær i Præstehjemmet, da var Far ret i sit Es.

Jeg husker ogsaa, at der ofte kom fremmede fra Odense Valgmenighed, som Far var glad for. Naturligvis var Sdr. Næraa Fars egentlige Hjemsted; vi Børn syntes i al Fald, at det var Næraa, han hørte hjemme i og var glædest for. Egentlig „folkelig“ i det Ydre var han ikke, men han kunde alligevel let finde Tonen i Samtale med Landboerne. Dog ved jeg af Ytringer fra ham selv, at han holdt meget af Odense og sin Præstegerning der. Hvorledes skulde ellers saa mange i Odense efter hans Død have Grund til at vise os, hans Børn, saa megen Godhed, som de gjorde? Det var nok et Udslag af en gensidig Forstaaelse i Fars Tid.“

Menighedsraadet holdt Møde d. 1. September, hvor Formanden, der var til Stede ved Pastor Nygårds Dødsleje, overbragte Raadet hans sidste udtrykkelige Hilsen og gjorde i det hele Rede for den øjeblikkelige Stilling. Man enedes om at deltage med Halvdelen af Begravelsesomkostningerne. Det overdroges Formanden at sørge for, at der blev holdt nogenlunde regelmæssig Gudstjeneste under Vakancen, og der blev forhandlet med Konfirmandernes Forældre om den forestaaende Konfirmation. — Ved et Søndag d. 26. September afholdt Menighedsmøde, hvor Formanden ogsaa bragte Hilsener fra Pastor Nygård, blev vedtaget, at Menigheden godkender Menighedsraadets Forslag om, at Fru Nygård faar Offeret

overdraget baade fra Høstprædikenen og for Julen. Ligesaa godkender Menigheden Raadets Forslag om for Aaret 1898 at yde Fru Nygård et Beløb paa 320 Kr. — Dernæst blev der drøftet og afstemt om den fremtidige Stilling, om der skal arbejdes for, at Menigheden faar egen Præst, eller om Fællesskabet med Sdr. Næraa skal opretholdes. Der afgaves kun faa Stemmer for, men mange imod at afbryde Fællesskabet. Dermed var Forslaget om, at der søges en Præst for begge Menigheder, vedtaget med den Tilføjelse, at Præsten selv maatte bestemme, hvor han vilde bo.

PRÆSTESKIFTE

Det var ikke nogen let Opgave, der nu kom til at ligge for de to Menighedskredse; det kan være besværligt nok for Medlemmerne i een Menighed at samles om enigt at vælge ny Præst, end-sige da i to Menigheder. Men det gik overraskende let og godt. Grosserer Faber kom paa sine Forretningsrejser ret langt omkring, ikke mindst i Jylland, og han kendte godt i hver Købstad de Præster, han gerne vilde gaa i Kirke hos. — I Aalborg var paa den Tid en ung Præst Johan Clausen, Kapellan ved Budolfi Kirke og Præst ved Hospitalskirken. Paa ham henledte Faber Opmærksomheden. Formanden indledede Forhandlingen med Clausen ved at bede ham komme og holde Gudstjeneste i Odense og Sdr. Næraa. Det gik Clausen villigt ind paa, og under en Sammenkomst spurgte Hans Appel Pastor Clausen, om han kunde tænke sig at blive vor Præst. Clausen gav et betinget Svar, og efter nogen Forhandling mellem de to Kredse rejste begge Formændene, Hans Appel for Odense og Jørg. Hansen for Sdr. Næraa, til Aalborg. Der fortælles, at kort efter, at de var kommen indenfor hos Familien, lød det fra et af Børnene: „Er det jer, vi skal over til?“ Hvis dette var Udtryk for Stemningen, kunde der nok, syntes de, blive godt Udfald af deres Bejlen. De kom dertil først paa Aftenen, og da de havde spist til Aften, ventede de, at nu skulde de til at forhandle; men Pastor Clausen

sagde, at nu vilde de sidde og tale sammen og have det hyggeligt, saa kunde de i Morgen forhandle om Sagen. Næste Morgen efter Morgensang (Gud giv os Lykke og gode Raad) gik de ind i Præstens Stue, hvor der blev talt ud om Sagen med Præsten og hans Hustru. — Det viste sig egentlig snart, at de endog kunde være særdeles glade ved at tage til Odense—Sdr. Næraa, og Betingelserne kunde de nemt komme til Rette om; de to Mennesker har aldrig stillet store Fordringer.

Men det er betegnende for Pastor Clausen ikke at jage til en Drøftelse og Afgørelse straks, det er et Karaktertræk hos ham, han forhaster sig ikke, og han tager ikke overilede Beslutninger.

Da det nu efterhaanden kom til almindelig Kundskab, hvilken Præst man havde sin Opmærksomhed henvendt paa, viste det sig, at mange kunde huske den unge Præst fra et Vennemøde her i Odense saa langt tilbage som i Aaret 1890, da han holdt Skrifte-talen og ledede Altergangen i St. Hans Kirke.

Ved et fælles Menighedsraadmøde for Odense og Sdr. Næraa Valgmenigheder, der afholdtes i Odense d. 2. November 1897, vedtoges det at indstille Pastor Clausen, Aalborg, til Præst for begge Menigheder. Odense med den Tilføjelse, at Præsten selv bestemmer, hvor han vil bo; Sdr. Næraa med den Tilføjelse, at Præsten som hidtil bliver boende i Sdr. Næraa, dog med den Vedtegning, at skulde Udviklingen medføre, at det engang blev nødvendigt at holde Kapellan, da maatte Præsten godt vælge Odense, og Kapellanen altsaa bo i Sdr. Næraa. Det Sted, Præsten vælger, skal stille Bopæl til Raadighed, hvorimod Lønnens Fordeling maa ske efter nærmere Aftale.

Da denne Vedtagelse blev bekendtgjort for Menigheden i Odense ved et Møde d. 7. November, vedtoges det kort og godt: „Menighedsraadet bemyndiges til at forhandle med Pastor Joh. Clausen i Aalborg om at overtage Præstestillingen her efter afdøde Pastor Fr. Nygård.“

Ved et nyt fælles Menighedsmøde, der afholdtes i Sdr. Næraa den 16. November s. A., vedtoges det at indstille Pastor Joh. Clausen fra Aalborg til Fællespræst paa de med Clausen aftalte Vilkaar: at han tager Bolig i Sdr. Næraa i Sommerhalvaaret og i Odense i Vinterhalvaaret (saaledes ønskede Clausen og Hustru selv at løse Boligspørgsmaalet), og at der sikredes ham en Løn af 4500 Kr.

Lønnen udredes paa den Maade, at hver Menighedskreds betaler Præsten 800 Kr. med 100 Kr. om Maaneden i hver af de otte Maaneder i Aaret, hvori der ingen Offerdag falder, og at der ofres som hidtil Jul, Paaske, Pinse og ved Høstprædiken. Skulde Præsten ikke paa den Maade opnaa i alt de 4500 Kr., og Sdr. Næraa-Kredsen saaledes ikke have ydet 1000 Kr. i Offer og Accidenser, og Odense-Kredsen ikke have ydet 1900 Kr. ud over de faste 800 Kr., da vil hver Kreds for sig have at udrede det manglende Beløb. — Af den Løn afholder Præsten selv Udgifterne til Huslejen i Odense, til Flytteomkostninger og til Præmie for en Livsforsikring paa 10,000 Kr. og Overlevelserenten for hans Hustru. — Endvidere betaler Kredsen hver med Halvdelen Udgifterne for Præsten til Jernbanebillet mellem Aarslev og Odense og Befordring efter Regning for Kørsel i Tjenesteanliggende mellem Aarslev og Bopælen i Sdr. Næraa. Skulde Pastor Clausen muligt ønske nogle Ændringer ved Præsteboligen i Sdr. Næraa forinden Indflytningen, da skal Udgifterne hertil afholdes af begge Kredsen med Halvdelen hver.

Ovenstaaende Indstilling kan af Medlemmerne Hans Andersen og Kristen Rasmussen af Sdr. Næraa Menighedsraad kun tiltrædes, for saa vidt Flertallet af Menighedens Medlemmer vedtager den, idet de fremdeles maa holde paa, at Præsten til Stadighed bør bo i Sdr. Næraa.

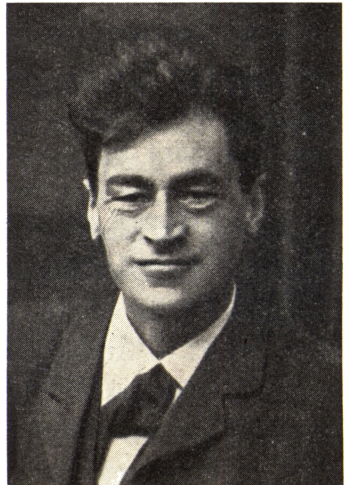
Paa et den 21. November s. A. afholdt Menighedsmøde i Odense gav Formanden Meddelelse om Vedtagelserne paa det fælles Menighedsraadmøde den 16. November i Sdr. Næraa og oplæste

Protokollen, hvorefter det enstemmigt blev vedtaget at vælge Pastor Clausen til Præst paa de af det fælles Menighedsraad foreslaaede Betingelser. Afstemningen foregik ved, at hele Forsamlingen rejste sig.

Med Hensyn til Tilvejebringelsen af de 800 Kr., som Pastor Clausen skal have i fast Løn, vedtoges det paa Forslag af For-

Fru Herdis Clausen, f. Rørdam.

Pastor Joh. Clausen.

stander Jørg. Petersen, Dalum, at lade en Liste gaa rundt til frivillig Paategning.

Derefter fremlagde Formanden et Forslag til Kaldsbrevet til Pastor Clausen, der godkendtes og lyder saaledes:

„Kære Pastor Johan Clausen! Underskrevne Mænd og Kvinder, der hidtil har været Medlemmer af Sdr. Næraa Valgmenighed, hvis Præst, afdøde Fr. Nygård, har betjent os i vor egen Kirke, indviet til Kirkebrug af Biskop Engelstoft den 19. December 1886, har i Dag paa et Møde enstemmig vedtaget at slutte os til Dem som vor Præst for en Valgmenighed i Odense, og er der i vor Beslutning taget Hensyn til, at De samtidig bliver Præst for Sdr. Næraa Valgmenighed. — Det er i den Anledning, vi henvender os til Dem og beder Dem indhente hos Kongen Anerkendelse

som Præst for Odense Valgmenighed, idet vi tilsiger Dem, at vi, saa vidt Gud giver Evne, skal støtte Dem i den Gerning, vi beder Dem overtage, for at De maa kunne røgte den med Frimodighed og Glæde.

Gud give sin Velsignelse til, at det maa lykkes, hvad vi nu med Dem, kære Pastor Clausen, begynder, saa det maa blive fuldbragt til hans Ære.“

(Undertegnet af Menighedsraadet og 78 navngivne Menighedsmedlemmer, der for de giftes Vedkommende lød saaledes: N. N. og Hustru.)

Faa Dage efter kom der Svar fra Pastor Clausen, der indledes saaledes: „Kære Appel! Gennem Dem som Menighedsraadets Formand sender jeg min Hilsen og Tak til Odense Valgmenighed, og ganske særlig min Tak for den fulde, varme og udelte Maade, hvorpaa det skete. Det glæder mig meget! Han, i hvis Ledebaand vi gerne har villet gaa i denne Sag fra først til sidst, han vil ogsaa give os at kende sin Trofasthed i de Dage, som kommer!“

Pastor Clausen meddelte dernæst, at saavel han som Menigheden skulde søge om Anerkendelse, og at Menighedens Ansøgning skal paategnes af ham, hvorefter den sendes gennem Provst og Biskop til Ministeriet.

Formanden fremlagde følgende Udkast til en Ansøgning i et Menighedsraadsmøde den 28. November 1897:

Til Kongen! Underskrevne Mænd, som sammen med flere — ialt 170 — hidtil har staaet som Medlemmer af Valgmenigheden i Sønder Næraa, hvis Præst, afdøde Frederik Nygård, har betjent os i vor egen Kirke i Odense, indviet til Kirkebrug af Biskop Engelstoft den 19. December 1886, ansøger herved allerunderdanigst om Anerkendelse som en selvstændig Valgmenighed i Odense, idet vi forud er enige med Pastor Johan Clausen af Aalborg om, at han overtager Præstestillingen iblandt os samtidig med, at han er Præst for Valgmenigheden i Sønder Næraa.

Idet vi herved tilkendegiver, at vi, saa snart den Kongelige Anerkendelse foreligger, vil løse Sognebaand til førnævnte Pastor Johan Clausen, skal vi tilføje, at vi alle boer indenfor en Mils Afstand fra vor Kirke i Odense.

Odense, den 28. November 1897.

Ansøgningen blev samme Dag ved Kirken underskrevet af Menighedsraadet og 34 andre paa hele Menighedskredsens Vegne.

I Menighedsraadets Møde den 2. Januar 1898 meddeltes, at Menighedens Ansøgning til Kongen om Anerkendelse havde den 29. November (tre Maaneders Dagen efter Fr. Nygårds Død) faaet følgende Paategning af Johan Clausen: „At jeg er villig til at overtage fornævnte Stilling som Præst for en Valgmenighed i Odense, naar jeg maa blive afskediget fra mit nuværende Embede, erklæres herved“, og at Ansøgningen dernæst var afleveret den 1. December 1897 til Stiftsprovst Balslev, som havde ekspe-deret vor Ansøgning sammen med Ansøgningen fra Sdr. Næraa, saa der ikke i Ministeriet skulde rejse sig Vanskeligheder i Anledning af den formelle Adskillelse.

Det vedtoges dernæst at modtage Direktør Johs. Valeurs Indbydelse til en Festmiddag for Præsteparret Indvielsesdagen hos ham, at Valeur og Formanden tager imod Pastor Clausen paa Banegaarden den 13. ds., at Kasserer og Formand modtager Sognebaandsløseren Søndag den 9. ds. paa Højskolehjemmet, at udstede Adgangskort til Valgmenighedskirken den 16. ds., som giver fortrinsvis Adgang indtil en kvart Time før Indsættelses-Højtidelighedens Begyndelse, og at anbefale Pastor P. Boisens lille Mindebog om Fr. Nygård.

Stiftsprovst L. N. Balslev havde den 8. Januar 1898 sendt Formanden, Landbrugslærer Hans Appel, følgende Skrivelse: Fyns Stifts Bispekontor har communiceret mig en Skrivelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 28. December 1897 saalydende:

„Samtidig med, at det under 27. d. M. har behaget Hans Majestæt Kongen at entledige hidtilværende residerende Kapellan ved Budolfi Kirke i Aalborg og Præst ved Hospitalet sammesteds Johan Peter William Clausen efter hans derom indgivne Ansøgning i Naade fra hans nævnte Embede, har det under samme Dato lige allerunderdanigst behaget Hans Majestæt at stadfæste Valget af fornævnte Kapellan Clausen til at være Præst for Valgmenighederne i Sdr. Næraa og i Odense, saaledes at disse Valgmenigheder

anerkes som Led af Folkekirken, alt i Henhold til de i Lov om Valgmenigheder af 15. Maj 1868 sammenholdt med Lov af 7. Juni 1873 indeholdte Bestemmelser.“

Menighedsraadmødet den 22. Januar 1898 aabnedes af Formanden med et Velkommen til Pastor Clausen i Haab om godt og fortroligt Samarbejde. Til Behandling var Forslag fra Pastor Clausen om en Ændring i Gudstjenestetiderne, saa Femtjenesten her saa vidt muligt falder bort, hvorefter Præsten ogsaa forhandler med Sdr. Næraa, og at Menighedsraadet vedrørende Konfirmationsforberedelsen indstiller til Aarsmødet, at Præsten kun har Konfirmander i Odense om Vinteren.

Det vedtoges at holde Aarsmødet Søndag den 6. Februar efter Gudstjenesten. Efter denne drikkes Kaffe, dernæst Aarsmødet, og sluttelig indbydes til et Fællesmaaltid i al Tarvelighed (a 0,75).

Ved Mødet gav Formanden Meddelelse om, at Listen til de 800 Kr. i fast Løn til Præsten er fremlagt i Dag til yderligere Paategning, og at en Liste ligeledes er fremlagt til Paategning af Offer til Organistinden. Bidragene bliver opkrævet i Løbet af Aaret. De i Menighedsraadet fremsatte Forslag blev begrundet af Pastor Clausen. Forslagene vedtoges enstemmigt; dog, hvad Konfirmationsundervisningen angaar, kun for et Aar som Prøveaar og med den Tilføjelse, at dersom Børn fra Odense skal gaa til Forberedelse i Sommerhalvaaret i Sdr. Næraa, skal Menighedens Kasse betale Udgiften til Jernbanebillet.

Endvidere blev enstemmigt vedtaget et Forslag om at yde Fru Nygaard 200 Kr. aarlig samt 25 Kr. aarlig til hvert af hendes fire Børn indtil Konfirmationsalderen. Det oplystes endelig, at mens sidste Regnskabsaar sluttede med 166 Sognebaandslødere og 20 Bidragydere, var der nu 182 Sognebaandslødere og 18 Bidragydere.

Johan Clausen er født i København den 10. Marts 1860 som Søn af daværende Urtekræmmer, senere Varemægler, Carl Edvard Zacharias Clausen og Hustru Johanne Jensine Sørensen. Hans

Slægt var en gammel københavnsk Familie, hvis Tilværelse kan føres tilbage i hvert Fald til Midten af 16-Hundredaaret, da „salig Glaser Johan Clausens Enke „stillede“ fire Studenter for sig paa Volden“ ved Svenskernes Storm paa København 1659. Bedstefaderen var en anset københavnsk Borger, der som Glarmester havde Arbejdet ved de kgl. Slotte. Denne Stilling var gaaet i Arv i Slægten; saaledes findes Benævnelsen „Hofglarmester“ knyttet til en af Forfædrene, som ejede en stor Gaard paa Købmagergade 43.

Johan Clausen voksede op i et godt og hyggeligt Hjem under trofaste Forældres kærlige Omhu. 5½ Aar gammel kom han i Tauber Bondesens ansete Forberedelsesskole, der særlig forberedte til Optagelse i Metropolitanskolen. Blandt Lærerne i Bondesens Skole husker han særlig med Glæde Johan Krohn, som havde en ganske udmærket Evne til at fortælle Nordens Gudelære. Ogsaa Otto Zinck, den senere Skuespiller ved Det kgl. Teater, var en grumme fornøjelig Lærer. — I 1870 blev han optaget i Metropolitanskolen, hvorfra han blev Student i Aaret 1878.

Til Studium valgte han Theologi som det ham uden Sammenligning nærmest liggende. I hele sin Opvækst havde han været religiøst bevæget og gik meget ofte paa egen Haand i Kirke, fandt endog uden nogen Foranledning fra hans Hjem ind til Vartov, hvor han elleve Aar gammel saa og hørte Grundtvig, Aaret før denne døde. Den samme Kirke, som han senere i sit Liv blev saa stærkt knyttet til.

Clausen havde valgt Theologien, da han som Student skulde træffe sit Valg, men det var dog ogsaa noget andet, der optog ham stærkt, endog lige fra Børneaaarene, og det var en stærk Dragelse til at gaa til Scenen. Som Dreng havde han meget ofte fulgt sin Bedstemoder i Det kgl. Teater. Derved fik han en Række dejlige for hans Barnefantasi saa rige Aftener, der altid har været ham uforglemmelige. Han fik der at se en Række sceniske Kunstnere fra „Guldalder-Tiden“, som det ikke faldt i hans jævnaldrende

Kammeraters Lod at se i saa rigt Maal. De Indtryk fra Poesiens Verden, som han saaledes fik i disse Aar, gik dybt i hans modtagelige Sind. Og denne Hengivenhed for Theatret holdt sig under hele hans Opvækst og næredes i Metropolitanskolen derved, at han i sine sidste Aar der sammen med senere kendte Skuespillere som Emil Poulsen og Jerndorff spillede med i Skolens aarlige Julekomedie.

I Foraaret 1880 kom han imidlertid ind i en religiøs Krise, der medførte, at det blev ganske afgjort for ham, at han vilde være Præst, og alle andre Tanker blev dermed skudt bort. I det nærmest følgende Aar var han en stadig Deltager hver Søndag i Gudstjenesten i Trinitatis Kirke, hvor G. Schepelern var Sognepræst. I denne Kirke var han døbt og konfirmeret, og han havde i sin Opvækst ofte været i Kirke der og hørt Schepelern prædike; men nu blev det ham en Trang stadig at gaa der, og han tænker med stor Taknemmelighed tilbage paa, hvad han der modtog.

Imidlertid blev Clausen ad flere Veje lidt efter lidt ført hen imod den grundtvigske Bevægelse. Fra Trinitatis Kirke fandt han hen i Helligaands-Kirken, hvor Dr. Skat Rørdam (senere Biskop over Sjællands Stift) da var Sognepræst. Hans „sjælden vederhæftige, faste Personlighed og Forkyndelse, hans i fremragende Grad klare og grundige Udredning af det kristelige“ optog ham i høj Grad og blev af største Værdi for ham baade i hans personlige Kristenliv og i hans senere Gerning som Præst. Han fik Lov til, skønt den Gang endnu kun Student, at deltage i de Møder, Rørdam holdt i sit Hjem for theologiske Kandidater. — Her i dette Hjem mødtes han med Husets næstældste Datter Herdis Rørdam, der nu i henved 50 Aar har været ham en trofast og ganske udmærket Hustru og Medhjælp i hans Præstegerning.

Clausen drages nu længere og længere ind i grundtvigsk Kristendoms-Syn og Livsbevægelse, og det maatte da naturligt gaa saadan, at Vartov Kirke blev hans bedste kirkelige Hjemsted. Han modtog her et stort Indtryk af Menighedslivet, saa stærkt som han

ingen Steder før havde mødt det, og den fyldige Salmesang. Og her mødte han den baade legemligt og aandeligt statelige Præsteskikkelse, Præsten C. J. Brandt, Grundtvigs Efterfølger, som Præst ved Vartov.

I Januar 1885 blev Clausen theologisk Kandidat, og efter at have aftjent sin Værnepligt var han Vinteren 1885—86 knyttet til Grundtvigs Højskole udenfor København paa „Marienlyst“ som Lærer i Historie, — i Forstander C. J. Groves Tid; men hans Tanker gik i Retning af at blive Præst. Han fortæller derom: „Jeg husker, at jeg en Dag paa en Spadseretur med min Forlovede sagde til hende: „Ja, jeg ved nok, hvor jeg *meget* gerne vilde begynde, og det var, om jeg kunde blive Kapellan hos Brandt. Men han skal jo nok ikke have Kapellan, førend han bliver 70 Aar (han er kun 68 Aar).“ Saa skete det en Søndag Eftermiddag i Januar 1886, at der kom Bud til mig (jeg var inde hos min Svigerfader), om jeg kunde komme ind til Brandt; og saa spurgte han mig, om jeg ikke kunde tænke mig at blive hans Kapellan. Jeg betænkte mig da ikke et Øjeblik paa Svaret og var umaadelig glad derfor! Jeg blev saa ordineret den 19. Maj og indsat d. 21 Maj (Store Bededag) af Brandt i Vartov Kirke, og jeg var nu i henvend 3½ Aar i denne Præstestilling. Jeg regner det for en væsentlig Del af mit Livs Lykke, at det blev mig forundt at begynde mit Præsteliv i saadan Menighedskreds og med en saadan Præst som C. J. Brandt til Vejleder og Forbilled. Brandts trofaste Forkyndelse og Bekendelse, hans hele Personlighed, hans Maade at lede Gudstjenesten paa, saa den fra Søndag til Søndag blev en Fest, hans Kirkebøn efter Prædikenen og — sidst men ikke mindst — hans Maade at tjene som Præst ved Forvaltningen af Daab og Nadver: alt dette gik dybt i mit Sind og har været af afgørende Betydning for mig i hele mit Præsteliv. Brandts Ihukommelse er ikke afbleget for mig; han har stadig haft en stor Plads i mit Hjerte.“

Pastor Clausen flyttede til Aalborg i Sommeren 1889. Han havde set, at Præsten Repsdorph var flyttet til Stege, og han hørte

nu af en Ungdomsven, der boede i Aalborg, om de kirkelige Forhold der, at der i Aalborg Hospitalskirke gennem en længere Aarrække havde samlet sig en fri, grundtvigsk Kreds. Det var et lille Vartov eller noget tilsvarende som i Odense med Hospitalskirken og Helweg som Præst. — Efter alt, hvad han hørte deroppe fra, fandt han, at saadan en Præstestilling i sjælden Grad var noget for ham, naar han skulde gaa ind i en selvstændig Præstegerning; men han syntes ikke, naar det kom til Stykket, at han kunde tage fra Brandt, nu da han var svag; han maatte blive hos ham, saa længe han var Præst.

Imidlertid kom der direkte Opfordring til ham fra Hospitalsmenigheden i Aalborg om at søge det ledige Embede. Da Pastor Brandt fik dette at høre, sagde han omtrent saaledes: „Ja, Clausen, jeg vil jo nødig af med Dem. Jeg kunde ogsaa tænke mig, at De blev min Eftermand; men jeg synes alligevel, at De skal søge det Embede. — — Jeg mener, at det er en god Præstestilling, som passer for Dem, den, der nu tilbydes Dem.“

Dette gjorde saa Pastor Clausen, og da en Deputation fra Hospitalsmenigheden rejste til Minister Scavenius med Anmodning om, i Fortsættelse af Traditionen, at faa ham til Præst, fik han ogsaa Embedet, skønt han var en af de yngste blandt Ansøgerne.

Clausen og hans Hustru var glæde ved Livet og ved Gerningen i Aalborg i de 8½ Aar, de var der, indtil der kom Bud efter dem fra Odense—Sdr. Næraa.

Pastor Clausen optog Arbejdet i sin nye Gerning paa Fyn med godt Mod og stor Frimodighed; det var ret en Stilling efter hans Hjerte at være Præst for en fri Menighedskreds, der selv kaldte og lønnede sin Præst, selv havde bygget sin Kirke og selv underholdt alle, der gjorde Tjeneste i samme. Men det, der for Clausen var af første og største Betydning, var dog Følelsen af, at han stod i en Menighedskreds, helt sig selv og fri for alt, hvad der af udvortes følger med Præstestillingen ved en Sognekirke, og samtidig Følelsen

af, at han i Menighedslivet fandt Genklang for sin Forkyndelse. Hans betydelige Hustru, der stod fuldt paa Højde med sin Mand i aandelig Udvikling, var ham en særlig god Medhjælp; de udfyldte hinanden paa bedste Maade, idet hun ogsaa var en praktisk dygtig Kvinde. Hun hjalp ham og tog af for ham, hvor hun kunde, paa mange Omraader, saa hun fik en stor Plads i Menighedsmedlemmernes Hjerte. De var tilpas forskellige, de var selvstændige Naturer, ikke altid ens og dog enige; de agtede hinanden og saa op til hinanden. De var et Par lykkelige Mennesker i deres indbyrdes Forhold i Ægteskabet og i deres Gerning.

De havde tre gode og velbegavede Børn, en Dreng og to Piger, da de kom til Odense, deres yngste Barn, Agnete, blev født her.

Som omtalt holdt Odense og Sdr. Næraa et første fælles Sommermøde i Torpegaard's Skov samme Aar, Nygård døde. Menighedsraadet her vedtog at holde et saadant Møde ogsaa i 1898 og indbyde Sdr. Næraa Menighed paa en Sejltur ud ad Kanalen til Klintebjerg, hvorefter der holdes Møde i „Lindeskoven“.

Disse hyggelige Sommermøder holdtes som Regel hvert Aar siden, idet Menighederne skiftevis var Gæster hos hinanden. Det var saare naturligt og bidrog til at vedligeholde et godt Forhold mellem disse to Brødremenigheder, saa længe disse havde Præst fælles; men ogsaa efter at de hver havde faaet sin Præst, blev det betragtet som naturligt, at disse Møder fortsattes, sikkert til gensidig Glæde.

Ved Aarsmødet, der holdtes i Højskolehjemmets Sal d. 26. Februar 1899 for overfyldt Sal, bød Formanden velkommen, særlig til de ny tiltraadte Medlemmer, der havde styrket Menigheden baade i den ene og den anden Retning, og i Anledning af det livlige Røre, foranlediget ved Stiftelsen af „Kirkeligt Samfund af 1898“, udtalte han: „Og naar vor Præst har følt sig tilskyndet til at tage mod Kaldet til at være med i dets Bestyrelse, saa har vi hans egne Ord for, at han ikke har gjort det paa Valgmenighedens Vegne; vi bærer altsaa ikke noget af Ansvarer herfor heller, og derfor kan

vi vel ogsaa ønske ham Lykke til dette Arbejde og Glæde og Velsignelse deraf.“ — — „Valgmenighedens Medlemmer staar i den inderligste Organisation med hverandre og dog i den fuldeste personlige Frihed.“

Blandt de afdøde mindedes Formanden særlig Kirkens Værge, Redaktør P. Tranberg, der var afgaaet ved Døden Efteraaret forud. „Menigheden maa mindes ham med Tak for hans Færd mellem os fra den første Dag, han indmeldte sig i Menigheden, hvilket fandt Sted ikke længe efter dens Stiftelse; han har gentagne Gange sid-det i Menighedsraadet, sidst som dets Formand.“

Et Billede af Pastor Nygård, tegnet af Malermester G. Tanggaard, Odense, og af ham skænket til Kirken, modtoges med Tak. Endelig fastsattes, efter Forslag fra Niels Madsen m. fl., Organistinden, Fru Lunds Løn til 150 Kr. aarlig, og Bælgtræderens Løn blev forhøjet til 50 Kr. aarlig.

Formanden foreslog ved Aarsmødet 1900 at skænke Askov Valgmenighed til Byggehjælp en Pengegave i Betragtning af, at Askov udvidede Højskole over en stor Indflydelse paa Landets Ungdom. Det vakte Modstand at give Penge af Kassen dertil, men derimod enedes man om Søndagen efter ved Ofring i Kirken at give Bidrag, saa var enhver frit stillet i saa Henseende. Ved samme Aarsmøde mindedes de i Aarets Løb afdøde Medlemmer, blandt disse særlig Gaardejer Rasmus Poulsen, der havde været Medstifter af Valgmenigheden og hele Tiden siddet i Menighedsraadet.

Medlemmer af Valgmenigheden har Tid efter anden betænkt Kirken med Gaver. Saaledes skænkede Stadslæge H. C. Helweg „Kristus paa Korset“ skaaret i Træ; det blev ophængt paa Korbu-
 en over Trappeopgangen til Koret, siden flyttedes Korset til vestre Væg. Hans Søster, gamle Henriette Helweg, skænkede et Gulvtæppe til at lægge foran Alteret, og Fru Hanne Buch Frandsen tegnede og skænkede et Billede af Morten Luther, der fik sin Plads paa Kirkens søndre Gavlvæg ligesom førnævnte af Fr. Nygård. De to udmærkede Billeder i Akvarel af Grundtvig og Ludv. Helweg,

der hænger paa samme Væg, blev i 1888 skænket af den døvstumme Kunstmaler P. Møller, Kolding, den samme, der malede Alterbilledet. Menigheden var taknemlig for disse Gaver.

Ved flere Aarsmøder forhandlede der om at erstatte Gasbelysningen med elektrisk Lys; men da der ikke var rigeligt med Penge i Kassen, blev det stadig udsat. Da traadte en anonym Giver til, der for egen Regning lod foretage Installationen af det elektriske Lys til Glæde og megen Paaskønnelse fra Medlemmernes Side. Nu er den anonyme Giver død, og saa tør vi vel nok her mindes hende i Taknemmelighed — det var Karen Jørgensen, Højskolehjemmet.

Atter blev der en tom Plads paa de forreste Bænke, idet en af de gode gamle Venner, tidligere Frimenighedspræst i Rødning Cornelius Appel, afgik ved Døden d. 25. Marts 1901 og blev begravet paa Askov Valgmenigheds Kirkegaard. — Ved Menighedens Aarsmøde mindedes Pastor Clausen ham i varme og forstaaende Ord. Han havde været en af Pastor Clausens gode og taknemlige Tilhørere. Der lød ikke saa sjældent efter en Gudstjeneste de Ord fra ham: „Aanden har været god ved Clausen i Dag!“

I Slutningen af Efteraaret 1896 flyttede Grosserer Faber med Familie til København, efter at han forinden skriftlig til Pastor Nygård havde udmeldt sig af den Menighed, „jeg med hele mit Hjerte har været knyttet til i saa mange Aar“, skrev han. — Det blev overdraget Skolebestyrer Peder Møller at forme en Indbydelse til Menighedens Medlemmer om at yde et lille Bidrag til en Erindringsgave til Faber og Hustru som Tak og Paaskønnelse for alt, hvad de havde været for Menigheden gennem de forløbne Aar. Dette følte som et almindeligt Ønske og fandt Udtryk deri, at der for de indkomne Penge skænkedes dem et Billede af deres Hjem paa Stationsvejen, og denne Gave blev sendt dem til Julen. — I sin Takskrivelse, skrevet den sidste Dag i Aaret 1896, udtaler han og hans Hustru: „Vor inderligste Tak for Gaven, netop denne Gave, vort gamle Hjem, der gemmer Tusinder af Minder for os, baade i Sorg og i Glæde, men altid dog i Lykke og Velsignelse.

Ikke mindst Tak, fordi vi derigennem har faaet en kærlig Tilkendegivelse af, at vi i Odense ikke har henlevet vort Liv forgæves, men været med til at fremme noget, der er og har været — og for den kommende Slægt med Guds Hjælp vedblivende vil være — til Velsignelse for alle dem, der „Vejen til Livet har funden“ i det levende Ord, som Herren har talt og evindeligt vil tale til sin Menighed. Det er Troen paa dette Ord, der skal bære den ind i de kommende Dage. Tak og endnu engang Tak. Guds Naade og Velsignelse være med og over Dem alle, over Præsten og hele Menigheden, der hver Søndag samles i den lille Kirke om en levende Bekendelse.“

FORBINDELSEN MELLE M SDR. NÆRAA
OG ODENSE HÆVES

Pastor Clausen bliver Præst for Odense Valgmenighed alene.

Ved Aarsmødet Søndag d. 7. Maj 1905 i Fyns Forsamlingshus skete noget betydningsfuldt. Som Gæster deltog fra Sdr. Næraa Valgmenighed Formanden Jørg. Hansen og Peder Larsen, N raagaard.

Formanden Hans Appel bad undskylde, at Mødet i Aar fandt Sted noget senere; Grunden var, at han i længere Tid havde været syg. — Efter Omtalen af nogle i Aarets Løb forefaldne almindelige Sager udtalte han: „For egen Regning og uden Samraad med Præst eller Menighedsraad vil jeg gerne have Lov til at udtale, at jeg under min Sygdom flere Gange har haft Lejlighed til at erfare, hvor optaget Pastor Clausen er af uopsættelige Forretninger i vore to udstrakte Kredse, saa der bliver kun faa Dage i Aaret, hvor han kan faa Tid til at gaa paa Besøg uden at være kaldet. Vi bør derfor sikkert gøre noget for i Tide at spare paa hans Kræfter. Dette frembyder imidlertid store Vanskeligheder, fordi vi er to Valgmenigheder med et særlig kildent Mellemværende, nemlig Boligspørgsmaalet, der ikke blot er vanskeligt derved, at hver

Kreds gerne vil have Præstefamilien i sin Midte, men tillige derved, at Sdr. Næraa Menighed har en Præstegaard, medens Odense-Menigheden er den største. Men selv om Præsten fik fast Bopæl, hvilket vilde være heldigst for Børnenes Undervisning, saa raader dette ikke Bod paa Travlheden. Dette naas sikkert kun ved, at hver Kreds faar sin Præst; men jeg skønner ikke rettere, end at Hensynet til det gode 22-aarige Samarbejde med Sdr. Næraa kræver, at vi antager Kapellan som et naturligt Overgangsled.“

I den Forhandling, der udspandt sig herom, deltog Pastor Clausen, Redaktør P. H. Nygaard, Lærer H. Buch Frandsen og Hustru, Knud Andersen, Stephan Jensen m. fl. og paa særlig Opfordring Jørg. Hansen, Hudevad. De fleste var mod Antagelse af Kapellan. Pastor Clausen udtalte sig udførligt. Han ønskede tit efter den første Gudstjeneste: „Aah, gid jeg dog ikke skulde prædike een Gang til!“ Naar han havde været godt med to Gange, var han mere end halv sløv og kunde ikke være mellem Mennesker. De søgne Dage kunde han lige passe de løbende Forretninger, og der blev ikke saa megen Tid til Læsning som ønskeligt for en Præst. „Men jeg klager ikke, og jeg har ikke givet Anledning til, at Sagen nu tages op.“ — Paa Forslag af Sparekassedirektør, Kancelliraad Møller henvistes Spørgsmaalet til Menighedsraadet med Forpligtelse til at forhandle det ogsaa med Sdr. Næraa Valgmenighedsraad.

Formanden sluttede denne Del af Mødet med følgende Udtalelse: „Skönt jeg ved, at vor Præst ved Chr. Fabers Jordefærd tolkede Menighedens Tak for, hvad Faber havde været for den, saa kan vi dog ikke holde det første Aarsmøde efter hans Død uden at mindes ham. — Uden Faber var der den Gang i 1883 ikke bleven begyndt nogen Valgmenighed, han bar baade aandeligt og materielt mere end nogen anden. Og naar der i de følgende Aar, særlig med Kirkebygningen og dens Pengesager, var Raadslagninger, sagde han: „Det gaar nok, lille Børn!“ Folk uden for Kredsen talte om Fabers Kirke. — Da han rejste til København, saa mange med

betænkelige Miner til vor Pengekasse. „Det gaar nok, lille Børn!“ sagde Faber, og det gik godt; vi havde godt af ikke altid at skulle stole paa Faber. Og han blev os ingen Fremmed. Han var den første, der for Alvor henledte Tanken paa Pastor Clausen som Præst hertil. Han skrev til Clausen og fik følgende Svar: „Til et saadant Tilbud svarer jeg Ja!“ Og da Faber sendte mig dette Svar, føjede han til: „Her har De Manden, smed nu, mens Jernet er varmt!“ Vor Kirkeklokke ringede over hans Støv. Hans Minde vil blive værnet med Tak af Menigheden.“ (Forsamlingen rejste sig, og Fabers Svigersøn, Grosserer Johs. Allerup, takkede.)

I Menighedsraadets fortsatte Forhandlinger om det rejste Spørgsmaal viste det sig, at der ikke var nogen Stemning for Antagelse af en Kapellan, og det vedtoges at sende følgende Skrivelse til Sdr. Næraa Valgmenighed: „I Henhold til Forhandling paa Odense Valgmenigheds sidst afholdte Aarsmøde, hvor Pastor Clausen tydeligt udtalte, at hans Gerning var ved at blive ham over Evne, har Menighedsraadet drøftet Spørgsmaalet om mulig Lettelse af Præstens Arbejde. — Menighedsraadet er ikke blind for de Fordele, der kan være knyttet til to selvstændige Præster, men dels af Hensyn til Samarbejdet hidtil og dels af Hensyn til de økonomiske Forhold henstilles det, at begge Kredse overvejer ogsaa Kapellan-Spørgsmaalet, og Sdr. Næraa Valgmenighedsraad bedes derfor snarest muligt indkalde til et Fælles-Menighedsraadsmøde.“

Endvidere drøftedes Spørgsmaalet om Tilvejebringelse af en Præstebolig.

1905, d. 2. Januar, var Menighedsraadet samlet med Sdr. Næraa Valgmenigheds Menighedsraad i Præstegaarden i Sdr. Næraa, og efter længere stiltfærdig Forhandling, hvori Pastor Clausen og Hustru deltog mod Slutningen, vedtoges følgende Udtalelse: Menighedsraadene for Sdr. Næraa og Odense Valgmenigheder har i Fællesmøde drøftet Spørgsmaalet om Lettelse af Præstens Arbejde. — Man var hurtigt enige om, at Tanken om Antagelse af en Kapellan ikke vilde vinde Tilslutning i nogen af Kredsene, allerede af den

Grund, at der skulde skaffes lige saa mange Penge fra begge Kredse til en Kapellan som til to selvstændige Præster. Derimod mente man, at det vilde være lettere at samle hver Kreds om egen Præst, idet de større økonomiske Krav gerne imødekommes med Udsigten til hele Aaret igennem at have Præsten boende i sin Midte.

Menighedsraadene vil derfor sammenkalde til Menighedsmøde snarest muligt, hvor man vil stille følgende Spørgsmaal til Forhandling: „Da Pastor Clausens Arbejde er ved at blive ham over Evne, løses Forbindelsen med Sdr. Næraa Valgmenighed, og hver Menighed vælger sin egen Præst.“

I Henhold til denne Beslutning blev Sognebaandsløserne og de faste Bidragydere ved Brev til hver indbudt til et „overordentligt“ Aarsmøde Søndag d. 18. Januar s. A. Middag Kl. 12 paa Fyns Forsamlingshus for at drøfte: 1) Ønsker Menigheden en Præst for sig alene? 2) Kan Menigheden byde Pastor Clausen saadanne Kaar, at han kan være Præst alene for Odense Valgmenighed? — Menighedsraadet havde vedtaget i et Møde forud først at referere det fælles Menighedsraads Beslutning og derefter at stille til Forhandling et Forslag om den Løn, man mente at kunne tilsige Pastor Clausen som Præst for Odense Valgmenighed. Dette lød paa 400 Kr. Tillæg til den af Menigheden ydede faste Løn, Huslejegotgørelse, Betaling for hans Livsforsikringspræmie — og saaledes, at det samlede Aarsvederlag til Pastor Clausen ikke maa gaa under 4500 Kr. Og Menighedsraadet ønskede dernæst varmt at anbefale en Indsamling af Pengebidrag til Tilvejebringelsen af en Præstebolig.

Ved Aarsmødet oplæste Formanden først et Brev fra Formanden for Sdr. Næraa Valgmenighed, Jørg. Hansen, der gav Udtryk for, at Sdr. Næraa vilde søge sig egen Præst. — Dernæst blev det klart og enstemmigt vedtaget at vælge Pastor Johan Clausen til Præst for Odense Valgmenighed alene. — Om Ordningen af de økonomiske Forhold blev der en længere Forhandling, hvori deltog Landstingsmand Jørg. Pedersen, Sparekassedirektør H. Møller.

Forstander Jørg. Petersen, Redaktør Nygaard, Skolebestyrer P. Møller, Gartner Julius Eriksen, Stige, m. fl.

Det vedtoges 1) at andrage „Landbo-Sparekassen“ om Lov til indtil videre at fritages for Afbetaling paa Laanet i Kirken og 2) at gaa ind paa Menighedsraadets Forslag om Præstens Løn. — Angaaende Forslaget om Bidrag til en Præstebolig enedes man om ved Tegning af f. Eks. fire Gange det nuværende Aarsbidrag for hvert enkelt Medlem at skaffe indtil 14,000 Kr. til Veje for derved at skaffe en saadan Bolig.

Der blev nu gennem Bekendtgørelser i Bladene søgt efter en til dette Brug passende Ejendom, og det manglede ikke paa Tilbud, men foreløbig blev Sagen stillet i Bero, da der ikke var fremkommet et antageligt Tilbud, og da den tegnede Sum ikke endnu var naaet meget over 9000 Kr., skønt dette maa siges at være et fint Resultat efter godt en Maanedes Arbejde dermed. Derfor bevilgedes der Præsten 600 Kr. aarlig i Huslejogodtgørelse, alt imens man arbejdede videre paa Sagens Gennemførelse, dels ved at skaffe en større Pengesum og dels for ved Lejlighed at komme paa Spor efter en Ejendom, der baade hvad Prisen og Pladsen angik var tilfredsstillende.

Gudstjenesterne kunde herefter ordnes paa mere bekvem Maade, idet der kun skulde være een Eftermiddagsgudstjeneste om Maaneden, Kl. 2 eller lidt senere, samt en enkelt i Højtiderne efter Omstændighederne, og der vilde ogsaa nu kunne blive Altergang hver Søndag. Ligeledes kunde der indføres Konfirmation to Gange aarlig.

Menighedsraadet arbejdede i de følgende Par Aar med Planerne om en Præstebolig, og der forelaa efterhaanden adskillige Tilbud baade paa Ejendomme og Byggegrunde, og en Del af disse Planer blev Menigheden gjort bekendt med enten ved Aarsmødet eller ved særlig derom afholdte Møder, men noget helt tilfredsstillende forelaa der ikke, før Planen om at købe den Villa, som nu er Valgmenighedens Præstegaard, kom frem. — Dens Have støder

umiddelbart op til Kirkepladsen, og den har Facade ud mod Vestre Stationsvej.

I Sommeren 1908 indledede nemlig et Sagførerfirma Forhandling med Menighedens Kasserer, Mægler Friis, om Køb af nævnte Villa tilhørende Justitsraadinde Dyhr. Der blev nu forlangt 22,000 Kr. eller en Del mindre end tre Aar tidligere, da Valgmenigheden

Valgmenighedens Præstegaard.

forhørte sig om Prisen paa denne Ejendom. — Den blev derefter af bygningskyndige Haandværkere undersøgt grundig, og de fandt den baade velbygget, solid og i velholdt Stand, hvorefter hele Menighedsraadet besaa den, og man fandt den ligeledes velegnet til Præstebolig. Der blev da givet Bud paa den, som imidlertid ikke blev modtaget.

Da Menigheden blev gjort bekendt med, at denne Villa kunde købes, var der fuld Enstemmighed om, at der maatte handles her,

og da nogle af Medlemmerne yderligere forhøjede deres Bidrag, blev den købt for 19,500 Kr., hvilket ikke kunde siges at være nogen høj Pris.

Samme Sommer den 17. og 18. Juni 1908 holdt Sdr. Næraa og Odense Valgmenigheder 25 Aars Jubilæum paa den Maade, at der den første Dag holdtes Møde særskilt i hver Menighed med Gudstjeneste om Formiddagen i Kirken og Friluftsmøde om Eftermiddagen, medens der den anden Dag holdtes et Fællesmøde i Fyns Forsamlingshus i Odense for begge Menigheder med Gæster. Der var sendt Indbydelse til alle Valg- og Frimenigheder — ogsaa i Sønderjylland, seks Deltagere fra hver Kreds foruden Præsten og hans Hustru, og disse skulde fordeles med Halvdelen til hver af de indbydende Kredse.

I Odense prædikede Valgmenighedspræst Axel Helweg, Askov, og Pastor Clausen holdt Skriftetale og forrettede Altergangen. Om Eftermiddagen holdtes Møde i Fruens Bøge, og her talte Valgmenighedspræsterne Vilh. Hansen, Balle, og Carl Koch, Ubberup.

Fællesmødet for begge Menighedskredse indledes af Pastor Clausen med Morgenandagt og Velkomsttale af Formanden for Odense Valgmenighed, Hans Appel, hvorefter Frimenighedspræst Søren Anker Møller, Klim, holdt Foredrag. (Højskoleforstander Jac. Appel, der ogsaa skulde have talt, havde maattet sende Afbud.) Om Eftermiddagen talte Frimenighedspræst N. Lycke, Rødding, og Valgmenighedspræst J. Teilmann, Bering, og Afslutningstaler holdtes af Formand og Præst for Sdr. Næraa, Jørg. Hansen, Hudevad, og Pastor H. J. Lorenzen.

Det var to gode Dage, der bragte megen Glæde og Velsignelse, og det var herligt Sommergejr hele Tiden. — Der var god Tilslutning fra saa godt som alle Valg- og Frimenigheder i Landet og fra Sønderjylland.

Den 9. August s. A., som var Odense Valgmenigheds egentlige 25 Aars Dag, samledes ca. 300 Medlemmer efter endt Gudstjeneste

omkring medbragte Madkurve og Kaffeboard i Fyns Forsamlingshus. Her udtalte Hans Appel først en indbyrdes Tak for den Tid, der var gaaet, og formanede til stadig at holde inderligt sammen i *Fællesskabet om alt det gode, vi kan blive delagtige i, naar vi selv vil aabne os i Modtagelighed.* Tak til Pastor Clausen og hans Hustru for deres Liv og Virksomhed iblandt os, og en Tak til dem, der begyndte for de 25 Aar siden, de, der havde taget det drøjeste Tag, men som vel ogsaa havde haft Velsignelse af den gennemførte Sag. Derefter gav han forskellige historiske Oplysninger, indsamlede af Kassereren, Mægler O. M. Friis, der selv var forhindret i at være til Stede; blandt disse kan nævnes — foruden noget af, hvad her er berørt —, at Medlemstallet havde været stigende fra 219 ved Nygårds Død til 381 ved Udgangen af Aaret 1907.

PASTOR CLAUSEN FORLADER ODENSE

Hen paa Efteraaret s. A. blev en meget bevæget Tid for Menighedens Medlemmer, og det gjorde et afgjort dybt Indtryk, da det rygtedes, at Pastor Clausen og Hustru vilde forlade Odense. Onsdag den 4. November kom nemlig Præsteparret ud til Skovvang til Hans Appel og meddelte, at Præsten havde indsendt Ansøgning om at blive Anden-Præst ved Helligaandskirken i København. „Jeg drøftede ikke denne Sag forud med Menigheden, fordi jeg var klar over, at Svaret vilde blive et Nej,“ sagde Pastor Clausen, „og dette er jo i den Grad et personligt Spørgsmaal, at det ikke kan klares gennem Forhandling. Men jeg føler, at jeg har Lov til at gøre denne Forandring, selv om det vil blive tungt at bryde op herfra.“ Da Clausens om Aftenen rejste hjem, sagde de: „Tak for, at De ikke har gjort det tungere for os!“

Menighedsraadet blev nu indkaldt til Møde, ved hvilket Formanden redegjorde for Pastor Clausens tagne Beslutning, der allerede rygtevis var kommen til de flestes Kundskab. Man var snart

enige om, at der ikke burde lægges Pres paa Clausen for at faa ham til at ændre sin Beslutning, og at der ikke skulde foretages noget i Retning af at søge en anden Præst, før Indstillingen til Embedet i København forelaa, ligesom der heller ikke skulde søges afholdt noget Menighedsmøde forinden. — Til Clausens Spørgsmaal, om han for egen Regning maatte undersøge, om Pastor A. J. Rud ved Ansgarskirken kunde tænke sig at blive Valgmenighedens Præst, svarede Ja.

Da Menighedsraadet erfarede, at Pastor Clausen af Menighedsraadet for Helligaands Sogn var indstillet som Nr. 1 paa Listen, besluttedes det at holde „overordentligt“ Aarsmøde Søndag den 6. December. Der skulde ikke holdes Gudstjeneste. Clausen holdt ved Mødet en kort Tale i Tilslutning til Dagens Evangelium, og derefter aflagde han en bevæget Redegørelse for det Skridt, han havde gjort ved at søge til København. „Hjemkærligheden bor os i Brystet,“ var Talens Hovedindhold, og han udtalte sikkert og frejdigt: „Jeg er sikker paa, at jeg har Lov til at gøre dette Skridt.“

Hans Appel svarede paa Menighedens Vegne, at den var meget bedrøvet over, at Clausen var bleven stillet saaledes; men den turde ikke gaa i Rette med ham, og det var kun Egenkærligheden, der skød Harmen op hos os. Menigheden havde kun Grund til at sige Tak for de elleve Aar, der var gaaet.

Det vedtoges ikke at sende Henvendelse til nogen anden Præst, før Clausens Udnævnelse til Embedet forelaa, men som mulige Emner nævntes fra Medlemmerne adskillige Præster.

Midt i December forelaa Udnævnelsen, og Menighedsraadet holdt da et stort Møde. Siden Menighedsmødet var følgende Præster særlig kommen paa Tale: N. Clausen-Bagge, Ø. Alling, L. Ingerslev, Jerne, og Hjortkjær Christensen, Malt. — Det vedtoges at søge nærmere Oplysning om disse og at indbyde til „overordentligt“ Menighedsmøde den 20. December umiddelbart efter Højmesse-gudstjenesten.

Da man havde erfaret, at Pastor Clausen for at leve det første Aar, maatte sælge sin Livsforsikring med stort Tab, vedtoges det indtil videre at yde ham den maanedlige Løn paa 100 Kr.

Ved Menighedsmødet blev Medlemmerne gjort bekendt med, at siden sidste Møde var der fremkommen Forslag om flere. Man havde forhørt sig om N. Clausen-Bagge og L. Ingerslev, og nogle Medlemmer havde været i Lundforlund paa Sjælland for at høre Pastor J. P. Nørgaard. Menighedsraadet havde efterhaanden faaet den Opfattelse, at foruden Pastor A. J. Rud kunde der kun være Tale om de nævnte tre Præster, og det indstillede enstemmigt at forespørge hos de tre, om de vilde prædike hver en Søndag under Vakancen. — Redaktør Nygaard syntes ikke om dette Forslag, han vilde anbefale Pastor Rud og have Sagen afgjort med det samme. Prøveprædikener stødte hans „aandelige Blufærdighed“, og det forekom ham, at Menighedsraadet havde vist sig lovlig rummelig. I Tilslutning til Nygaard talte Tandlæge Brahm, Købmand Jeppe Hansen, Gartner Gamborg og delvis Skolebestyrer P. Møller, mens Raadets Stilling forsvaredes af Gaardejer And. Knudsen og Gartner Hans Nielsen, og i Tilslutning hertil talte Fru Sophie Faber, Frk. M. Helweg og Gartner P. Jensen, Nisted. — Pastor Clausen udtalte, at han ikke havde følt sig trykket af Prøveprædikenen, da han skulde herover. — Nygaard tog sit Forslag tilbage. — Det tiltraadtes, at Pastor Clausen holdt Afskedsprædiken Søndag den 10. Januar 1909, og at han med Biskoppens Tilladelse holdt Konfirmation Søndag den 31. Januar.

I et senere afholdt Menighedsmøde forelaa Svarskrivelse fra hver af de tre Præster, der lovede at komme og holde Gudstjeneste, og man vedtog at betale deres Rejseudgifter. Ligeledes besluttedes det, at Menighedsraadet (og enkelte andre) samledes med hver af disse Præster til Aftensamvær hos Formanden. Formandens Forslag om, at han efter Pastor Clausens Afskedsprædiken bringer ham Menighedens Farvel fra Kortrappen, tiltraadtes enstemmigt, idet man var enig om, at en Afskedsfest ikke stemmede med Forholdene.

Ved Afskedsprædikenen var Valgmenighedskirken fyldt til allersidste Plads. I Forsamlingen saas flere Venner fra de andre Menigheder i Odense og Biskop Balslev og Frue.

Pastor Clausen sluttede sin Prædiken med en inderlig og varm Tak til Gud Fader og til Menigheden, der havde hjulpet ham saa godt i hans Gerning. Han og hans Hustru havde følt sig i Vennevold her. — Efter at Udgangsbønnen var bedt, traadte Formanden frem under Korbuen og holdt under Menighedens Tilslutning, idet denne rejste sig, følgende Tale:

„Da vi i Menighedsraadet forhandlede om, hvorledes Menighedskredsen som Helhed skulde sige Farvel til Pastor Clausen og hans Hustru, blev vi hurtigt enige om, at det bedst og hyggeligst kunde ske her i Kirken; thi her har vi alle mødt Pastor Clausen, og det er ogsaa paa Tillids-Forholdet herfra, at Fru Clausen har kunnet gøre sin store Gerning ude i Menigheden.

Kære Pastor Clausen! Al Æren er Guds over højeste Sky! Derom har De vidnet for os, og det glemmer vi ikke. Derfor skal han ogsaa have Takken og Æren for, at De er bleven hans gode, ærlige og trofaste Vidne om Ordet, som blev Kød og boede iblandt os; men vi Mennesker maa ogsaa have Lov til at sige hverandre Tak, det ser Gud Fader sikkert mildt og venligt til, og derfor lyder der nu ved Deres Afrejse en varm og inderlig Tak for, at De og Deres Hustru vilde tjene i vor lille Kreds i de nu henrundne elleve Aar.

Tak først og fremmest for Deres Prædikener, der Søndag efter Søndag hjalp os til varmere at takke og inderligere at bede!

Tak for de smaa Perler, som Deres Skriftetaler har været, vinkende til Nadverbordet!

Denne Tak strømmer Dem i Møde fra os alle, men dertil kæder sig en Tak fra alle os, der har mødt Dem og Deres Hustru ved Sygeseng og Dødsleje, om ikke før, saa knyttedes der et personligt Venskabsbaand, der ikke vil briste, selv om De nu forlader os.

Det er jo ikke med vor Vilje, at De nu flytter Deres Arbejdsplads til København. — Vi staar vemodige tilbage som dem, der ser en kær Husfælle rejse ud i det fjerne, men vore gode Ønsker følger Dem og Deres Hustru og Børn over til det nye, følger Dem hjem! Gud i Vold. Hans Fred være over Dem, Deres Hjem og Deres Gerning!“

Hertil føjede Pastor Clausen: „Kære Venner, Tak for Takken, og saa vil jeg sige som en af mine Venner skrev forleden: „Nu er det gode forbi, men det gode kommer altid igen.“

Det tog Tid, før Kirken tømtes den Dag, og før Folk fik sagt Farvel ude paa Kirkepladsen.

Til Formandens Tak kunde ganske sikkert alle i Menigheden slutte sig, her var fremdraget det største, der vel kan siges om en Præst, men ogsaa antydet en Begrænsning, Pastor Clausen godt nok kendte, og som vi alle kunde se, og som en og anden Gang kunde støde an mod Folks Ønsker og Begæringer overfor deres Præst, men dog aldrig kunde ødelægge det ellers gode og inderlige Forhold til ham, netop som deres Præst.

En god Kending af Clausen har givet følgende træffende Karakteristik af ham: „Hans Forkyndelse er saa udpræget *evangelisk*, læggende hele Vægten paa Guds Gerning *for os og i os* som det, hvorigennem Gudslivet ene kan modtages og vokse i os, og navnlig ved at modtage dette, som det gives os i Daab og Nadver. Vort „Arbejde“ er kun at *modtage* dette altid dybere. Det er „Troens“ gode Strid. — Med Hensyn til ham selv, vilde jeg saa nævne to Ord. Det ene er: „Ikke mangt, men meget.“ Han har aldrig været af dem, der kunde udrette „mangt“, men hvor han satte sin Kraft ind, der gav han „meget“, for der gav han sig nemlig altid *fuldt* hen. Dette gjorde han ganske særdeles i sin Forkyndelse. Der er et Ord af Gladstone, vistnok Gladstones Valgsprog, som han tit har talt om som et Ord, han gav sin fulde Tilslutning og kunde gøre til sit: Alt, hvad du gør, gør det af hele

din Sjæl. Dette kunde i Virkeligheden ogsaa være hans Valgsprog, for han har altid haft det saadan, at hvad han ikke kunde gøre af hele sin Sjæl, det kunde han i Virkeligheden slet ikke gøre og vilde heller ikke. Han vilde og maatte være med hele sin Sjæl i det, først og fremmest da i sin Forkyndelse, og derfor kunde den ogsaa blive saa meget for dem, som kunde modtage den. Men dette gjaldt ogsaa f. Eks. ved Sygebesøg, Konfirmandundervisning o. lign. Og deraf fulgte jo saa, at alt saadant blev ham et stort Sjælsarbejde, saa han ikke kunde gøre „mangt“ af det. — Lade gudelige Talemaader løbe let over Munden, det hverken vilde eller kunde han. — For Resten mindes jeg en Ytring af Digteren Carsten Hauch, der, naar man bebrejdede ham en eller anden Fejl, sagde: „Den hænger netop sammen med mine allerbedste Egenskaber.“ — Jeg tror nemlig, at Clausens Mangel paa at kunne overkomme saa meget for en stor Del hænger sammen med hans *bedste* Egenskaber, nemlig den ovennævnte, at han maatte være saa helt med i det, han gjorde.“

De, der kendte nøjere til Pastor Clausen og jævnlig kunde følge hans Færd, maatte vist erkende, at de ikke mødte ret mange Mennesker med en saa umiddelbar Modtagelighed som hans, og som gjorde Brug af den overfor alt stort, skønt og rigt, han mødte. Han kunde inddrikke Lys og Luft, hele Naturens vidunderlige Rigdom som faa, han kunde aabne sig saa helt og fuldt for Ord og Toner, naar de var ægte, og han kunde nyde den velsignede Rosaa dybt og helt, enten det var i den stille Skov, eller det var i en dunkel, halvt oplyst Stue, saa det kunde blive for ham en Livsfornyelse, der atter kunde bære Frugt, naar han skulde give ud af sit Hjertes Indhold til andre.

Pastor Clausens Prædikener blev da ogsaa kun sjældent til ved Skrivebordet med Papir, Pen og Blæk, hyppigt fødtes de ude paa ensomme, kønne Steder i Naturens Skød. Der fødtes de, og der tilegnede han sig dem, saa de kunde bæres frem i et kønt Sprog og en herlig Form, at det blev Fest i Kirken om ham. —

„Han kunde ringe med Himmerigs Klokker for os,“ sagde en Bondekone.

Han improviserede ikke, hans Prædikener og Taler havde han holdt for sig selv, saa de laa i hans eget Indre faste og klare, ikke paa Papiret, der stod tit kun ganske faa Støtte-Ord.

Pastor Clausen blev ikke længe ved Helligaandskirken, men sagde gladelig Ja til en Opfordring fra Københavns Valgmenighed om at blive dens Præst.

NYT PRÆSTESKIFTE

Det syntes, som det ikke vilde gaa saa let som sidst med at faa valgt Præst, idet der denne Gang var flere at vælge imellem, og der derved kunde blive Fare for Splittelse blandt Medlemmerne, men det kom alligevel til at gaa fredeligt og fordrageligt. — Der skete først dette, at Pastor Rud ikke ønskede at komme paa Valg, hvorefter der vilde være at tage Stilling til de tre Præster: Ludv. Ingerslev, Clausen-Bagge og J. P. Nørsgaard, som alle havde givet Tilsagn om, at de var villige til ikke alene at prædike en Søndag under Vakancen, men ogsaa at modtage Kaldelse til Præst for Odense Valgmenighed.

Menighedsraadet var nu enigt om, at Formanden paa det kommende Menighedsmøde først skulde give en kort Omtale af de tre Præster og derefter henstille til Menigheden at holde sammen om den Præst, der ved den skriftlige Afstemning fik de fleste Stemmer. I Afstemningen maatte deltage Sognebaandsløser, Mand og Hustru, og bidragydende Medlemmer. — Skulde en af Præsterne i første Omgang faa over Halvdelen af de afgivne Stemmer, vilde han dermed være valgt; hvis dette ikke skete, og Omvalg skulde foregaa, vilde den Præst være at indstille til samlet Kaaringsvalg, der havde de fleste Stemmer. For det Tilfælde, at Menighedsraadet skulde blive afkrævet en Udtalelse om dets særlige Standpunkt, vilde man anbefale Pastor Ingerslev. — Ved det „overordentlige“ Menighedsmøde, der afholdtes Søndag den

14. Februar 1909 paa Fyns Forsamlingshus, ønskede man ikke en saadan Udtalelse fra Menighedsraadets Side, hvorimod alle — paa fire nær — ved at rejse sig gav Tilslutning til Raadets Forslag om Sammenhold om den Præst, der fik de fleste Stemmer.

Ved 1. Afstemning fik ingen af de tre Præster absolut Flertal, og der maatte foretages ny Afstemning om L. Ingerslev og J. P. Nørgaard. De fleste Stemmer faldt her paa Pastor Ludv. Ingerslev, som derefter enstemmig kaaredes til Menighedens Præst.

Mødet sluttede med, at Valgmenighedspræst Lorenzen, Sdr. Næraa, bragte en Hilsen derfra, lykønskede til Præstevalget og udtalte Haabet om, at de to Menigheder fremdeles maatte staa i godt og nært Venskab til hinanden.

I Menighedsraadets Møde den 17. Februar 1909 oplæste Formanden et Brev fra Pastor Ingerslev med en inderlig Tak for, at Valget var faldet paa ham. — Formanden havde været hos Biskop og Stiftsprovst. Den første lovede at prædike en Søndag. Den sidste fraraadede Tanken om, at Pastor Clausen skulde ind sætte Pastor Ingerslev, idet Ministeriet i saa Tilfælde først skulde forespørges. Man frafaldt da dette. — Følgende Kaldsbrev underskrevs: „Kære Pastor Ludvig Ingerslev! Odense Valgmenighed har i et fuldtalligt Menighedsmøde, der blev afholdt Søndag den 14. Februar d. A., enstemmig vedtaget at slutte sig til Dem som vor Præst. Det er i denne Anledning, vi henvender os til Dem og beder Dem at indhente Kongens Anerkendelse som Præst for Odense Valgmenighed, idet vi tilsiger Dem, at vi, saavidt Gud giver Evne, skal støtte Dem i den Gerning, vi beder Dem overtage, for at De maa kunne røgte denne med Frimodighed og Glæde.

Gud give sin Velsignelse til, at det maa lykkes, hvad vi nu med Dem, kære Pastor Ingerslev, begynder, saa det maa blive fuldblåst til hans Ære.“ (Menighedsraadets Underskrift.)

Ligeledes underskrevs følgende Ansøgning til Kongen:

„Underskrevne Bestyrelse for Odense Valgmenighed, der er anerkendt som saadan under 28. Decbr. 1897, og hvis Præst hidtil har været Pastor

Johan Clausen ved Helligaandskirken i København, andrager herved allerunderdanigst om, at Sognepræst Ludvig Ingerslev af Jerne i Henhold til Valgmenighedens enstemmige Valg maa blive anerkendt som dens Præst.“

Til Støde i Odense den 17. Februar 1909.

Hans Appel (Formand). *And. Knudsen.* *Hans Nielsen.* *Peder Nielsen.*
Rs. Thomsen. *O. M. Friis.*

Aarsmødet holdtes Søndag den 21. Marts s. A. umiddelbart efter Gudstjenesten, ved hvilken Pastor Lorenzen prædikede. Formanden gav Meddelelse om, hvad der var foretaget i Anledning af Præstevalget, og om Køb af Villa Nr. 4 paa Vestre Stationsvej til en Præstebolig. — Spørgsmaalet om en eventuel Offer-Afløsning afgjordes efter Raadets Indstilling derhen, at alt skulde blive ved det gamle. — Den Sum, der indkom ved Paaske-Offret, vilde blive anvendt til Udgifterne ved Præstekiftet og til en Gave til Pastor Lorenzen, Resten skulde gaa til Hjelpekassen. — Indsættelsesdagen drøftedes, og det bestemtes at udsende forskellige Indbydelse. Ligesaa bestemtes det, at Menigheden skulde samles med Præstefamilien en af de første Søndage efter Indsættelsen. — Ved Valg af Menighedsraadsmedlemmer blev der dette Aar for første Gang indvalgt Kvinder, idet der af flere Kvinder blev stillet Forslag derom. Menighedsraadets Antal udvidedes da med tre Kvinder. Valgt blev Fru Sophie Faber, Karen Jørgensen og Gaardejer Lars Sørensens Hustru Wilhelmine. — At der var Kvinder i Menighedsraadet, tilfredsstillede i høj Grad den ny Præstekone.

Søndag den 25. April, s. A., Formiddag Kl. 10, blev Pastor Ludvig Ingerslev indsat af Stiftsprovst Lützhøft. Kirken var fyldt til sidste Plads, og hele Gudstjenesten formede sig som en stemningsfuld Højtidelighed.

Om Eftermiddagen Kl. 5 samledes paa Højskolehjemmet til en Festlighed sammen med Menighedsraadets Medlemmer og deres Ægtefæller, Bispinde Balslev, Stiftsprovsten og Hustru, Pastor Ingerslev og Hustru, Pastor Lorenzen og Hustru, Skolebestyrer Møller og Hustru og gamle Pastor Ingerslev. Pastor Rud og

Hustru var forhindret i at kunne deltage. — Det blev en god Sammenkomst med Sang og gode Taler.

Ludvig Jakob Kristian Ingerslev er født i Aarhus den 25. No-

Fru Gunild Ingerslev, f. Valeur.

Pastor Ludvig Ingerslev.

vember 1864 som Søn af daværende Adjunkt Frits Phister Ingerslev og Hustru Julie van der Merwede. Farfaderen havde været Rektor samme Sted. Aaret 1870 døde Moderen, og samme Aar blev Faderen Præst paa Holmsland ved Ringkøbing. Derovre i den vestjydske Præstegaard, Nabo til Klitter og Vesterhav og blandt den friske Holmslandske Befolkning, faldt Ludvigs egentlige og bedste Barndomstid. Derfra stammer ogsaa hans store Kærlighed til Vestjyden og Vestjylland. Fra 1876—79 gik han i Latinskolen i Aarhus, og det huede ham slet ikke. Han fandt det meningsløst, at han som 12-aarigt Barn skulde tages hjemme fra og puttes i denne Anstalt. Han længtes ganske forfærdeligt hjem, og meget gjorde han ikke ved Lektierne, han var nærmest doven, og de Slægtninge, han boede hos, holdt ham ikke til Bogen, de forkælede ham.

Naar han havde en saa stor Hjemlængsel, havde det sin naturlige Grund deri, at det var et godt Hjem med megen Alvor og

Kærlighed, som bandt Børnene til sig med stærke Baand, og som de stedse mindedes med dyb Ærbødighed og trofast Kærlighed. — Faderen blev i Begyndelsen af Holmslands-Tiden gift med en Søster til sin afdøde Hustru —, og hun blev Børnene en saare god og kærlig Stedmoder. — Senere, da Faderen var bleven forflyttet til Veggerby-Bislev, ikke langt fra Aalborg, blev Ludvig flyttet til Aalborg Latinskole, og de sidste Skoleaar blev for ham en bedre Tid. Dette skyldtes dog i særlig Grad, at han kom i Huset hos Pastor Repsdorphs, men ved Skolen var der ogsaa Lærere, han blev glad for.

En Studiekammerat og nær Ven gennem hele Livet giver følgende fyldige Beskrivelse af Ludvig Ingerslevs Ungdom, særlig i København. „Vi blev begge Studenter i 1883, Ingerslev fra Aalborg og jeg fra Viborg. Han kom fra et Præstehjem, som ikke havde noget bestemt kirkeligt Stade, men havde taget af de forskellige kirkelige Retninger, hvad det syntes bedst om. Dog tager jeg vist ikke fejl, naar jeg betegner Faderen som mest højkirkelig, mens Moderen fra sin Ungdom havde lyttet en Del til grundtvigske Røster uden dog at tage afgjort Parti; hendes Stade var nærmest som „Kirkebladet“s, som Præsterne Thorv. Elmquist og Th. Rørdam i sin Tid udgav. Det „folkelige“ fik hverken han eller hun nogen Sinde nogen Forstaaelse af. Sønnen Ludvig havde saaledes ikke nogen bestemt aandelig Arv med sig fra sit Hjem; men da han kom i Skolen i Aalborg og kom i Huset hos Pastor Repsdorph, som han ogsaa Søndag efter Søndag hørte i Kirken, fik han — uden han selv rigtig vidste det — sit Øre og Sind vendt i grundtvigsk Retning, men det betød i lang Tid ikke noget synderligt for ham. — Han var udrustet med særdeles gode Evner, var flittig og læselysten og kom derved meget paa Skolens Bibliotek, som Biskop Kierkegaards Søn, Poul Kierkegaard, gik og ordnede lidt paa. Denne mærkelige Mand, paa mange Maader en knækket Sjæl, havde en Del Indflydelse paa ham og viste ham hen til Søren Kierkegaards Skrifter. Derved kom Ludvig ind i

en aandelig Kamp og Krise, som truede med at forstyrre hans Skolearbejde; men lidt efter lidt ved Repsdorphs Hjælp klaredes det for ham, og der fandt han saa helt og fuldt sit Stade i Herrens Ord i Menigheden ved Daab og Nadverbord, og fra dette Stade veg han aldrig siden, selv om han ikke nogen Sinde fik sit Barn-domshjem med sig i Forstaaelsen deraf. — Trods denne sin til Tider haarde Kamp i det sidste Skoleaar gik han dog op til Studentereksamen, og det er et Vidnesbyrd om hans udmærkede Begavelse, at han kun kom til at mangle et Point i Udmærkelse — Vi mødtes først efter Jul, vist i Februar 1884, og følte os stærkt dragne mod hinanden, og da vi saa sammen med en Del andre Studenter fra 1883 d. 26. Marts 1884 indgik en lille Forening med hverandre for at drøfte Tidens Spørgsmaal, blev det en Indledning til et helt Livs nære Venskab. Ludvig var nok paa en Maade den mest modne af os, han var jo kommen gennem en hel Del og havde faaet personligt Forhold dertil, men han havde aldrig levet i grundtvigske Menighedskredse, saa der havde jeg noget, som han ikke kendte til, og som gav os Stof til mange Samtaler og ivrige Diskussioner, og Ludvig havde altid svært ved at „give sig“; men jeg maa tilstaa, at her var han hurtig til at tage ved Lære, saa jeg senere fik af hans Forældre en lille Skose for, at jeg havde gjort ham til rød Grundtvigianer og radikal Venstremand. Naa, jeg havde nu ikke Skyld i det altsammen, Tiden selv bød paa naturlig Maade meget til i den haarde Kamp mod Estrup og hans Regimente. Den lille Kreds, som vi havde faaet dannet, kom efter et Aars Forløb til at bestaa af ti Studenter fra forskellige Fakulteter. Jeg kan her bl. a. nævne nuværende Dr. theol og phil. Laust Moltesen, Pastor Gunnar Brandt og Pastor, Forfatter Jørgen Falk Rønne. Grunden til denne Sammenslutning var egentlig den, at man i det første Studenteraar „drukne“ i en Masse løse Bekendtskaber, som kunde gøres ved de mange forskellige Sold og Gilder i Studenterforeningen og Skytteforeningen. Man fik ingen Fornøjelse eller Udbytte deraf,

og vi syntes, at Tiden var saa alvorlig, at det nok kunde være paa sin Plads at drøfte mange af de Tanker, som baade Politikken og Brandesianismen, som da var ved at komme i Højsædet, kom frem med. Vi fik ogsaa overordentlig megen Glæde af vore Sammenkomster, som i Reglen fandt Sted Lørdag Aften, først skiftevis paa vore Hybler, siden fast i Gothersgade Nr. 30, Mellembygningen, hvor Moltesen, Rønne, Ingerslev og jeg (Jens Bertelsen) kom til at bo sammen. Det var vel nok for en stor Del umodne Forsøg, vi der gjorde paa at løse Tidens Spørgsmaal, men vi var svært optagne deraf, og det foregik med stor Alvor. Engang imellem — ikke saa sjældent — lod vi Tiden gaa sin skæve Gang, og saa holdt vi Fest. Lokalerne smykkedes med store Kartoner, som et Par Kunstnere fra Akademiet, der delvis var med i vort Lag, tegnede for os, saa fik vi vor Værtinde, Frk. Jacobsen, til at brygge en Bolle Punsch, og under muntre Sange — mest af R.+I. (Rønne og Ingerslev) — holdt vi nogle vidunderlige Gilder, som endnu straalere for os i ufordunklet Glans. Vi leverede vel alle vore Bidrag til saadan en Fest, men det maa siges, at Ingerslev var den muntreste og morsomste af os alle, udtømmelig med sine Vittigheder og Paafund, altsammen harmløst, men saa morsomt.

Om Søndagen samledes de fleste af os i Vartov, ligesom gamle Brandts Hus aabnedes for os, og Søndag Eftermiddag var vi som Regel sammen paa Tur enten til Frederiksberg Have eller i Dyrehaven. Vi tog et Par Stykker Mad i Lommen, købte saa en Kop Kaffe et eller andet Sted og havde en herlig Dag ud af det. — Ja, vi havde mange Oplevelser baade i Alvor og Gammen! Thi man maa ikke tro, at alt for os var Løjer og Kommers. Nej, Mandag Morgen sad vi ved vort Arbejde, og jeg maa sige, at vi var meget flittige. Ingerslev og jeg læste sammen hele Tiden og havde ogsaa der mange Stunder, hvor Theologien for en Del hvilede, og mere levende Ting traadte i dens Sted. Her maatte jeg saa tit beundre Ingerslevs klare og lyse Hoved, det hele var for ham som en Leg, og med sin trofaste Hukommelse kunde han ogsaa

holde det læste fast, saa han efter fire Aars Forløb gik op til Embedseksamen og fik et pænt Laud.

Det var som sagt rige Ungdomsaar; men jeg tror at maatte sige, at Ingerslev bidrog mest til, at de blev saa rige. Det gjorde han først ved sin muntre Menneskelighed, som ikke blot var en Overfladefremtoning, men som bundede dybt i ham, fordi han virkelig i sit Hjerte var glad, frimodig og frejdig. Dernæst havde han den udmærkede Egenskab, at han var en fortrinlig Kammerat, som ud af hele sit Sind levede i Venskabsforholdet, kunde væрге det, passe paa det paa den ømmeste Maade, saaledes som han ogsaa, saa længe han levede, bestandig drog rundt og besøgte os og holdt paa den Maade Forbindelsen ved Lige. Der var noget saa uendelig trofast og kærligt over ham; hvad han een Gang havde givet sin Kærlighed, slap han ikke, men var dér altid levende og virksom. Saaledes staa han og vil altid staa for mit Hjerte, saa længe jeg aander.

Det var en glad og frejdig Ungersvend, som drog ud, da han var færdig med sin Læsning, drog ud med en fast og sikker Tro paa Barnekaar og Barneret hos Gud, saaledes som han havde hans eget Ord derfor, drog ud med en inderlig Lyst og Trang til at tage Del i Folkets og Menighedens Liv i smaat og stort, og derfor fik han ogsaa saa god og lys en Arbejdsdag; thi han var i god Forstand en Tjener.“

Efter at Ludvig Ingerslev i Aaret 1887 var bleven theologisk Kandidat, blev han samme Efteraar Huslærer hos Proprietær Tranberg paa Herregaarden „Bækmark“ ved Lemvig, og her var han i to Aar. Derfra fandt han Vej til Bøvling Valgmenighedskirke, hvor Pastor Jessen dengang var Præst; ogsaa til Husby kom han, hvor Forældrenes Omgangsven fra Holmslandstiden, Pastor Jakob Hansen, var Præst, og her mødte han i Børnenes Lærerinde den Kvinde, som blev hans Livsledsagerinde gennem 40 Aar, Gunild Valeur fra „Nørre-Vosborg“, barnefødt i Aalborg, Datter af Bryggeriejer Valeur og hans Hustru, den yndige Cecilie f. Larsen,

der var udgaet fra et stærk kristeligt og folkeligt opvakt Hjem paa Gaarden „Tøstrup“ paa Djursland. Moderen døde som ganske ung fra fire smaa Børn, hvoraf Gunild var den næstældste, og hendes Paavirkning kunde da ikke være dybtgaaende. Saa meget stærkere var den aandelige Paavirkning, som Moderens tre Søstre, hvoraf den ene, Filipine Larsen, var Fru Asta Grundtvigs højre Haand, udøvede paa den modtagelige Søsterdatter, og som var med til at præge hende Livet igennem. — Ved Faderens andet Ægteskab med Christine Tang og Køb af dennes Hjem, „Nørre-Vosborg“, fik Børnene deres Hjem der.

Fra 1889—90 var Ingerslev Lærer hos Ernst Trier paa Vallekilde Højskole — egentlig baade Lærer og Elev, da han fulgte alle Triers Foredrag. Dette var ham til stor aandelig Berigelse, og han mindedes derfor ogsaa siden Vallekilde med stor Taknemmelighed. — Men nu længtes han snart efter præstelig Virksomhed, og da paa den Tid Valgmenighedspræst Karl Poulsen, Ryslinge, ønskede en Kapellan, kom der Forhandling i Gang mellem dem, og det blev bestemt, at han, om det ellers kunde ordnes med Provst Hjort og Biskoppen, skulde overtage Stillingen, og derefter skulde de giftes. Det blev dog ikke til noget med disse Planer, Karl Poulsen maatte ikke endnu faa Kapellan. I en af Sangene til deres Bryllup stod derfor: „Der springer en Hjort paa den fynske Jord, med Takkerne vælted' han deres Bord.“

Pastor Ingerslev søgte da og fik Embedet som Sognepræst i Haasum og Ramsing i Salling, hvorom et andet vittigt Hoved skrev i en Bryllupssang: „— — — i Haasum og Ramsing, hvor ingen Bøge groe, men hvor i Læ man sidder af Kartofler —“. — Brylluppet stod paa „Nørre-Vosborg“ d. 3. Juli 1890. Det var et Par unge, virkelystne Præstefolk, der begge i fuld Alvor og i fuld Tjenersind optog Arbejdet her i deres første Gerning, men det maa tilføjes, at dette i ligesaa fuldt Maal kan siges om dem, hvor de end senere kom til at virke.

En af Pastor Ingerslevs yngre Venner skrev efter hans Død

nogle Mindeord om ham i Højskolebladet, hvoraf skal anføres nogle Træk fra hans første Præsteaar, dels i Haasum—Ramsing, dels i Mellerup. Der laa i Sydsalling en Opgave og ventede paa sin Mand, og Ingerslev, den folkelige Præst, var Manden. „Saa glemmer jeg da aldrig,“ skriver vedkommende, „den Sommerdag i 1890, da min Fader kom glædestraalende hjem fra Skive og fortalte, at han havde set et Glimt af, ja, han sagde vist „en ung Fyr“, som tog Vej ud af Byen ad Haasum til. — Det er den Spadseretur, Ingerslev har omtalt for mig saaledes: „Da jeg i Juni 1890 første Gang gik paa min Fod derud fra Skive, kom jeg forbi en Skole i Byens Udkant. Børnene sang Morgensang derinde, og det lød ud til mig i den friske Morgenluft: „Jesus, Herre, paa dit Ord er jeg til min Gerning rede —“. Jeg tog det op i mit Hjerte som min egen Bekendelse og var glad ved det, og jeg fik at fornemme, at det blev hørt.“

Min Faders glade Forventning blev ikke gjort til Skamme, Ramsing Kirke blev nu Samlingsstedet for den overvejende Del af det grundtvigske Kirkefolk i Sydsalling. Der var Højtid om Søndagen — og vi unge var med! Det var rige Aar ikke blot i Kirken. Møderne i det store ottekantede Ramsing Forsamlingshus samlede store Skarer. Det kom af sig selv, at Ingerslev blev Formand. Nu er det saa almindeligt, at Præster samler Ungdommen hos sig, saa man er lige ved at betragte det som en Selvfølge. Da Ingerslevs bød os hjem til sig for at tale, læse og spille for os og synge med os, var det saa nyt og betagende, at vi gerne gik en Mil i Mørke ad uvejsomme Stier over Heder, Moser, Grøfter og Gærder for at være med. — I Hjemmene var Ingerslevs velkomne Gæster, hvad enten det var i Glæde, i Sorg eller i Samlag, hvor de altid bragte Berigelse. Fru Ingerslev lidt æggende, Præsten vidtfavnende, udfyldende, forenende. Og sidst, men ikke mindst: som Børneflokken voksede op i Ingerslevs Hjem, voksede ogsaa det Vidnesbyrd fra dem, der lærte Daglivet i det ret at kende, at her var et Forhold mellem Forældre og Børn, som søgte sin Lige.

Saa kom 1897. Begges Ungdomsdrøm var Valgmenighed — og nu kom der Opfordring fra Mellerup, hvor Jakob Knudsen brød op. I Sydsalling havde der allerede ved Monrads Bortrejse i 1883 været Tale om Valgmenighedsdannelse. Nu blev Tanken taget op igen, og den var sikkert blevet bragt til Udførelse, hvis Ingerslev havde staaet fast; men han fik Skrupler; han syntes, Bestræbelserne væsentlig var for hans Skyld. — Han valgte Mellerup, og lad nu hans egne Ord lyde: „Om Mellerup spørger De. Ja, det er mit Præstelivs dybe Saar, som vel nu er lægt, men dog vil mærkes, saa længe jeg lever —, det maa De skrive, for det er sandt. Jeg vaklede længe, før jeg sagde ja, og jeg fortrød det 14 Dage efter, at jeg var indsat i Mellerup. Ikke at Folk dernede ikke behandlede mig godt; men Stillingen, som den var dernede, laa slet ikke for mig, og jeg brød mig ikke om at være Højskolelærer — jeg er Præst og ikke Skolemand. Men Hovedsagen var, at jeg længtes saa usigeligt efter mine Venner i Salling og følte det som en stor Meningsløshed, at jeg ikke længere var hos dem som Præst. Jeg var slet ikke færdig til at flytte fra Salling, og det var sikkert gaaet galt, hvor jeg end var kommen hen. Kort sagt: det var en Fristelse, som laa i Navnet „Valgmenighed“, og som jeg desværre ikke fik Bugt med. Det gavnede ikke Mellerup, det voldte alle mine Venner i Salling Savn og Sorg, og mig selv bragte det mange Aars Sjælekampe og Fortræd. Jeg haaber og tror, at det ved Guds Barmhertighed dog ogsaa er bleven vendt til Gavn for mig.“

Ingerslevs Syn paa Spørgsmaalet om Valgmenighed i Sydsalling ændredes, som han udtrykker det senere i ovenfor citerede Brev: „Da det skete i 1904, glædede det mig inderligt, om der end var en Del Vemod med deri, fordi jeg syntes, det var den Stilling, jeg skulde haft.“

I Rødding-Krejbjerg Valgmenigheds Historie vil Ludv. Ingerslev altid staa som den, der bar en meget væsentlig Part af Stenene til dens Grundvold.

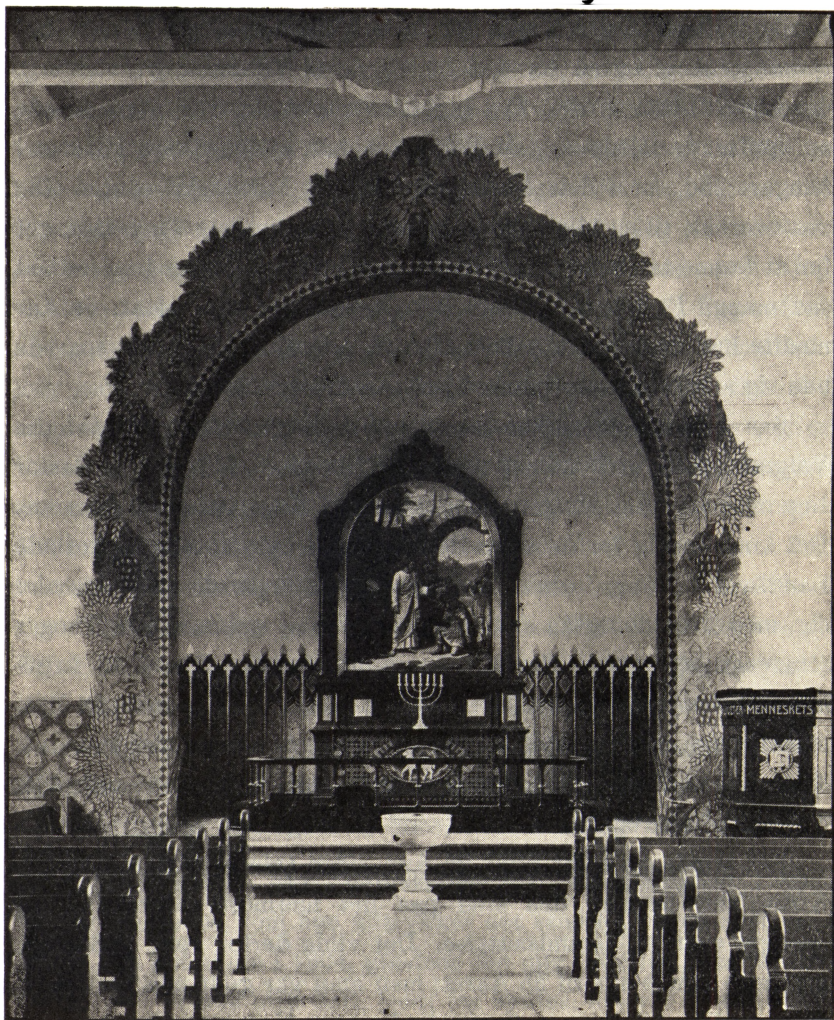
Fra 1897—99 falder da Pastor Ingerslevs korte Virksomhed i Mellerup; derfra søgte han til Jerne og Skads ved Esbjerg, hvor han fik ti gode Aar. Det var nærmest et opdyrkende Arbejde, særlig i Hovedsognet Jerne fik hans Virksomhed ikke ringe Betydning, bl. a. ogsaa for den fri Kreds af Tilhørere fra Esbjerg, der søgte til hans Kirke. Fru Ingerslev var stadig den interesserede og opofrende Hjælper. I Mellerup tog hun et Spædbarn i Huset i længere Tid, fordi dets Moder var syg, og Pasningen af den lille var overladt til en blind Pige. I Jerne lærte hun sig Fingersproget for at kunne tale med et Par døvstumme Sypiger, eller hun indbød saa mange Feriebørn, at hun ikke kunde faa dem afsat; et Aar maatte hun derfor selv beholde fire en hel Maaned; aldrig sparede hun sig selv, naar hun kunde hjælpe andre trængende.

Saa kom da til Jerne Præstegaard Opfordringen fra Odense Valgmenighed, et Budskab, som med Tak blev modtaget af Pastor Ingerslev og hans Hustru, men ikke med Begejstring af Børnene. Det kneb særlig for de store Børn at blive omplantede, at forlade Landlivet i Jerne, forlade den store Have, hvor de havde tumlet sig, men hvor de ogsaa skulde gøre Gavn og sammen med Thøger (Havemanden) passe Haven. Nu skulde de sige Farvel til Legekammeraterne, til Fars lille trofaste Kørehest, — og ind paa Brostenene, nej, det var ikke glade Ansigter, de viste Odenseanerne. Tilmed skulde de nu i Skole; hidtil var de bleven undervist hjemme af Far og Mor. —

Det kunde nu snart blive 25 Aar, siden Odense Valgmenigheds Kirke blev bygget, den stod paa det nærmeste uforandret og trængte snart til Istandsættelse. Det vilde derfor være glædeligt, om dette kunde ske til 25 Aaret; men man var godt nok klar over, at det vilde blive en omfattende Restaurering, som krævede en større Udgift. — Spørgsmaalet drøftedes ved et Par Aarsmøder, og forskellige Forslag fremkom. Det billigste vilde være at give Kirkens Indre en Oppudsning af mere haandværksmæssig Art, dyrere, men mere tiltalende vilde en kunstnerisk Udsmykning

ODENSE VALGMENIGHED

være. Men Pengene — hvor skulde de komme fra? Formanden har ganske vist ved flere Lejligheder udtalt: Valgmenigheden har

aldrig manglet Penge! Det viste sig ogsaa her, da det rette Forslag kom frem. Ved Aarsmødet d. 5. Marts 1911 forelaa det første mindre omfattende Forslag, men dette interesserede aabenbart

ikke — særlig Kvinderne, som nu tog fat og med vanlig Energi gik løs paa Opgaven. Fru Faber tilraadede en omhyggelig Restau-

tering af Kirken og tilsagde en Gave paa 100 Kr. til Brug ved Altret eller Prædikestolen, og Fru Allerup, hendes Datter, meddelte, at et unavngivent Medlem havde lovet et Bidrag paa 400 Kr.

til Indlæggelse af elektrisk Lys i Kirken (som allerede nævnt), ligesom hun lovede, at hun sammen med andre Kvinder i Menigheden vilde forsøge at indsamle et Beløb, som kunde stilles til Raadighed ved Kirkens Udsmykning i en noget kønnere Stil.

Ved Mødet blev efter Menighedsraadets Ønske indvalgt fire Medlemmer til at bistaa med Sagens Gennemførelse. Valgte blev Frk. Mathea Helweg (Datter af afdøde Stadslæge Helweg), Amtsvejinspektør, Kaptajn Lomholt, Gartner Hans Laurits Hansen, Hjallese, og Gartner Peter Jensen, Nisted. Aarsmødet lededes paa Grund af Formandens Sygdom af Kassereren, Mægler Friis, som bl. a. udtalte, at det for Menigheden havde været et godt Aar, ogsaa pengelig set. Ganske vist havde der været betydelige Udgifter, men Pengebidragene var gaaet saa godt ind, at der var god Balance i Kassen. Vi var alle glade for vor Præst og hans Hustru, og Menigheden havde sat stor Pris paa de hyggelige Møder, som var afholdt i Præstegaarden, og han bragte Præstefolkene en hjertelig Tak for udvist Gæstfrihed.

I et Menighedsraadsmøde nogen Tid efter fremlagde Frk. Helweg et Udkast til Kirkens Udsmykning af Arkitekt Helweg Møller, København, Søn af hendes Søster og Sparekassedirektør H. Møller. Dette vandt alles Bifald, og man vedtog at samles med Arkitekten Langfredag efter Gudstjenesten.

Ved denne Sammenkomst med Arkitekterne N. P. Jensen og Helweg Møller udviklede sidstnævnte sine Planer og fremviste Skitser til en Udsmykning.

Menighedsraadets Flertal — to stemte imod — vedtog at indstille til Menigheden at antage Helweg Møllers Forslag og lade Arbejdet udføre i Sommermaanederne. Under Arbejdets Udførelse vilde man anmode Hospitalsmenigheden om Tilladelse til at bruge Hospitalskirken, hvilken Tilladelse beredvilligt blev givet. Det „ekstraordinære“ Menighedsmøde d. 7. Maj 1911 vedtog samtlige af Menighedsraadet fremlagte Forslag og overdrog i det hele Raadet og Udvalget at handle paa bedste Maade paa Menighedens

Vegne, ligesom Fuldmagt blev givet til at afholde samtlige Udgifter, som Istandsættelsen krævede. — Da det var Helweg Møllers Forældres gamle Kirke, ønskede han ikke at modtage noget for sit eget Arbejde med Udkast og Tegninger til Kirkens Udsmykning; det skulde være hans Gave.

I Løbet af Sommeren blev nu en gennemgribende Restaurering foretaget, og efter et tilfredsstillende Provstesyn kunde Kirken atter tages i Brug Søndag d. 10. September, ved hvilken Lejlighed Pastor Ingerslev paa en køn og tiltalende Maade gjorde Rede for Kirkens Udsmykning og den Symbolik, der tilkendegaves derigennem.

Midlerne dertil havde man til Dels i en Gave paa 2000 Kr., som for nogle Aar siden blev skænket Kirken. Desuden blev der i Menigheden indsamlet 1100 Kr., og et enkelt Medlem gav 400 Kr. til Indlægning af elektrisk Lys. Haandværkerarbejdet blev udført af Haandværkerne i Menigheden. Tegningerne til Dekorationen samt Farvebestemmelsen og Ledelsen af det hele gav Arkitekt Helweg Møller, under hvem to unge Kunstnere fra København udførte Dekorationsarbejdet med Kalkfarve og Forgyltning. Hele Kirkens Udsmykning er nu samlet forneden i mørke, kraftige Farver og Guld, mens Væggenes øvre Del og Loftet fremtræder i en mat hvid Farve. Kun i Korbuen og Partiet over Indgangen løfter Dekorationen sig opad. Forsiden af Alteret er beklædt med et broderet Tæppe, hvor „Lammet“, omgivet af en oval Glorie, ses i en rig Ornamentik.

Ved Vennemødet d. 8. September blev der holdt en kort Morgenandagt i Kirken. Men først Søndag d. 10. September holdt Menigheden atter Gudstjeneste i sin smukke Kirke. Menighedens Præst, L. Ingerslev, holdt da i Dagens Anledning følgende Tale:

Saa naaede vi igen at kunne tage vor Kirke i Brug efter den store Istandsættelse, som er sket i Sommer. Det er i Aar 25 Aar, siden Kirken blev bygget. Den 19. December er dens Indvielses-

dag, og det var med Glæde og Tak til Gud, Menigheden da flyttede fra „Bedesalen“ ind i sin ny, kønne Kirke. Saadan kan Glæden jo ikke være i Dag, for det er og skal være den samme Kirke trods alle Forandringer. Den har alle de gamle Minder baade fra Hellig og Søgn, fra Glæde og Sorg, og Gud ske Lov for dem, vil vi sige. Gid de maa følge med, hvilke Forandringer her end sker! Det er det samme Hus med de samme Ting paa den samme Plads, — ogsaa dér møder vi det gamle. Og dog vil Forandringen føles stærkt af alle, — Kirken har ligesom faaet ny Klæder paa. Og om nu nogle af os vil have sværere end andre ved at føle sig hjemme i dette, og een vil ønske et, en anden noget andet anderledes, end det er blevet, saa er det jo dog vort fælles Haab, at vi alle maa kunne føle os hjemme i Kirken nu som før, ja, mødes i større og større Glæde over den ny Dragt, Kirken har iført sig. Dertil kan det vel ogsaa hjælpe, om vi straks nu i Dag dvæler lidt ved det, der er gjort for at smykke Kirken. Det har med sit Billedsprog noget at lægge os paa Hjerte i Dag og hver Dag, vi samles her.

Over Indgangsdøren dernede har Kunstneren sat den syvarmede Lysestage, hvorfra Lyset vælder opad, mens Bølgerne omgiver dens Fod. Det er det gamle Billede paa Herrens Menighed, hvor han selv vandrer med sit Ord og sin Aand. Og det minder os om, at vi i Daaben er kommen ind i denne Menighed, som ned igennem de løbende Tider er Herrens Bolig og Vidne paa Jord midt imellem de skiftende Strømme i Tidernes Hav. Saa vi maa takke ham, at vi kan sige ogsaa i vor Menighedskreds:

Vi, som i Jesu Tro
 lavt mon bo
 her paa den aabne Slette,
 med Rette
 hos Herren god til Huse
 kan rolig høre paa,
 hvor Bølgerne de bruse
 om vore Hytter smaa.

ODENSE VALGMENIGHED

Vi har med alle Vinde
det hyggeligt herinde,
vi har med Gud i Pagt
Fred og Englevagt.

Men naar vi saa gaar frem her mod Koret, saa lyser paa Kirkens anden Endevæg paa begge Sider af Alteret de gyldne Flammestunger os i Møde, Billedet paa Helligaanden, Pinsetegnet. Det siger os, hvem det er, som fylder Guds Menighed med Lyset og Livet fra Gud, at det er Sandhedens og Kærlighedens Aand. Han fører os og taler til os det Ord af Jesu Kristi Mund, som vor gamle Altertavle minder os med sin Indskrift: „Sig kun et Ord.“ Han alene kan gøre det.

Du er Guds Røst paa Livets Vej,
al Himlens Taleevne,
saa uden dig, vor Jesus, ej
Vor Herre vi kan nævne.

Saa vi maa bede ydmygt og stille: „Kom, Gud Faders Aand fuldgod, kom med Ild, med Kraft og Mod, saligt Smil og himmelsk Graad, stat os bi med Raad og Daad!“ Ja, kom ved Badet og Bordet, i Bekendelsen og Bønnen og Lovsangen! Og naar Vidnesbyrdet skal lyde fra Prædikestolen om „den yndigste Rose“, som Blomsterne paa begge Sider af Herrens Navnetræk minder os om, saa skal Præst og Menighed bede af Hjertens Grund til Helligaanden: „Tunger af Ild og dog Prædiken mild giv dem, du salver og sender!“ Højt op over Indgangen til Alteret, hvælvet over Døbefonten, stiger Korbuen med Vinranken og de gyldne Neg og siger til os alle, at vi er Gæster hos ham, som har beredt sit Maaltid til os. Han, som med Ordet ved Aanden skal være Herre i sin Menighed, fordi han alene kan være det; han sørger godt for os der, han vil være Livets Brød og Bæger for os. Alt, hvad vi trænger til til Rejsekost, til Samfundskraft, til Beredelse til den store Sejrsdag, det deler han selv ud iblandt os. Og til Nadverbordet kalder Aanden os med Herrens Stemme, dør vil han aller-

bedst lade os føle, hvad Jesus sagde: „Jeg lever, og I skal leve!“ Ja, vi har en levende Frelser, men han vandt Livet til os gennem Korsets Strid. Det trænger vi maaske allermost til at mindes om, og derfor er jeg glad ved, at Korsets Tegn nu staar alle Vegne paa vor Kirkes Mure. Det staar med de gyldne Korsstave paa Korets Vægge og med de mange smaa Kors langs Kirkeskibets „Tæppe“, og det løfter sig allerhøjest som det store Kors med Straaleglansen over Korbuen, for det er den korsfæstede og opstandne Jesus Kristus, som sidder ved Guds højre Haand, at alle Knæ skal bøjes i hans Navn. Og naar vi saa knæler ved Nadverbordet, møder vi Billedet af „Lammet“ og tænker paa Gudslammet, som bar Alverdens Synd, Paaskelammet, ham, som gav os sit Naadebord „i den Nat, da han blev forraadt“. Og hvad vil vi nu med alt dette? Kunde vi ikke undvære det og dog være en kristen Menigheds-kreds? Jo, vi kunde. Vi kan samles „med vor Drot selv i den laveste Hytte, syngende med Fryd: „Hvor her er godt!“, tog ej Paladser i Bytte“. Men som vi har Trang til at gøre vore smaa Hjem kønne og rige paa godt og ædelt Billedsprog, som daglig kan tale til os om, hvad vi trænger til at mindes om, saadan med vort Kirkehjem. Gennem Øjet skal Farver og Billeder tale til os om det Liv, for hvis Skyld Huset her er bygget, det kristne Menneskeliv. Men derfor — naar vi i Dag siger Tak til alle, som har bidraget til Arbejdet, som her er gjort, og Tak til de Mænd, som har udført det saa godt og dygtigt, men først og sidst til Gud, som gav Lykke og Velsignelse dertil — saa minder jeg tilsidst om — os selv. Er vi selv de samme i Kirken med den ny Dragt? Ja, det er vi jo, og Gud give os at blive ved dermed, saa vist som vi vil bygge paa den gamle Kirkegrund. Men han give os at vokse, mens vi samles her Gang paa Gang, vokse i Kærlighed, saa Hjerterne maa blive mere varme og Fællesskabet inderligere. Livskilderne er de gamle, — maatte vi, som drikker af dem, blive mer og mer ny Mennesker, saa vi kan faa en ny Skikkelse, udsprungen af Hjerternes Liv! Hjælp os dertil, Herre Jesus Kristus!

Du er Evighedens Sol,
 Livets Morgenrøde,
 og da Morgenhanen gol,
 du stod op af Døde!
 Lad nu af din Straalekrans
 vore Øjne laane Glans,
 vore Tunger gløde!

Da er Nat og Nød forbi,
 da er Sorgen slukket,
 vi er stærke, vi er fri,
 Fængslets Dør oplukket!
 Da er Kirken rejst paany,
 sig med Lovsang højt i Sky
 svinger Hjertesukket.

Først paa Aaret 1912 meddelte Træskomand Jørgen Andersen og hans Hustru Mariane, at de gerne nu vilde holde op med deres Arbejde i Kirken: „Vi ønsker ved Udgangen af Januar Maaned at være fri for Arbejdet i Kirken, alene af den Grund, at vi er trætte, og vi haaber, at man kan forstaa dette; vi bringer Menighedsraadet vor inderligste Tak for den Tid, der er gaaet.“

Var der nogen, der skulde sige Tak, var det naturligvis Odense Valgmenighed. Lige siden Kirken blev taget i Brug havde de to Mennesker med en Forstaaelse, Omhyggelighed og Kærlighed, der søger sin Lige, værnet og vogtet den Kirke, de holdt saa meget af, og som de selv havde været med til at bygge, og det var sandelig ikke for den store Fortjeneste, de gjorde det, højst 200 Kr. i aarlig Løn naaede de op til for alt Arbejdet, der følger med saadan en Plads. — Nu var der gaaet 25 Aar, og ingen kunde forundres over, at de var trætte.

Det var en særpræget Personlighed, der havde gaaet der Aar ud og Aar ind og skærmet om Kirken; hans Hustru har fortalt, at det kneb endog meget stærkt for ham at forlade Kirkearbejdet, saa han i Dage derefter, naar han hørte Klokkerne ringe, stod med Taarer i Øjnene. — Han var nok værd at faa en Samtale med, og det var der rig Lejlighed til ikke mindst for Kirkesangerens Ved-

kommende. De to opholdt sig ofte ene i Kirken; de var nemlig begge to paa Færde i god Tid ved deres forberedende Gerning om Søndagen, saavel som ved de øvrige kirkelige Handlinger. Han og

Jørg. Andersen og Mariane.

hans Hustru var begge fra Fyn. Jørg. Andersen gjorde hele Krigen 1864 med som Dragon, men kom usaaret hjem igen. Efter den Tid tjente de begge i flere Aar paa Herregaarden „Ravnholt“ hos Kammerherre Sehestedt Juul, og det gik meget godt for dem — en Tid. Ja, for Sagen var, at ikke alene de to, der havde forlovet sig, mens de var der, men adskillige flere af Herskabets Tjenerpersonale var blevet grebet af det aandelige Liv, der netop i disse Aar var vakt til Live paa disse Egne, og derfor kunde de ikke lade være om Søndagen at gaa til Kirke i Ryslinge, hvor Pastor Vilh. Birkedal var Præst. — Dette kunde Herskabet ikke lide, og tilsidst udstedte det Forbud mod, at nogen af deres Folk søgte sammen med disse kirkelige Urostiftere. Deraf opstod en ikke saa lille Spænding, der tilsidst mundede ud i en Opsigelse af ikke mindre end fem, hvoriblandt disse to, sidst Mariane, der var Kokkepige og havde fulgt Herskabet til Svendborg om Sommeren og til København om Vinteren. Det var næsten med en vis Undseelse, Kammerherren opsagde hende, og han skal senere have erklæret, at Opsigelsen af disse Mennesker var noget af det sværeste, han havde foretaget sig, og det skulde ikke ske mere.

For paa en køn Maade at udtrykke Menighedens Tak til Jørg. Andersen og Mariane var der indsamlet Bidrag til en Hædersgave, og en Mappe med Givernes Navne viser, at saa godt som alle i Menigheden havde ydet Bidrag. — Søndag d. 4. Februar 1913

samledes en Del af Menigheden med dem i Højskolehjemmets Sal i Dronningensgade ved smukt pyntede Kaffeborde, hvor Gaven, et Billede af Kirken samt en Pengegave, blev overrakt dem, og hvor der lød mangt et taknemligt Ord til de trofaste to Mennesker. Pastor Ingerslev holdt en versificeret Tale af følgende Indhold:

„En Tak for fem og tyve lange Aar
 med kærlig Omhu og med trofast Virken
 bag ved de røde Mure hist i Kirken,
 som lunt bag Huse og bag Haver staar.
 Hver Gang vor Klokke kaldte os derhen,
 og naar den lød ved Gry og Aftentide,
 vi vidste, det var Kirkens gamle Ven,
 som sindigt lod sit Reb i Haanden glide.
 Og traadte vi ad Kirkedøren ind
 med Trang til Hjertebud, fra Himlen kommen,
 stod Jørgen Andersen med venligt Sind
 og bød stillfærdigt der os sit Velkommen.
Vi fandt mod Kulden og mod Blæsten Ly,
I havde varmet op vor Kirkebolig.
Vi bragte stadig Støv og Snavs paany,
I fejed', vasked' af igen saa trolig
 og samlede' Lommeklude og Papir,
 som var dør, hvor det ikke skulde være,
 og stillede' Uhret under Kirkens Spir,
 at *vi* den rette Tid dog kunde lære!
 Men bag det smaa og store gemte I
 en Sum af Kærlighed til Menigheden,
 en Tone af den Hjertets Melodi,
 som lyder stille gennem Kirkefreden.
 Slig Tjeneste kan ikke maales ud
 i Ord og Vennegaver, *vi* kan bringe, —
 dens lønlige Værdi kun kender *Gud*,
 som ser det store bag det smaa og ringe.
 Men *Takken* maa I tage som den gaar
 fra vore Hjerter kærlig jer i Møde,
 for hvad I gav i fem og tyve Aar,
 fra Kirkens Klokker første Søndag løde. —
 For *jer* gaar Livets Sol nu ned mod Vest, —
 Gud signe jeres Hjemlivs stille Virke,
 til én Gang Klokkens Toner fra vor Kirke
 skal ringe jer derind, hvor Liv er bedst.

Jørg. Andersen døde i Aaret 1918; Mariane lever endnu og kan deltage i Menighedens 50 Aars Fest.

Af de allerførste, de tyve stiftende Medlemmer, lever foruden hende Kunstdrejer H. P. Kristiansen, Hunderupvej.

Mariane var til op i sin høje Alder en meget søgt „Kogekone“ til Selskaber i velhavende Borgeres Huse, men hun tog saa godt som aldrig ud om Søndagen. Søndag er Vorherres Dag, sagde hun.

Som deres Afløserer meldte sig Savskærer Hans Julius Nielsen og Hustru, dog for noget højere Løn, idet de foruden de aarlige 200 Kr. skulde have ekstra Betaling for Renholdelse af Gaden, Klokkeringning ved Højtiderne og Hovedrengøring om Sommeren. Senere fulgte i denne Plads i kortere eller længere Tid: Chr. Larsen, Jens Hansen — og nu Svane Nielsen.

Ved Aarsmødet 1912 indledede Formanden med en Tak til Pastor Ingerslev for hans gode Gerning imellem os, som vi ikke mindst skønnede paa under det nuværende kirkelige Røre. — Pastor Ingerslev svarede med en Tak for Takken og udtalte sin voksende Glæde ved at tjene i Odense Valgmenighed. — Derefter udtalte Formanden en hjertelig Tak til Arkitekt Helweg Møller for det særdeles smukke Arbejde med Udsmykningen af vort Kirkehus, som han havde foretaget paa en saa tiltalende Maade.

Kassereren oplyste, at Kirkens Istandsættelse og Udsmykning havde kostet ialt 4641 Kr. 82 Øre, hvoraf der var skænket i frivillige Bidrag 1510 Kr. 38 Øre.

Det kunde maaske være passende at benytte Lejligheden til — i Tilslutning til denne Oplysning af Kassereren — at fortælle lidt om de baade større og mindre Pengegaver, som Valgmenigheden jævnlige af gode Givere er bleven skænket. — Foruden de tidligere omtalte Gaver havde Købmand Sander, Sdr. Boulevard, testamenterisk skænket Valgmenigheden 50 Kr., og de gamle Væverfolk Anne og Erik Hansen, Hjallese, gav før deres Død Formanden 100 Kr., som med Rente voksede til 130 Kr. inden Eriks Død. — Frk. Mathea Helweg skænkede et Beløb paa 2000 Kr. i Aktier i Fyens Disconto Kasse med det Forbehold, at hun selv beholdt

Renterne deraf til sin Død, men derefter skulde Renterne anvendes saaledes, at Valgmenighedens Præst eller hans Enke eller Børn ved den aarlige Uddeling skulde have en Hovedportion, Resten skulde tilfalde Menighedens Hjælpekasse og uddeles til Minde om den Helwegske Slægt. — Skræder Søren Rasmussen og Hustru skænkede 500 Kr., væsentlig til Kirkens Udsmykning. — Afdøde Partikulier Peder Jensen af Hørning (Jylland) havde stiftet et Legat paa cirka 16,000 Kr. til de grundtvigske Valg- og Frimenigheders Hjælpekasser. Odense Valgmenighed fik heraf i Aaret 1920 462 Kr. 31 Øre. Endvidere 2000 Kr. til Præstegaarden af Broderihandler Frk. K. Madsen og 2000 Kr. til Kirken af Frk. Else Marie Christiansen, Aasum. Enkefru Peder Christensen skænkede 81 Kr.

En større Gave fik Kirken i 1921 af et Ægtepar, der ikke ønskede deres Navne nævnt. Pastor Ingerslev havde set nogle Arbejder af den unge Kunstner, Billedhugger Axel Poulsen, født i Odense, og han bad Poulsen give et Udkast til et Relief forestillende Kvinderne ved Graven Paaskemorgen. Det omtalte Ægtepar blev saa glad ved at se dette, at de købte Relieffet i Sandsten, for at det kunde anbringes oven over Hovedindgangen til Kirken. Søndag d. 5. Juni 1921 afslørede det umiddelbart før Højmesse-gudstjenesten. Formanden udtalte, efter at Dækket var fjernet: „Giverne har deres Løn i at være glade Givere. Billedhuggeren skal have en Tak for den gode og forstaaende Maade, han har løst Opgaven paa, og de beder Valgmenighedens Medlemmer modtage deres Tak for Fællesskabet i de mange gode Stunder, som vi har oplevet sammen i vor lille Kirke. Giverne ønsker, at Billedet over Døren stadig maa minde Kirkegængerne om, at vor Herre Jesus Kristus er opstanden, hans Legeme fik ikke Lov at smuldre hen i Graven, — og tror vi paa ham, den genopstandne og himmelfarne Herre og Frelser, da skal vi heller ikke dø evindeligt, men leve med ham i hans og vor Faders Rige i de levendes Land.“

Man sang: „Krist stod op af Døde“, og Kirkegængerne samle-

des derefter atter inde i Kirken, hvor Pastor Ingerslev fra Prædikestolen talte om Relieffet og bragte Giverne en Tak for Gaven.

Nær ved Odense ligger Fyns Stifts Husmandsskole, en anselig Bygning med Plads til mange Elever. Paa denne Skole var i flere Aar H. C. Nielsen-Svinning Forstander; hos ham og hans Hustru opkom den Tanke at foretage en Slags Udvidelse af Skolen, en mere højskolelignende Afdeling, som særlig Fru Nielsen-Svinning skulde være Forstander for; men til Medforstander ønskede hun Pastor Ingerslev, som ogsaa var villig. Denne Udbygning skulde have Navn af „Odense Højskole“. — Frk. Marie Jørgensens Skole i Odense, der hidtil havde haft en Afdeling, som blev kaldt „Marie Jørgensens Pige højskole“, og som havde faaet Statstilskud efter „Højskoleloven“, blev nedlagt. Det var denne Højskoleafdeling med tilhørende Statstilskud, Forstanderparret søgte overført til Husmandsskolen.

Sagen drøftedes mellem Præst og Menighedsraad, som fandt det betænkeligt, at Valgmenighedens Præst skulde medvirke paa dette Grundlag. — Da Pastor Ingerslev i Forhandlingerne ogsaa havde nævnt, at han godt kunde trænge til lidt mere i aarlig Indtægt, hvilket han ventede sig af denne Stilling, enedes Menighedsraadet om at forhøje hans Løn, der i Forvejen var Fribolig og 4000 Kr., med 500 Kr. aarlig; men det var alligevel ved at gaa i Haardknude for Parterne; Skolen blev imidlertid ikke til noget, og dermed var Sagen løst.

Som Tiden gik, og Krigens Virkninger paa det økonomiske Omraade begyndte at mærkes, endog meget stærkt, saa Dyrtiden efterhaanden blev meget følelig, maatte Lønspørgsmaalet snart yderligere tages op; thi ogsaa i Præstegaarden mærkedes Dyrtiden selvfølgelig paa flere Omraader. — Efter det Kendskab, Menigheden havde til Præstefolkene — med en anselig Børneflokk, maatte det indrømmes, at de var ualmindelig nøjsomme i deres Fordringer til Livet, og de var tillige i Besiddelse af stor

økonomisk Sans, men alligevel — Føde og Klæder havde naaet en hidtil ukendt Pris, Brændselet var dyrt, og Petroleum var næsten ikke til at faa; der maatte gøres noget, selv om de nøjsomme Præstefolk ikke stillede store Krav. Pinligt for Menigheden var dette Spørgsmaal; thi ogsaa dens Medlemmer var inde under samme Prisforhøjelse. Men det viste sig, at der var god Villie til at raade Bod paa Forholdet overfor Præstens Løn. Det havde Menigheden for Resten altid vist, selv om det ikke kunde siges, det var nogen særlig velhavende Kreds. — Men hvorledes? Der var vel nok fremkommen nogen Forskel i Synsmaaden paa denne Sag mellem de ældre og de yngre. De ældre fandt det vedblivende mest tiltalende, at Ydelsen i saadanne frie Kredse skete ad Frivillighedens Vej, og derfor holdt de paa den frie Offerydelse som den væsentligste Del af dens Tjeneres Løn, men de yngre, der mere var inde under Tidens Tankegang angaaende Lønningsforhold, mente, at et Arbejde maatte sættes til en bestemt Løn, og derfor stemt for at gaa fra Offer til fast aarlig Løn.

Man maatte ogsaa skride til den Udgift at lade indlægge W. C. i Præstegaarden og at faa erstattet Petroleumslamperne med elektrisk Lys. — Der nedsattes et Udvalg til sammen med Menighedsraadet at tage den hele Sag under Behandling, og til dette Udvalg udpegedes Amtsvejinspektør, Kaptajn Lomholt, Gartner Peder Jensen, Nisted, Direktør Knud Andersen, Odense Kalkværk, Gaardejer Jens Kløve, Staaby, Gaardejer Andreas Jensen, Stige, Fru Magdalene Thomsen, Forstander Nielsen-Svinning, Fru Kirsten Larsen, Anderup, og Gaardejer Hans Jørg. Nielsen, Hjallese.

Formanden undersøgte nu Forholdene i saa Henseende i enkelte andre Valgmenigheder, og efter nogen Drøftelse enedes man om at indstille til Menighedens Aarsmøde 1916 at afskaffe Offerdagene de tre Højtidsdage og kun bibeholde den ene Offerdag ved Høstprædikenen. Præsten skulde da have 4000 Kr. fast, een Offerdag og Konfirmandofret, Kirkesangeren 600 Kr. og en Offerdag.

Senere bortfaldt ogsaa denne ene Offerdag, og man gik i fuld Enighed over til fast Lønningsmaade. Gennem „det kirkelige Udvalg“s Forhandlinger fremgik det, at for Præster i 1. Lønningsklasse og med en lignende Alder og Virketid som Ingerslevs, vilde Præstens Løn være at ansætte til 7600 Kr. — Dette skete i Aaret 1922.

Denne ny Ordning med fast Løn støttedes af den i 1922 vedtagne Lov om „Folkekirkens Lønningsvæsen“, i hvis § 61 Stk. 5 det hedder: „Ved Opkrævning af det Valgmenighedsmedlemmer paalignede Beløb fradrages Bidraget til Valgmenigheden for det paagældende Tidsrum.“

Et Vidnesbyrd om, hvor vanskeligt og dyrt Brændselsspørgsmaalet var i denne Dyrtsperiode, er det, at Valgmenigheden og Hospitalsmenigheden i Vinteren 1917—18 enedes om kun at bruge den ene af Kirkerne om Søndagen. Naar Hospitalsmenigheden havde Højmesse i Hospitalskirken, havde Valgmenigheden Aftensang samme Sted; Søndagen efter omvendt i Valgmenighedskirken.

Ved Aarsmødet 1917 mindede Formanden om, at siden sidste Aarsmøde var Fru Sophie Faber død. Efter sin Mands Død søgte Fru Faber tilbage til Odense og tog 1905 Bolig her i hendes egen Ejendom, der hvor Højskolehjemmet havde siddet til Leje i nogle Aar, indtil Karen Jørgensen byggede sit eget Højskolehjem lige overfor Kirken.

Her paa Hjørnet af Thorsgade og Dronningensgade boede Fru Faber Resten af sit Liv, og Aaret efter hendes Ankomst flyttede hendes Datter, Fru Marie Allerup, der i tidlig Alder var bleven Enke, sammen med hende. Fru Faber havde siddet i Menighedsraadet siden 1909. Formanden udtalte en Tak og et Ære være hendes Minde.

Ved Aarsmødet 1920 kunde Formanden blandt de tilgaaede særlig byde Pastor Jakob Hansen velkommen, idet han, siden han kom her, havde været Pastor Ingerslev en god Hjælp ved Altergangen om Søndagen.

Pastor Hansen er her nævnt tidligere, det var i hans Hus i Husby, Ingerslev fandt sin tilkommende Hustru. Senere var Pastor Hansen i mange Aar Sognepræst i Thisted, og da han søgte Afsked derfra, flyttede han til Odense — og blev altsaa frivillig Kapellan hos Pastor Ingerslev. Ikke sjældent prædikede han i Valgmenigheden, og der var mange, der gerne vilde høre det varme Vidnesbyrd, som den gamle, milde Præst aflagde, og det var altid et opløftende Syn at se den hvidhaarede, ydmyge Præstemand færdes oppe ved Alterbordet og hjælpe sin yngre Ven, en god Hjælp særlig paa de Dage, hvor der var mange Altergæster. Og det var da ikke underligt, at Menigheden følte Trang til at sige ham Tak for denne gode Gerning, en Tak ledsaget af en Pengegave, indsamlet blandt Menighedens Medlemmer. Pastor Hansen sagde senere Tak for Gaven, men tilføjede: „Jeg har Løn nok i dette at maatte gøre Tjeneste.“

Han og hans gode Hustru kunde have holdt Guldbryllup den 19. Maj 1923, og Forberedelserne til denne Festdag var allerede i Gang, da Pastor Hansen blev syg og døde den 6. Maj, 79 Aar gammel.

Det faldt i øvrigt i Pastor Ingerslevs Lod som Præst ikke alene at opleve, at mange af de, der begyndte denne Menighed, fyldte 70 Aar, men ogsaa at begrave mange af disse gamle Mennesker. Dette sidste var altid vemodigt for ham, han havde saa ondt ved at skilles fra det gamle, selv mere eller mindre livløse og upersonlige Ting havde sin store Værdi for ham, naar han havde samlevet sig dermed; ikke saa underligt derfor, at han havde saa ondt ved at skilles fra de gamle i Menigheden.

Adskillige af de 70-aarige fik en Sang, en lille venlig Hilsen fra ham. Han havde nemlig en ikke saa lille poetisk Aare, som allerede i Studenteraarene gav sig Udtryk og kunde stadig give sig Udtryk baade i Alvor og Gammen.

Grundtvig sagde om Jens Baggesen, at han var „et opvakt Hoved med spillende Vid, let Nemme og et sjældent Herredømme

over Sproget“. — Der kunde godt siges noget lignende om Pastor Ingerslev. Det kendte alle, ikke mindst hans Præstevener. Ved Afskedsgildet i Jerne i det saakaldte „lille Konvent“ skrev en af disse Præstevener, A. S. Nielsen, Allerup Præstegaard ved Tjæreborg, en Skæmteverse i harmløse, satiriske Vendinger, der forstaaet ret giver et godt Billede af Pastor Ingerslev.

Mel.: Kejseren af Kinesiens Land.

Ingerslev fordum til Jerne og Skads
det var en farlig Ka'l til Spas,
sære Sagn om hans Morsomheder
gik der i mange Slægteleder
indenfor det lille Konvent,
som ved ham var viden om kendt.

Ingerslev havde paa Heste Forstand,
derfor med Heste handlede han,
hver Gang, han handled', blev ringere Hesten,
hver Gang blev dog stedse gladere Præsten,
engang det nær var gaaet med ham,
som fordum det gik med Bileam.

Ingerslev haardt i Haven sled,
Thøger derom ved god Besked,
Slikasparges den hele Sommer
spiser de, Jordbær paa Bordet kommer,
dertil var han en Himmelhund,
ret som hans Mave ej havde Bund.

Ingerslev var en sagtmodig Mand,
aldrig i Fyr og Flamme kom han,
Overbevisning! Han havde ingen,
han var næsten en Mand uden Mening,
lige go'e Venner med en og med hver
fra Novrup Bæk og til Frederiksberg.

Ingerslev havde en prægtig Ko'n,
værdig gav an hun den hjemlige To'n,
men da hun var en vældig Taler,
voldte hun Ingerslev tusinde Kvaler,
naar hun i Præstevennernes Kreds
paa Kvindens Vegne var utilfreds.

ODENSE VALGMENIGHED

Ingerslev havde en køn Flok Børn,
kønnere selv end den gamle Ørn,
naar Æblerne her bliver bedre end Stammen,
maa Æren derfor vi give Madammen,
hvad bedre kan vel om Fruen vi sige
end dette, at hun var moderlige.

Ingerslev kunde skrive Vers,
aldrig et Rim kom ham paatværs,
kun for Provster og andre store
var det, at han Viserne gjorde,
men da han ikke blev Provst endda,
tog han og stak til Odense a'.

Ingerslevs, da de rejste væk,
festede fire Uger i Træk,
til Festlighed har I budt os sammen,
derfor vi nu under Alvor og Gammen
ved denne utidige Afskedsfest
siger Farvel til Jerne Præst.

Det „lille Konvent“ dannede ogsaa en Læsekreds; hver fjortende Dag rundsendtes en Pakke af forskellig kirkelig Litteratur med angiven Tidsfrist for hvert Medlem, men denne overholdtes ikke; der blev Uregelmæssigheder, og der indkom mange og svære Klager til Formanden, L. Ingerslev. Nu var der blandt Præsterne en Mand ved Navn Benjamin Nielsen, og da Ingerslev havde ham slemt mistænkt, sendte han med næste Bogpakke en Seddel med Henvisning til 1. Mosebog, Kap. 44, Vers 12. Alle slog op og læste: „Og Bægeret fandtes i Benjamins Sæk.“

Lørdag den 3. Juli 1915 holdt Pastor Ingerslev og Hustru Sølvbryllup med megen stor Festlighed i Hjemmet, med Sang om Morgenens af en Kvartet og med Festmiddag i Højskolehjemmet. Foruden Familien var adskillige Venner med, ogsaa nogle af Ingerslevs Kammerater fra Studietiden, dertil Venner af yngre Aargange. Taler og Sange afløste hinanden, saa det blev et fornøjeligt Bord.

Dagen efter holdtes Gudstjeneste først paa Eftermiddagen, og derefter var Sølvbrudeparret med Familie og Gæster indbudt af Menigheden til et fælles Kaffebord paa Fyns Forsamlingshus, hvis

store Sal var fyldt af glade Deltagere. — Talernes Række aabnedes af Formanden, Hans Appel, der kønt og inderligt paa Menighedens Vegne hilste og lykønskede Sølvrudeparret, idet han ikke alene takkede for den henrundne Tid, men ogsaa ønskede Lykke og Velsignelse for den kommende, først og fremmest for Ægteparret selv og deres Børn, dernæst ogsaa for Gerningen i Menigheden i de kommende Dage, hvorefter han overrakte dem en Gave fra Menigheden, 1400 Kr. i Guld kroner, lagt i en Sølvskaal. Pengene kunde anvendes efter Behag, eventuelt til en Rejse.

Først i Aaret 1921 foretog Pastor Ingerslev en Udenlandsrejse til Italien. I Rejsefølget var bl. a. Ungdomsvennen, Valgmenighedspræst Jens Bertelsen, Vraa. Pastor Ingerslev var glad ved Rejsen, der gav ham rigt Udbytte. Hans Hustru var desværre ikke stærk nok til at deltage i Rejsen.

Organist Fru Lund fyldte 70 Aar i 1919, hun mente dog nok, at hun kunde holde ud endnu en Tid; men da hun var naaet de 74, fandt hun, at det var rigtigst at holde op, det kneb for de gamle Fingre at magte Tangenterne. Da havde hun ogsaa tjent Menigheden i 29 Aar. Formanden bragte hende en inderlig Tak for lang og tro Tjeneste.

Organist P. Corneliussen.

I hendes Sted blev P. Corneliusen Organist.

Samme Aar nedlagde Mægler O. M. Friis sin Gerning som Kasserer efter trofast at have styret Pengeskassen i 29 Aar. Han blev endnu i nogle Aar siddende i Menighedsraadet; men i 1930 trak han sig tilbage, — da havde han ogsaa været Medlem af Raadet i 40 Aar. I hans Sted blev Forstander J. R. Højby, Højskolehjemmet, Kas-

serer, efter at han i nogle Aar havde været Medlem af Menighedsraadet.

I Aaret 1924 ønskede Skolebestyrer Peder Møller at fratræde sin Stilling i Skolen, efter at han havde været dens Bestyrer i 40 Aar, og samtidig ønskede han at nedlægge sit Hverv som Kirkesanger i Valgmenigheden. Formanden Hans Appel tog i denne Anledning Afsked med ham i Kirken Søndag d. 11 Maj.

Ved Peder Møllers Fratrædelse som Kirkesanger:

„Det er anden Gang, vor Menighedskreds maa tage Afsked med en af de Tjenere, som det forekommer os, vi saa daarligt kan undvære. Det er ikke Døden, som griber ind, og det er lykkeligvis ikke Kredens Skyld, at vi har maattet før — og nu igen maa sige Farvel.

Første Gang, det skete, ligger over 15 Aar tilbage i Tiden; da gjaldt det Pastor Johan Clausen, hvis Hjemlængsel var bleven saa stor, at han maatte søge Arbejde i København.

I Dag gælder det vort Farvel til vor Kirkesanger Peder Møller, ikke fordi han vil rejse bort eller vil forlade vor Kreds, men fordi det er kommen til at staa for ham og hans Hustru, at nu skal der spares paa Kræfterne, for at de sammen i Hjemmet kan opleve en god og en tryk Aftenstund.

Skønt det volder os Vemod at tænke paa, at Du, kære Peder Møller, ikke længer møder os her i Kirken som den, der sørger for, at alt er i Orden, saa vi kan fejre vort Samvær til Guds Ære, saa vil vi dog ingenlunde gaa i Rette med dig; thi Du varslede os jo i god Tid for et Par Aar siden, — nej, nu i Dag vil vi kun bringe dig vor fattige, men hjerteligste Tak.

Dog allerførst sammen med dig en Tak til Gud Fader, som udrustede dig med de gode Gaver, saa vi følte os trygge, naar vi saa dig paa din Plads i Kirken, og vi under din Ledelse ret kunde kvæde: Hyggelig rolig, Gud er din Bolig, inderlig skøn.

Du har baaren vor Sang. Thi naar du førte an, da erfarede vi saa levende, at

ODENSE VALGMENIGHED

Sangen har Lysning, og derfor den gyder
over dit Arbejd' Forklarelsens Skin,
Sangen har Varme, og derfor den bryder
Stivhed og Frost, saa det tør i dit Sind.

Pastor Frederik Nygård takkede dig for dette den Dag, da vi nedlagde Grundstenen til vor Kirke. Han udtalte: „Tak, Peder Møller, for din gode Sang. Din Stemme gaar ind i Koret, hvor den ligesom bliver borte, men volder, at det hele bliver saa fuldtonende.“ — For denne fuldtonende Kirkesang bringer vi dig i Dag vor kærligste Tak, men vi føjer her til en Tak for din trofaste Gerning i Kredsen mange Hjem, baade naar det gjaldt Festligheder ved Bryllup, Barnedaab, Konfirmation o. lign., men ikke mindst, naar Sygdom var til Huse, og naar de Døde skulde bæres varlig bort.

Ja, jeg skal ikke sige mere; thi Du vil af de mange milde Blik og de varme Haandtryk erfare den Taknemlighed, der strømmer dig i Møde.

Men her i Kredsen, hvor dit Virke faldt i 40 Aar, her samles Alles Tak i mit Haandtryk. — Tak skal Du have!“ (Menigheden rejser sig.)

Peder Møller sagde ogsaa Tak for de 40 Aar og udtalte omtrent følgende:

„Jeg har været glad ved Tjenesten her i Menigheden, jeg ved næppe, hvilken Gerning, enten den i Skolen eller den her i Kirken, jeg har været mest glad ved, jeg har begge Steder handlet under det fulde Ansvar. Det har nok til Tider været anstrengende ogsaa at have den syvende Dag i Ugen besat, men jeg har alligevel her oplevet saa meget godt og værdifuldt, som jeg nødig vilde undvære. — Jeg har altid følt, at jeg her stod paa hellig Grund og følt Alvoren i dette at bede med og for hverandre.

Jeg har mest haft mine Øjne vendt mod Menigheden ikke alene, naar jeg prøvede paa at faa en levende Sang til at lyde, om det kunde lykkes for mig ligesom at lægge min Stemme ind under

Menighedens mange for at løfte disse med min, men ogsaa naar jeg stod foran Døbefonten og saa mangan en glad Moder i dyb Alvor med Hovedet bøjet over sit Barn lede det til Møde med Vorherre i Daabens hellige Vande. Jeg har staaet her sammen med de Unge, naar de ønskede at bekræftes i deres Daabs Naade, og følt med dem, ikke mindst med dem, jeg gennem de mange Aar havde været sammen med i Skolen og faaet Kærlighed til der; jeg har set Brud og Brudgom i glædeligt Følge staa foran Alteret og gentage deres Ja til hinanden, men først og sidst har jeg fulgt de mange Altergæster i alle Aldre, naar de knælede ved Alteret og i Brødet og Vinen ventede et livsaligt Møde med deres Herre. Det er vel nok den Stund, da Blikket er vendt stærkest indad i Mennesket selv. Og disse alvorlige Udtryk i Aasyn og Blik har altid gjort et stærkt Indtryk paa mig.

Jeg har gennem de mange Aar samarbejdet med tre Præster; jeg har modtaget meget godt fra dem alle til Berigelse for mit eget Hjerte. Jeg bringer dem alle en hjertelig Tak, og jeg takker ogsaa Menighedsraadet og særlig dets Formand, sammen med hvem jeg har delt meget godt baade her i Kirken og udenfor denne; jeg takker mine andre Medarbejdere her. — Tak alle!“

Efter Indbydelse fra Friskolekredsen og forhenværende Elever, hvortil Valgmenigheden sluttede sig, holdtes der en Afskedsfest ved fælles Kaffebord for Møller og hans Hustru i Fyns Forsamlingshus. Pastor Ingerslev talte som Formand for Friskolen, og flere gamle Elever talte, en af dem, Skrædermester Ellinge, overrakte Hædersgæsterne en større Pengegave, hvortil var knyttet det Ønske, at den nu afgaaede „Skolefar og Skolemor“ vilde lade sig male, og at Billedet efter deres Død maatte tilhøre Friskolen og ophænges der. — I Festen deltog flere af den offentlige og den private Skoles Ledere her i Byen.

Hen i Sommeren s. A. fik Organist Corneliussen Embedet som Organist ved den nyopførte Thomas Kingos Kirke i Hunderupkvarteret. — I hans Sted blev Frk. Clara Geisler ansat som

Organist ved Valgmenighedskirken, hvor hun fremdeles virker til alles Tilfredshed.

Samme Sommer blev Lærer M. Skriver antaget til Kirkesanger.

Organist Clara Geisler.

Skriver havde i mange Aar været Lærer ved Friskolen i Nørregade, han hørte til Menigheden og var derfor godt kendt i Kredsen. Det var derfor ogsaa til stor Glæde indenfor denne, at han gik ind paa at overtage Gerningen efter Møller.

I Efteraaret samme Aar døde Medlem af Menighedsraadet, Karen Jørgensen, tidligere Ejer af Højskolehjemmet i Dronningensgade. I sit Testamente havde hun betænkt Valgmenigheden med et Legat, en Sum paa 3000 Kr., som skulde udbetales til Menighedsraadet og administreres af dette. Det var Giverens Ønske, at Renten af Legatkapitalen skulde anvendes til Støtte for ubemidlede eller til rentefrit Udlaan i mindre Summer indenfor Menigheden, idet saavel Laanenes Størrelse som Vilkaarene for deres Tilbagebetaling nærmere bestemmes af Raadet. For saa vidt nogen Del af Kapitalen ikke er udlaant paa anførte Maade, skal den frugtbargøres paa anden og solid Maade. — Karen Jørgensen meddelte Formanden dette tre Dage før sin Død, og hun tilføjede, at Renten helst maatte bruges til Understøttelser, og hun ønskede, at visse

Lærer M. Skriver.

den dette tre Dage før sin Død, og hun tilføjede, at Renten helst maatte bruges til Understøttelser, og hun ønskede, at visse

navngivne Personer først maatte komme i Betragtning. — Ved hendes Jordefærd smykkede Boet Kirken med grønne Planter, Gardinerne blev nedrullede, og alle Lysene blev tændt. — I Kirken talte Pastor Ingerslev, Biskop A. J. Rud og Hans Appel.

Ved Aarsmødet d. 1. Marts 1925 bragte Formanden en Tak til Frk. Geisler og Lærer Skriver for, at de var gaaet ind i denne Tjeneste i Menigheden.

„Jeg har fra glade Givere,“ fortsatte han, „faaet Tilsagn om i Anledning af to Sølvbryllupper at faa Penge til Købet af en ny syvarmet Lysestage og to store Lysestager, henholdsvis fra Købmand Johs. Thomsen og Hustru og Gaardejer Jens Nørregaard og Hustru, og jeg vil gerne med det samme foruden at bringe dem en Tak ogsaa sige Tak til Fru Gunild Ingerslev for den kønne hjemmesyede Alterdug, som hun har smykket Alteret med.“ — Dernæst mindedes han baade Pastor Hansen og Karen Jørgensen, der begge havde prydet Menighedens Forsamling og tjent den trofast, ligesom han omtalte sidstnævntes testamentariske Gave.

Med det samme kan nævnes andre gode og værdifulde Gaver, der tilfaldt Kirken i de kommende Aar.

Et Ægtepar havde set, at de forskellige Brugsgenstande paa Alteret kunde trænge til Fornyelse, disse var dels af Nysølv, dels af Porcelæn. De meddelte derfor Formanden, at de gerne vilde have Lov til at skænke Menigheden Kande, Bæger, Disk og Oblatæske til Afløsning af det gamle, og alt af Sølv. — Forskellige Prøver og Tegninger blev forelagt Menighedsraadet, som enedes om at svare Giverne med en hjertelig Tak for den storslaaede Gave. Præsten og Formanden sammen med Giverne skulde saa enes om at vælge de kønneste Former.

Det oplystes senere, at disse Givere var Købmand J. J. Søgaard og Hustru. Deres Navne er anbragt skjult under Bægerets Fod.

Fra Enkefru Else Poulsen, Enke efter N. J. Poulsen, Esbjerg, nu København, havde Formanden modtaget to Aktier a 1000 Kr.

i A/S Varde Bank som Gave til Odense Valgmenighed, og det var Giverens Ønske, at Kapitalen ikke formindskedes, men at Renteudbyttet for et eller flere Aar ad Gangen anvendtes til Vedligeholdelse af Kirkens Udsmykning eller til Inventarets Fornyelse.

Gaardejer (ugift) Vilhelm Andersen, Tommerup St., betænkte i sit Testamente Valgmenigheden med en Gave svarende til en Femtedel af hans efterladte Formue samt bad Menigheden bestyre et Legat, som han agtede at oprette. Renterne af dette skulde bruges til Støtte for og Fremme af det kirkelige og folkelige Arbejde i Tommerup, og endelig har gamle Nicoline Nielsen, der i 60 Aar sad i Jomfrustand efter hendes Kæreste, som faldt i 1864, skænket i levende Live 500 Kr.

Og der var saavist god Brug for alle gode Gaver; thi der forestod adskillige store Udgifter, bl. a. til nye Varmeovne, til Reparation af den sidst foretagne Udsmykning, hvor navnlig Undervæggen trængte til Udbedring eller Fornyelse, ligesom Loftet og Bjælkepartiet trængte til at efterses og males, og endelig til en Ombygning af Kirkens Orgel, der aldrig har været særlig fyldigt eller kønt i Tonerne. Til alt dette krævedes flere Tusinde Kroner; alene Orgelets Ombygning var anslaaet til 4000 Kr.

En Indsamling til Orgelet indbragte en foreløbig Sum af 1500 Kr., Renten af Fru Poulsens Aktier 400 Kr., og Resten maatte saa laanes og afdrages, eftersom Pengene dertil indkom. For at hjælpe til foreslog Frk. Geisler at afholde en Koncert i Kirken, naar Orgelet var færdigt. — Ved denne medvirkede desuden Violinisten Chr. Esbensen og Frk. Elisabeth Ingerslev. —

Orgelets Ombygning foretoges af Orgelbygger Zachariassen, Aabenraa; det blev ikke alene ombygget, men ogsaa forstørret.

I Menighedsraadets Møde d. 6. April 1924 fremlagde Formanden et ikke helt almindeligt Spørgsmaal til Behandling. En Familie havde overfor Pastor Ingerslev udtalt Ønsket om, at de til Altergang maatte medtage deres ukonfirmerede Børn.

Det vedtoges at svare, at Spørgsmaalets Afgørelse bør udsættes til et i den Anledning indkaldt Menighedsmødes Afholdelse.

Ved Aarsmødet d. 1. Marts 1925 udtalte Formanden bl. a.: „Vi har i det sidste Aar oplevet to gode Forhandlingsmøder, og da ingen har ønsket yderligere Drøftelse, saa er vi enige, Menighed og Præst, om

1. at vi kræver ikke Masse-Konfirmation. Selvfølgelig fastsættes der som hidtil to Konfirmations-Dage om Aaret, men det staa frit for enhver, om de benyttes, og saa kan Forældre og Børn trygt møde en anden Dag ved Nadverbordet; kun maa vi holde paa den Orden, at det siges til Præsten forud, hvis Børnene ikke møder Konfirmationsdagen. — Vi vil ikke i Valgmenigheden høre op med, at Børnene gaar til Præst, den Undervisning kan og vil vi ikke fratage vore Børn, selv om de har gaaet i en Friskole, men paa den anden Side under vi hinanden den Frihed,

2. at vi tager de Børn, som inderligt higer derefter, med til Nadverbordet inden den saakaldte Konfirmationsalder, kun maa det ogsaa her blive Skik, at der tales med Præsten om det først; thi jeg kunde tænke mig, at Pastor Ingerslev, naar han vidste det forud, kunde have et særligt Ord til Børnene i sin Skriftetale. Men ogsaa uden dette maa vi ikke overraske Præsten.“

Formandens Tale toges uden Ordskifte til Efterretning.

Naar nu Valgmenighedens Historie skrives, maa her udtales en inderlig Paaskønnelse af, at Menighedsraadet ved dets Formand altid har ønsket at paakalde Menighedens Deltagelse i saadanne vigtige Spørgsmaal og derfor altid hensynsfuldt har henvendt sig til denne ikke alene for at forberede den paa selve Sagen, men først og fremmest for derved at vække den aandelige Forstaaelse og dermed hjertelige Deltagelse, saa Menigheden levende kan staa sammen om det inderste i Kristenlivets dybe Anliggender.

Og allermest maa der udtales en Paaskønnelse af, at Præst og Menighed gennem deres Tilslutning viser en sand aandelig og glædelig Forstaaelse af og Frisind overfor to saa vigtige Ting,

som her var taget Stilling til. — Kun kunde det ønskes, at der blev gjort langt større Brug af disse Goder. Vi maa haabe, at dette sker i Fremtiden, det er nemlig ikke noget i Retning af Sværmeri, det er dybt kristeligt.

Men naar det er blevet sagt, at Odense Valgmenighed og dens Præst ogsaa nok kunde øve Kirketugt, saa kunde det synes at staa i Misforhold til ovenstaaende.

Præstefrihed skulde nu ikke gerne blive staaende som en grundtvigiansk Løfteparagraf, Præstefrihed ret forstaaet, ikke saaledes, at Præsten enevældigt kan gøre, som han lyster, men saaledes, at han under det strengeste Ansvar overfor Menigheden gennem Friheden faar Støtte i sin Gerning, naar han staar overfor dette, at han ikke kan forsvare for sin Samvittighed at udføre en eller anden Handling.

Der var en Mand i Menigheden, der absolut vilde skilles fra sin Hustru, som han havde levet sammen med i mange Aar, ikke fordi der i nogen Maade var noget ufordelagtigt at sige hende paa, hun havde snarere været for eftergivende og skikkelig overfor sin Mand. Grunden var vel nok, at han vilde have en anden, derfor maatte han af med hende først; de havde ingen Børn. — Pastor Ingerslev talte med Manden meget indtrængende, maaske lidt iltert, som Ingerslev kunde; der kom i alt Fald intet ud deraf — og kunde maaske ej heller. — Senere giftede Manden sig med denne sin Husholderske, og da de skulde have deres første Barn, meddelte Pastor Ingerslev ham, at han ikke kunde være deres Præst, og Menighedsraadet gav Brevet en Paategning om, at Valgmenigheden ikke længere betragtede ham som Sognebaandsløser.

I Anledning af Højesteretsdommen i Ryslinge-Sagen (Godkendelse af Frimenighedens Ejendomsret til Kirke og Præstegaard m. m.), hvor Afgørelsen alene støtter sig til Vedtægternes Ordlyd, vedtoges det at udarbejde en Vedtægt for Odense Valgmenighed og at forelægge den paa første Aarsmøde.

Følgende Vedtægt blev forelagt Aarsmødet d. 18. Marts 1928 og enstemmigt vedtaget:

Odense Valgmenighed, oprettet 9. August 1883.

1. Odense Valgmenigheds Kirke med Inventar, Præstegaard og Legater ejes til enhver Tid af de Mænd og Kvinder, som har løst Sognebaand til Menighedens Præst.

Menigheden er uopløselig, saa længe der findes Sognebaandsløser, der vil og kan fortsætte Valgmenigheden.

2. I Tilfælde af Menighedens Opløsning har kun det Medlem Stemmeret i retslige Spørgsmaal, som er og har staaet som Sognebaandsløser i tre hele Regnskabsaar, der følger Kalenderaaret.

3. Overfor saavel kirkelige som verdslige Myndigheder møder Menigheden ved sit Menighedsraad, hvortil vælges 9 Mænd og Kvinder. Til større gennemgribende Afgørelser, deriblandt Salg eller Pantsætning af fast Ejendom, maa Menighedsraadet forud indhente et Aarsmødes Fuldmagt (se Pkt. 6).

4. Af Menighedsraadet afgaar skiftevis 3 Medlemmer aarlig. Genvalg kan finde Sted. Valgene foretages skriftligt. Raadet vælger selv sin Formand og Kasserer og giver disse to Fuldmagt til paa Menighedens Vegne at give juridisk bindende Underskrifter.

5. Til Dækning af Menighedens Udgifter foretager Menighedsraadet en Ligning. Ny Sognebaandsløser lignedes efter Samraad med Vedkommende.

6. Aarsmøderne, saavel det aarlige som de særlige, indvarsles ved Udsendelse af en Dagsorden til hver enkelt Sognebaandsløser. Aarsmødet afgør alle almindelige Sager ved simpel Stemme flerhed. Ved Afstemning om Menighedens Opløsning og Lovenes Ændringer skal der holdes to Aarsmøder med mindst tre Maaneders Mellemrum, og ligelydende Vedtagelser er da gyldige, saafremt Flertallet af indskrevne Sognebaandsløser (se Pkt. 2) har givet det vedtagne sin Stemme (se Pkt. 1). Navneoppraab kan kræves. Forslag til Lovændringer maa indgives skriftligt til Menighedsraadet senest otte Dage før Aarsmødet. Det sidste Aarsmøde, hvorefter Valgmenighedens Opløsning som saadan endelig vedtages, skal tillige tage Bestemmelse om Formue-Genstandenes Anvendelse.

7. Hvis Lovgivningsmagten hæver Forbindelsen mellem Stat og Kirke, skal disse Love ændres.

Naar det i den foran citerede Jerne-Vise siges, at Pastor Ingerslev ingen Overbevisning eller Mening havde og var Ven med en og hver, vil alle, der kendte ham, have forstaaet Ironien heri. Hans Overbevisning var nemlig vel underbygget, og hans Mening stak han ikke under Stolen, men fremsatte den tværtimod klart og skarpt. I en Diskussion fandt han hurtigt Kernen og satte ind der.

Han løb let „varm“ og udsatte sig derved for ikke at faa den Tilslutning, som hans Synspunkter berettigede til. Han arbejdede let og hurtigt, hvad enten det var i Kontoret eller i Haven, som naturligvis var noget utilfredsstillende i Forhold til den, han kom fra; men han var glad ved den alligevel. Der kunde være kommet mere ud af Haven, hvis der var blevet ryddet op, men nej, ikke et Træ eller en Busk maatte falde. Han saa og opfattede utrolig hurtigt, dette var nok hans Natur, men en tiltagende Nervøsitet virkede ogsaa ind her og ligesom drev ham for stærkt fremad. Han var hurtig i Hoved og hurtig i Fod, hvilket den fik at mærke, der fulgte ham paa længere Ture; han løb let til Stige — om Vinteren i lange Støvler —, naar han vilde besøge Medlemmerne dernede, eller han skulde holde Møde med deres Ungdom, — ligesaa til Bellinge.

Det nymodens Køretøj Bilen holdt han ikke rigtig af, det kom alligevel for hurtigt frem og hindrede ham i at se og dvæle ved Naturen. Nej, saa hellere, særlig da om Vinteren, rejse med Toget, der kunde man sidde og læse i en Bog.

Ja, han havde et aabent Øje for al Naturens herlige Farvepragt, særlig frydede og tiltalte Foraaret ham; det kunde altid mærkes i hans Prædikener, naar han følte sig omgivet af det fremspirende Liv i Træernes frodige Knopper og i Blomsternes friske Farver. Og han kunde skildre denne Naturens Herlighed baade i Ord og Skrift paa en køn og tiltalende Maade. Se ogsaa hans træffende Udtryk og store Billedrigdom i et flydende Sprog i „Vandringsmandens Breve til Johannes“, den eneste Bog, Pastor Ingerslev har udgivet. Den blev for Resten til i stor Hemmelighed, hans Hustru saa den ikke, før den laa trykt paa hendes Bord.

Alt det fremspirende, det groende, i dets første uskyldige Form tiltrak ham, derfor var han ogsaa saa glad for Børn, de var det første, han saa, naar han kom i et Hjem, og han kunde slet ikke lade være med at give sig i Lag med dem.

Pastor Ingerslev var besjælet af et ydmygt Tjenersind, hvad enten han stod paa Prædikestolen, eller han med Inderlighed stod

ved Døbefonten og hjalp de smaa Børn gennem Daabens Bad ind i Guds Rige, eller han beskedent tjente ved Nådverbordet. Pastor Ingerslev kendte godt nok den Verden i os og om os, vi har at kæmpe med, og hvis Fristelser til Fald tit kan være store og dybt beskæmmende; han kendte ogsaa sig selv og tog sig selv med i sine paa en Gang jævne og dybe Prædikener. Hans Prædikener var godt gennemtænkte, ofte skimtede man kun Evangelie-Teksten, de var aldrig en fornyet Gengivelse af denne, men et personligt og stærkt Vidnesbyrd ud fra det, Evangeliet havde talt til ham om. Tit tegnede han en skyggefuld Baggrund, endog nu og da mørk, og da forekom ofte ikke alene Ordet Synd med dyb Alvorsklang, men med Tilføjelsen Skam, „Synd og Skam rummede det syndige i og om os, synligt eller usynligt“. Men derefter kunde han saa lade Evangeliets Lys skinne herligt, fuldt og klart igennem det hele, og aldrig endte han sin Prædiken, uden at dette Naadesbudskab lød fuldtonende til Menigheden, saa Øjet fik Glans fra det høje.

Pastor Ingerslev følte inderligt Fællesskabet ved at staa midt i Guds Menighed og midt i sit Folk. Kunde der end i de yngre Aar være mere Kraft og Klarhed i hans Ord, mindre Varme, saa var det kendeligt paa det sidste, at hans Prædikener blev kortere (de havde aldrig været lange) og varmere, den sidste baade den korteste og varmeste.

Hver Vinter holdt Pastor Ingerslev gode Menighedsmøder, ved hvilke han bl. a. holdt udmærkede historiske Foredrag, der aabnede en betydelig Viden. Og han og hans Hustru holdt ogsaa smaa Menighedsmøder i Præstegaarden, saa længe Fru Ingerslev havde Kræfter dertil. Til disse indbød Hjælpekassens kvindelige Bestyrelse — ialt ni Medlemmer — hver sin Kreds. Adskillige Kredse er ikke større, end at to—tre kan slaas sammen til een Mødeaften. Pastor Ingerslev talte eller læste lidt, der blev sunget en Del med Fru Ingerslevs Klaverledsagelse, og der blev drukket Kaffe. Aftenen sluttede med Aftenbøn og Aftensang.

PASTOR INGERSLEVS SYGDOM,
DØD OG BEGRAVELSE

Anden Juledag 1929 prædikede Pastor Ingerslev sidste Gang. I nogen Tid havde han gaaet med den Sygdom, som nu brød ud. Lægen erklærede den for Sovesyge. Han selv og andre haabede paa, at han skulde komme over Sygdommen, skønt det saa alvorligt ud. Sidst i Januar havde han dog givet Tilladelse til, at en anden Præst maatte overtage hans Konfirmander. Efter Samraad med disses Forældre tog man med Tak mod Pastor P. Øllgaards Tilbud om at modtage dem til videre Forberedelse, ligesom han lovede at konfirmere dem i Valgmenighedskirken. Ligeledes lovede Pastor Øllgaard at tilse de syge og at tjene ved Jordefærd i Byen, mens Pastor Lorenzen lovede det samme for Landets Vedkommende.

Formanden meddelte dette i et Menighedsmøde den 5. Februar 1930, og han tilføjede, at samme Dag var der stødt Lungebetændelse til, saa Sygdommen havde taget en meget alvorlig Vending. Dagen efter Kl. 11 sov Pastor Ingerslev stille ind i Troen paa sin Gud og Frelser. For alle, der har staaet om det seks Ugers lange Sygeleje, har det været en saare vemodig, men trøsterig Stadfæstelse af, at Guds Kraft fuldkommes i Skrøbelighed. Faa Timer før Døden indtraadte, bad Pastor Ingerslev om at faa sunget: „Alt, hvad som Fuglevinger fik“, og han sang selv med.

Mens Pastor Ingerslev laa syg ovenpaa, laa Fru Ingerslev syg nede, men de sidste Dage fik hun Lov at være oppe, og hun var hos ham til det sidste. — Hvor var deres hjemmeværende yngste Datter sød og god og altopofrende i denne tunge Tid, ikke mindst da overfor sin dødssyge Fader.

Begravelsen fandt Sted Torsdag den 13. Februar under overvældende stor Deltagelse, saa en Del af Følget maatte staa udenfor de aabne Døre. Kirken og Baaren var smykket af et Kransevæld, men ihukommende Pastor Ingerslevs Ord: „Vor Kirke staar al Tid

smykket“, blev Kirken blot oplyst med alle Lysene tændte som ved Højtiderne.

Højtidsstunden indlededes efter afdødes Ønske med Salmen „At sige Verden ret Farvel“, hvorefter Menighedens Formand gik paa Prædikestolen og indledede sin Mindetale med de tre kendte Salmervers: „Kom, Gud Faders Aand fuldgod“, hvorefter han bekendte Troen og talte saaledes:

„Jeg kunde nøjes med i Dag paa Menighedskredsens Vegne at samle, hvad der skal siges, i det ene lille, men udtryksfulde Ord: Tak. Thi det er jeg forvisset om, at der ikke er en eneste af dem, som har sluttet sig til Valgmenigheden, uden at de har en personlig Tak at flette ind i den Mindekrans, som vi i Dag lægger paa vor kære, gode og trofaste Præst, Ludvig Ingerslevs Baare. Men vi har ogsaa let ved at udtrykke, hvorfor der bør en Tak i alles Hjerte, thi Pastor Ingerslev mødte os overalt: ved Døbefont, Nadverbord, Prædikestol, ved Sygeseng og Jordefærd, ved Menigheds-møder og i vore Hjem, som den ærlige, redelige og gudhengivne Mand og Præst, der ingen Sinde vilde sit eget, men al Tid være i Guds, vor Faders Tjeneste.

Pastor Ingerslev var glad og taknemmelig for at tjene i Odense Valgmenighed, thi han følte ikke andre Baand paa sig end dem, der bandt ham som et Guds Barn til Gud Fader i det høje, og det, som bandt ham i Kærlighed til Gerningen som Præst.

Dette udtalte han gentagende, naar vi var samlet til Aarsmøde, hvor vi ikke blot gjorde vort Pengeregnskab op og foretog de nødvendige Valg, men hvor ogsaa Talen drejede sig om Tiden, der var gaaet, og Tiden, som kommer.

Gennem de 21 Aar, Pastor Ingerslev har været Præst, er der vokset et aabent, ærligt og inderligt Tillidsforhold mellem Præst og Menighed, og søger vi efter en Forklaring herpaa, da finder jeg det udtrykt af Kaalund, naar han synger:

„Paa det jævne, paa det jævne!
 — ikke i det himmelblaa! —
 Der har Livet sat dig Stævne,
 der skal du din Prøve staa!
 Alt, hvad herligt du kan nævne,
 alt, hvad højt din Sjæl kan naa,
 skal hernede paa det jævne
 fast sin Rod i Livet slaa.“

Denne Prøve havde Pastor Ingerslev bestaaet. Og det er rigtigt og sandt, hvad hans ældste Datter udtalte i Hjemmet, da alle de nærmeste var samlet om Baaren, inden den blev lukket: „I de ti Aar, Far var i Jerne, modnedes han til at tage den fri Gerning op i Odense.“

Ja, Pastor Ingerslev var en moden Mand, en prøvet Kristen, da han blev vor Præst. Og det er hans Ære, at de mange Aar, han tjente os, er gaaet uden store Rystelser, uden splittende Meningsudvekslinger, uden hensynsløse Afstemninger.

Han var en rank Mand af Ydre, men lige saa rank var hans aandelige Holdning. Han var fast og urokkelig i sin tilkæmpede Opfattelse af Troslivets Kaar og menneskelige Forhold, og han veg ikke tilbage for at udtale sig, naar han følte, at det vilde være urigtigt at tie.

Hans lynsnare Tanke, hans lette Adgang til at finde gode og rammende Ord, hjalp ofte en Forhandling over det døde Punkt.

Pastor Ingerslev var ikke herskesyg, tværtimod — han var Tjeneren. — Den unge Moder stod frimodigt med sit Barn ved Døbefonten. Hun kendte Ingerslevs store Kærlighed til de smaa Børn. De større Børn tog han kærlig imod ved Nadverbordet, selv om de ikke havde naaet Konfirmations-Alderen, og de Børn, som efter Forberedelsen gerne vilde konfirmeres, de mødte tillidsfuldt frem med et ærligt Ja, naar han spurgte: Forsager og tror du, og vil du gerne blive i din Daabspagt?

Og Pastor Ingerslev tabte ikke de unge af Syne. Hver Vinter samlede han Unge i vore to store Landkredse i Stige og Bellinge to Gange om Maaneden, og her var han ret i sit Es.

I det hele taget var Ingerslev en fremragende folkelig Foredragsholder, ja, der er dem imellem os, som synes bedre om hans Foredrag end hans Prædiken.

Alle i Valgmenigheden er ham inderlig taknemmelig for hans Tale til os ved Menighedsmøderne. Det var som oftest historiske Emner, han tog op, og af særlig Betydning for os blev hans Foredrags-Rækker i 1924—25 og 1926, da han skildrede Grundtvigs kæmpende Liv for hundrede Aar siden. — Ja, Pastor Ingerslev hjalp os i al sin Gerning godt til Rette i vor Tro og vor Kristendoms Kundskab. — Ikke mindst da for Aar tilbage mange frie Kredse gennemlevede svære Rystelser, hvis Dønninger ogsaa naaede inden for Valgmenigheden her. Ingerslev tog de rejste Spørgsmaal op i flere Menighedsmøder, og efter at have klaret sin Opfattelse af Røret, sluttede han sine Udtalelser omtrent saaledes: For mig er der intet overraskende nyt i dette. Historien har flere Gange fortalt om opblussende Kampe mellem Skrift-Kritikere og de fromme Barnetroende, men Uvejret har stadig lagt sig.

Jeg føler derfor slet ingen Trang til at løsne mit Forhold til Folkekirken, saadan som den giver Husly for Guds Menighed. — Men, føjede Pastor Ingerslev til: Skulde det komme dertil, at Odense Valgmenighed ønsker at træde ud i Frimenighed, saa vil jeg overveje, om jeg maaske bør gaa med! — Det var Frimands Tale i en fri Menighedskreds.

Vi staar i Dag med vemodsfyldt Sind og ser paa vor kære Præsts Ligbaare, et: Hvorfor skulde dette ske nu? trænger sig paa. Gud ved det, han vil i sin store, rige Naade hjælpe os igennem Sorgen og Savnet, saa vi kan lære at sige ham vor Skaber og vor Fader Tak for alle Ting i vor Herres Jesu Kristi Navn.

Men Pastor Ingerslev forberedte — sig selv uvidende — os paa Skilsmisken. Da han og jeg overvejede Dagen og Tiden for denne Vinters første Menighedsmøde, sagde han: „Jeg vil gerne selv tale, og min Tekst skal være: Hvorledes staar Odense Valg-

menighed i det. Jeg har længe haft Trang til at tale her om, og nu skal det være.“

Og saa talte han — selv et Menighedsbarn — om de Vanskeligheder, der møder Menighedsbørnene, nogle allerede i andet Slægtled, men mange i tredje Slægtled. Vanskeligheder af forskellig Art, der bl. a. kan opstaa deraf at være født ind i Valgmenigheden uden et personligt Valg, eller Vanskelighederne opstaa paa Grund af Samfunds- og Arbejds-Forhold, stærkt optaget af Kampen for Tilværelsen, eller blændet af den verdslige Lykke og Ære, som falder i deres Lod, glemmende, at eet er fornødent, glemmende at ty ind i det syngende Kor, hvor det lyder:

Nu kan i din Daab
med Saligheds Haab
din Sjæl og dit Hjerte du bade.

Pastor Ingerslev beklagede sig ikke, nej, han var glad ved at leve sammen med os, men han manede os inderligt varmt til ikke at glemme at mødes med Slægt og Venner i Guds Hus, og han sluttede med at sige: Kære Venner, tættere sammen.

Saa kom Advents-Tiden med korte, klare, varme, kraftige og inderlig opbyggende Prædikener, men de to Juledage, da Pastor Ingerslev med usikker Gang og famlende Haand sidste Gang gik for Borde, fortalte dette os, at nu var vor Præst for Alvor syg.

Saa fulgte det trange Sygeleje, som vi dog alle, der stod om det fra Dag til Dag, maa takke Gud for, thi det blev til et velsignet Vidnesbyrd for os om, at Guds Kraft fuldkommes i Skrøbelighed.

Lad os tilønske hinanden den apostoliske Velsignelse.“

Efter Salmen „Alt, hvad som Fuglevinger fik“, ligeledes valgt af Ingerslev selv, talte hans gode Ven, Valgmenighedspræst Jens Bertelsen, Vraa, der ligeledes foretog Jordpaakastelsen paa Kirkegaarden. Under Salmen „Op dog, Zion, ser du ej“, blev Baaren af de to Sønner og tre Svingersønner, hjulpet af unge Mænd i Menigheden, langsomt baaret ud af Kirken.

Valgmenigheden indbød Familien, dens Gæster og hele Følget til Samvær omkring Kaffeborde i Fyns Forsamlingshus's store Sal, hvor der var dækket til 5—600 Mennesker. Her vekslede Taler og Sang. Fru Ingerslev indledede med en Takketale, hvorefter Pastor Johan Clausen, Biskop Rud, Skolebestyrer L. A. Godsk, Snedker Fensholdt, Esbjerg, Svigersønnen, Frimenighedspræst paa Mors Sv. Krøjgaard, Formanden for Friskoleforeningen J. Jessen og Pastor H. J. Lorenzen, Sdr. Næraa, talte. Formanden sluttede med en Tak paa Fru Ingerslevs og Valgmenighedens Vegne for den store Deltagelse og for de gode Ord, der havde lydt. Efter Salmen „Saa vil vi nu sige hverandre Farvel“, drog enhver til sit, vemodige, men dog glade for Fællesskabs-Følelsen. —

Faa Dage efter, den 17. Februar, døde Anders Knudsen, forhen Dyrupgaard, 87 Aar gammel. Han havde været Medlem af Valgmenigheden omtrent fra dens Begyndelse, og han havde siddet i Menighedsraadet i 39 Aar. — Biskop Rud gav Tilsagn om at begrave ham, og foruden Biskoppen talte Formanden i Kirken; han udtalte sin Taknemmelighed for de mange Aars Samarbejde med Anders Knudsen i Menighedskredsen.

Menighedsraadet vedtog ved et Møde sidst i Maaneden at anbefale, at Fru Ingerslev beholder sin Mands faste maanedlige Løn paa 600 Kr., indtil en ny Præst skulde tiltræde, og at henstille til Aarsmødets Overvejelse, om man ikke burde tilbyde en yngre, ny Præst en Aarsløn af 5000 Kr., fri Bolig og fri Telefon. Endvidere vilde Menighedsraadet henstille til Aarsmødet, at der gaves det Myndighed til at søge efter en Præst, der kunde fortsætte i det samme Spor som Fr. Nygård, Johan Clausen og Ludvig Ingerslev, — en yngre Præst, som Menigheden med Tryghed og Glæde kunde samle sig om. Samt endelig, at Rejseudgifter for Menighedsraad eller Præster skulde afholdes af Menighedens Kasse.

Ved Menighedsmødet mindedes Formanden med Tak vor afdøde Præst, og vilde ogsaa have bragt en inderlig Tak til Fru Ingerslev for hendes levende Deltagelse i vort Menighedsliv og varme

Deltagelse i de enkelte Medlemmers Glæde og Sorg; men Fru Ingerslev havde ikke Kræfter til at være med, hvorfor Formanden bad de tilstedeværende Børn om at bringe deres Moder denne Hilsen og Tak.

Medlem af Menighedsraadet, Forstander J. R. Højby, Højskolehjemmet, udtalte varmtføjte Mindeord om Pastor Ingerslev, bragte ogsaa Fru Ingerslev en Tak og udtrykte sin Glæde over Datteren, Elisabeth Ingerslevs Hjælp og Støtte for Forældrene.

Af de yngre talte Gartner Lars P. Petersen, Bellinge, og Gartner Frede Hedelund, Stige, der begge gav Udtryk for samme Taknæmmelighed. Den sidste omtalte den Tryghed, der følte, naar Ingerslev stod ved Døbefonten eller indbød til Nadverbord, eller naar han ved Jordefærd og andre Lejligheder mødte i Hjemmene. Den ældste af Ingerslevs Børn, Gaardejer Frederik Ingerslev, Staaby, takkede paa Moderens, egne og Søskenes Vegne for den store Opmærksomhed fra Valgmenighedens Side ved hans Faders Begravelse og føjede dertil en Tak for Menighedens Trofasthed overfor hans Faders Forkyndelse og Arbejde i Menigheden, ligesom han stilfærdigt fremdrog nogle Minder om Faderens sidste Dage.

P R Æ S T E S K I F T E

Menighedsraadets Opgave i den følgende Tid var da, dels at formaa venligsindede Præster til at holde nogle Gudstjenester i Valgmenigheden under Vakancen og besørge forefaldne Forretninger, dels at søge Forbindelse med en Præst, der vilde optage Gerningen her i Menigheden. Man var enige om to Ting. Det maatte godt være en yngre Mand, det Hensyn tog man gerne til den yngre Slægt, og han maatte i sit folkelige og kristelige Grundsyn være i Overensstemmelse med Valgmenighedens tre tidligere Præster. Kom man derefter i Forbindelse med en — eller flere Præster, der stillede sig imødekommende overfor en eventuel

Opfordring, var det Meningen at ordne en Gudstjeneste med vedkommende her under Vakancen.

Der blev for Menighedsraadet nævnt adskillige yngre Præster, og blandt disse enedes man om, at Formanden skulde opfordre Pastor Edvard Pedersen, Grenaa, der hører til „Kristeligt Samfund“s Ordførere, og som var blevet anbefalet fra forskellige Sider, til at prædike engang i Marts Maaned. Pastor Pedersen meddelte, at han kunde komme Søndag den 23. Marts. Formanden bad ham da om at prædike Kl. 2 og, efter en Times Ophold efter Gudstjenesten, igen at samles med Kredsen og holde et Foredrag.

Men alt imens benyttede nogle af Menighedsraadets Medlemmer Tiden til at høre andre Præster; der blev dog ikke taget Bestemmelse om, at flere skulde komme og prædike, før Pastor Pedersen havde været her.

Baade Gudstjenesten og Mødet gav Menighedsraadet Mod til at spørge Pastor Pedersen, om han kunde tænke sig at blive Præst for Odense Valgmenighed, og om det maatte indstille ham til Valg.

Pastor Pedersen svarede, at han ikke straks kunde udtale en bestemt Mening i saa Henseende; thi selv om han og hans Hustru godt nok havde tænkt paa, at et saadant Spørgsmaal kunde komme til at foreligge, saa maatte de nu i Ro overveje det med hinanden. De var begge glade i den Gerning, de stod i, men følte sig ogsaa draget mod Præstestillingen i en fri Kreds.

Nogle Dage efter kom Svaret, og det lød i Korthed saaledes: „Vi vil gerne komme over til Dem og slutte os til Odense Valgmenighed og tjene vore Medkristne der, saa godt vi kan, idet vi haaber, at de ogsaa vil tjene og hjælpe os. Vi vil forenes i Bøn til Gud om, at der baade for Valgmenigheden og os maa ske det bedste. Jeg fik allerede, da jeg var sammen med Menigheden i Søndags, en Fornemmelse af, hvad jeg skulde svare, hvis jeg blev opfordret til at være dens Præst. Den Indskydelse følger jeg. Ja, saa siger min Kone og jeg Tak for Gerningen, der tilbydes os, om Odense Valgmenighed vælger os til Præstefolk.“

Dette redegjorde Formanden for ved Menighedens „overordentlige“ Aarsmøde Søndag den 6. April 1930, og nogen Forhandling fulgte derefter. Kun en enkelt Røst løftede sig mod, at Forhandlingen med Pastor Pedersen var ført saa langt frem, at Menigheden egentlig ikke nu var frit stillet, der kunde ogsaa have været Tale om at høre andre. Herimod blev gjort gældende, at Menighedsraadet som saadan havde opfordret ham til at gaa ind for en Menigheds-Afstemning. Derfor spørger Raadet, om Valg af Præst skal finde Sted i Dag, eller det skal udsættes. Ved Afstemning derom, hvilket skete ved Haandsoprækning, stemte langt de fleste for, at Valget blev foretaget med det samme, kun faa stemte imod, og ved den skriftlige Afstemning, hvor der skulde stemmes Ja eller Nej, stemte 271 Ja, 1 Nej, 8 Stemmesedler var blanke. Og Pastor Edvard Pedersen var dermed rettelig valgt til Præst for Odense Valgmenighed.

De andre Punkter paa Dagsordenen: Indlæggelse af Centralvarme, en grundig Istandsættelse af Præstegaarden og Optagelse af et Laan til Udgifterne herved, vedtoges ogsaa. —

Paa Forespørgsel om Lønforholdene svarede Formanden, at Pastor Pedersen skulde have samme Løn, som Pastor Ingerslev havde faaet i de senere Aar, da han som ung Præst endnu ikke havde faaet klaret sin Læsegæld, og han havde erklæret sig tilfreds med Menighedsraadets Løfte om ad Aare at søge Pensions-Forholdene ordnet noget bedre end de nuværende.

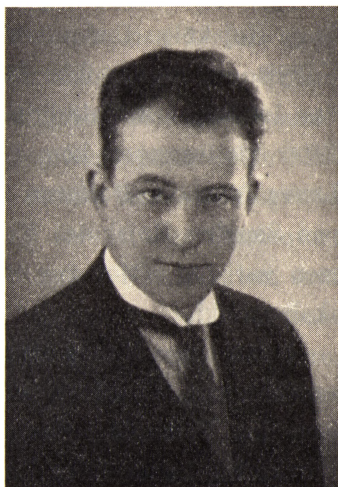
I et senere Menighedsraadsmøde i Præstegaarden, hvortil Fru Ingerslev ogsaa indbød Raadets Ægtefæller, og hvor hun sidste Gang var Værtinde, bragte Formanden Fru Ingerslev en varm Tak for hendes gode Modtagelse af Menighedens Medlemmer gennem 21 Aar. — Formanden oplæste Breve fra Pastor Edvard Pedersen med Tak for Valget, „hvorover der for mig er noget af Eventyrets Glans“, og „den Enstemmighed om, at det netop skulde være mig, der skulde være Præst for Odense Valgmenighed, forstaar jeg ikke, men saa faar De tage mig med alle mine

Fejl og Mangler“. — Kaldsbrevet oplæstes og underskrevs af Medlemmerne, ligesom Andragendet til Kongen.

Om Indsættelsesdagen skulde der forhandles med Stiftsprov-

*Fru Margrethe Pedersen,
f. Pedersen.*

Pastor Edv. Pedersen.

sten, og det vedtoges endelig, at der Indsættelsesdagen skulde holdes en Festlighed paa Fyns Forsamlingshus, hvortil bl. a. skulde indbydes alle de Præstevener, der havde hjulpet Menigheden saa godt mellem Jul og Pinse.

Indsættelsen fandt Sted anden Pinsedag. Ved Sammenkomsten om Eftermiddagen takkede Formanden først Biskop, Provst og Præster for deres gode og kærlige Vennetjeneste, dernæst talte han kort om Fortiden, dvælede særlig ved Pastor Ingerslev, og udtalte derefter et „Vel mødt“ til de unge Præstefolk. „Gud give os Lykke og gode Raad, sin Naades Lys os tilsende.“

Pastor Edvard Pedersen er født i Ølsted i Sdr. Broby Sogn, et Par Mil Syd for Odense, den 11. Juli 1895. Hans Fader, Gaardejer Jens Pedersen, stammede der fra Egnen, hvor hans Fædre langt tilbage alle havde været Landmænd. Hans Moder, der var en Del yngre, stammede fra Sjælland. Der var syv Børn. Arbejdsomhed, Nøjsomhed og Gudsfrygt prægede Hjemmet. Faderen samlede tit

dem alle om Arnen Vinteraftener til Højtlesning af gode Bøger. Forældrene var ikke særlig retningsprægede; men de hørte dog helst grundtvigske Ordførere baade i Kirke og Forsamlingshus, som besøgte flittigt. Faderen var i sin Ungdom Elev paa Ryslinge Højskole. Undervisningen i Børneskolen gav Edvard ringe Udbytte, og da han ikke følte sig særlig optaget af Bondearbejdet, var det ikke saa underligt, at han drømte andre Fremtidsdrømme. Efter Skolegangen kom han i Nr. Broby Efterskole hos gamle Lærer Lomholt, Datteren Kirstine og Holmgaard; Vinteren efter paa Sørslev Højskole. Fra begge Steder har han gode Minder, men var dog altfor ung til at faa det fulde Udbytte af et Højskoleophold.

I den unge Mands Drømme og Længsler dæmrede en Tanke, som han næppe turde give Ord for sig selv, langt mindre for andre; men den Verslinie i Sangen om Hans Tausen, „Gud give, Hans Plovkøring kunde blive Præst“, klang stadig i hans Øren. — Dog gjorde et Billede af en flot Gardist i straalende Uniform ogsaa stærkt Indtryk paa ham i hans Barndom, saa han udbød: „Saadan en er det, jeg vil være, naar jeg bliver stor!“

Forældrene blev noget overraskede, da han i sytten Aars Alderen halvt undseelig begyndte at tale om Seminariet; til en saadan Uddannelse gav de gerne deres Minde. Han valgte Vordingborg Seminarium, og han blev meget glad ved at være der. Det var en af de Lærerskoler, hvor man ikke i overdreven Grad hængte i Lærebøger og Eksamenslæsning, men mere søgte at befordre Elevernes personlige Udvikling. Begge Forstanderne, Halse og Anders Munck, var gode grundtvigske Folk, og Ejnar Munck, som dengang var Lærer der, var en fortræffelig Lærer, saa det er med Taknemmelighed, Edv. Pedersen ser tilbage paa disse rige Ungdomsaar under disse Mænds aandelige Paavirkning. Ikke mindst staar han i Taknemlighedsgæld til Ejnar Munck og hans Hustru paa „Kirkebakken“; thi foruden deres egne Pensionærer tog de sig af mange flere. De holdt aabent Hus Søndag Aften, og efter en saa-

dan Aften med Oplæsning, Sang og Samtale og Kaffe, sluttende med en Aftensang, følte det, som der var udfyldt et Savn af hjemlig Art.

Paa „Kirkebakken“ boede en kvindelig Seminarist, Margrethe Pedersen, og inden Edv. Pedersen forlod Seminariet, 21 Aar gammel, blev de to forlovede, og nu kunde det have ligget nær, at han forberedte sig paa at gaa i Stilling som Lærer; men „det andet“ laa fremdeles paa Bunden af hans Sjæl, og han maatte følge Kaldet. Derfor rejste han til København og maatte først i de følgende to Aar ind i en stærk forceret Læsning for at tage Studentereksamen. Derefter paa samme Maade i Lag med Theologien, som jo var hans Ønskers Maal; men det skuffede slemt. Dette Studium dreves ikke paa nogen aandfuld Maade, Forelæsningerne var tørre, langtrukne og omstændelige, og saa valgte han „Lynmanuduktion“ i Stedet, for at blive færdig snarest muligt, selv med Udsigt til en daarligere Eksamen.

Naar nogen spurgte ham, hvor det kunde være, de sjældent saa ham paa Universitetet til Forelæsning, svarede han: „Jeg er forlovet!“ Den Forklaring mente han, kunde ikke krænke Professorerne, og over Spørgernes Ansigter gled et forstaaende Smil. Heller ikke Studenterlivet havde han Tid til at give sig meget af med, skønt det i Studenterforeningen gik livligt med Diskussioner som f. Eks. den Aften, da Professor Birch sagde til Max Ballin: „Husk paa, at De er Jøde, og at det er en hvid Mand, De taler til!“

Han meldte sig ud af „Foreningen“ og ind i „Kredsen“, hvor der var rart at være, men han havde for lidt Tid til det kammeratlige Samvær.

For at hvile lidt, blev han et halvt Aars Tid Soldat; men efter 4½ Aars Studietid tog han Sommeren 1923 theologisk Embeds-eksamen med første Karakter.

I Studentertiden hørte Edv. Pedersen en Del af de mere kendte Præster, dog blev „hans“ Kirke i den første Tid Valgmenighedskirken, i den sidste Tid Vartov, hvor Pastor Carstensen var bleven

Præst. „Hørte jeg ikke Klangene herovenfra paa Universitet, saa hørte jeg den i de frie Menigheder i København, og fattede derfor en Kærlighed til disse Kredse, som ikke er kølnet senere,“ siger han.

Det sidste Aar, Edv. Pedersen var i København, havde han den Glæde at faa sin Kæreste over i Nærheden, idet hun blev ansat ved det kommunale Skolevæsen i Helsingør.

Margrethe Pedersen er født 1894 i Ubby ved Kalundborg, hvor hendes Fader, der ogsaa hedder Jens Pedersen, havde en Gaard, „Lisenggaard“. Familien hørte til Ubberup Valgmenighed ogsaa i Pastor Hoffs Tid. Som Barn gik Margrethe i Ubby Friskole, der var bygget paa hendes Faders Jord; hun mindes med Taknemmelighed Lærer Jens Nylevs enestaaende Fortælleevne, der senere i hendes egen Skoletid kom hende til Nytte. Sin Konfirmationsforberedelse hos den milde, stille og alvorlige Præst Carl Koch glemmer hun aldrig, ingen var som han. Det varede derfor længe, inden hun kunde forlige sig med nogen anden Præst. — Efter et Ophold paa Frederiksborg Højskole, i en altfor ung Alder, begyndte hun at forberede sig til Seminariet. Hun kom til Vordingborg i Aaret 1914. — „Efter at have kigget paa hinanden et Par Aars Tid, blev Edv. Pedersen og jeg forlovede,“ siger hun.

Margrethe Pedersen blev en Tid Lærerinde i Kolding, og derfra kom hun til Helsingør. Straks efter, at hendes Kæreste havde taget Eksamen, giftede de sig i København i al Stilhed og uden stor Bryllupshøjtidelighed; de havde da været forlovet i syv Aar. De giftede sig paa hendes Indtægt som Lærerinde, og han maatte nu foreløbig finde sig i en Slags Stilling som Jordemoder-Mand og blev af Børnene kaldt „Frøkenens Mand“.

For Resten blev der lovet Cand. Pedersen en Vikarstilling ved samme Skole, indtil de kunde faa Præstestilling. — Det varede imidlertid ikke saa længe; allerede nogle Maaneder efter blev der indledet Underhandling om Stillingen som Anden-Præst i Grenaa, hvilket Embede han fik. Og her havde de nu syv gode Arbejdsaar.

Baade i Grenaa og udover Djursland fik Pastor Pedersen dannet „Kirkeligt Samfund“s Kredse, og han fik af en Præsteven deroppe det Skudsmaal, at han var en arbejdsdygtig Præst, der kunde overkomme meget, og Fru Pedersen var en ligevægtig, besindig og forstandig Præstekone, en god Hjælper og Raadgiver for sin Mand.

Saaledes har vi ogsaa lært dem at kende i Odense; de arbejder med stor Lyst og Energi i deres nye Gerning, og som Pastor Pedersen deroppe gjorde et stort Ungdomsarbejde, saaledes gør han det ogsaa her. —

Knap et Aar efter Pastor Ingerslev døde hans Hustru Gunild Valeur Ingerslev. Hun havde i de senere Aar ikke været rask, maatte af og til ligge i Sengen og til Tider tage bort for at hvile ud i rolige Omgivelser. Hun var i Grunden slidt op, hun havde i fuldt Tjenersind taget Arbejdet op sammen med sin Mand i de forskellige Kredse, hvor de havde virket, og havde vel villet mere — ogsaa udenfor Hjemmet — end hendes Kræfter kunde svare til. Hun havde en stærk Trang til at hævde sin Selvstændighed, i det hele hævde Kvindens Ligeberettigelse, derfor gjorde hun et stort Arbejde for Kvindesagen, saa længe hun kunde. Ligeledes var hun en ivrig Arbejder for Afholdssagen. I „Sagerne“ var hun og hendes Mand ikke altid enige, og da kunde de maaske nok slide lidt for meget paa hinanden; men i Hovedsagen var de grundenige og vilde det samme.

Hun døde d. 23. Januar 1931 og blev begravet fra Valgmenighedskirken, hvor hendes Søn, Pastor Henrik Ingerslev, og Svigersøn, Frimenighedspræst Svend Krøjgaard, talte. Efter Jordefærdens samledes Gæster og Følge i Fyns Forsamlingshus til Samvær omkring Kaffebordene, og her blev der af flere talt kønt og sandt om Fru Ingerslev.

Ved Aarsmødet i Marts 1931 kom Tanken frem om at rejse de afdøde Præstefolk et Mindesmærke. Skolebestyrer Peder Møller oplyste, at de Unge havde tænkt at rejse et saadant for Pastor

Ingerslev, men da nu Fru Ingerslev ogsaa var død, fandt han det rimeligt, at der nu rejstes et fælles Gravminde, og at alle var med.

Dette tiltraadtes, og med Møller som Formand og en Del Kvinder som Medhjælpere besluttedes det at iværksætte en Indsamling. Denne gav til Resultat, at der indkom 1290 Kr.

Arkitekt Erlandsen tegnede Mindestenen, og Udvalget overdrog Billedhugger Ploug at udføre Arbejdet i sort, bornholmsk Granit, foroven i Relief et St. Anna Kors og forneden en udhugget Lærke. Paa Stenens Midterparti er foruden Navne og Aarstal indhugget Verset: „Der er Gammen, Fred og Ro, der vi skal for evig bo, gaa, som under grønne Lind, til vor Herres Glæde ind.“ Paa Fodstykket: Menighedens Medlemmer satte denne Mindesten.

Afsløringen fandt Sted Søndag d. 6. September efter Guds-tjenesten Kl. 2. Da det var stærkt Regnvej, holdt Peder Møller sin Tale i Kirken, hvorefter en stor Del af Kirkegængerne samledes ved Graven for at foretage selve Afsløringen. Møller mindedes i hjertelige Ord de afdøde og overgav Mindesmærket til Børnene og Slægten. Sønnen Frederik Ingerslev takkede.

Efter Forhandling med Børnene blev nogle af de indkomne Penge anvendt til en Marmorfrise paa Kirkens indvendige, sydlige Gavlvæg, bærende Navnene: Frederik Nygård 1883—1897, Johan Clausen 1898—1907, Ludvig Ingerslev 1909—1930. — Resten af Pengene ønskede Udvalget anvendt til Gravens Vedligeholdelse og overdrog derfor Beløbet til Børnene.

Med det samme maa nævnes, at begge Menigheder i sin Tid rejste en Mindesten paa Pastor Nygårds Grav paa Sdr. Næraa Valgmenigheds Kirkegaard.

Da dette Festskrifts Indhold fra første Færd fik tildelt en begrænset Plads, har der under Udarbejdelsen naturligt maattet tages Hensyn hertil, og navnlig har det sidste Afsnit maattet nøjes med en forholdsvis kortere Omtale, men herpaa maa saa bøde dette, at Fremtiden hører de Unge til, og dermed er det da forbeholdt de unge Præstefolk sammen med Odense Valgmenighed at skrive

videre paa dennes Historie, — og gid den maa blive fyldig og god.

Og nu rinder saa de første 50 Aar af Odense Valgmenigheds Liv ud. Af dens ydre Historie er her givet en kort Penne-tegning; det skjulte Liv, det enkelte Medlems Historie, der dybest set har baaret Menigheden gennem dette Spand af Aar, kan ikke tegnes op og beskrives. Mange er det, der gennem Aarene er gaaet ind og ud ad Kirkedøren, gaaet med deres Glæde og Sorg, maaske ogsaa med Tvivl og sønderknuste Hjerter, for her i deres Kirke at frembære deres Tak eller søge Trøst og Opmuntring og for i Menighedens Fællesskab at hente Forvisning om den Frelser, de længes imod, og som Guds Aand, Trøstermanden, gav Vidnesbyrd om.

Gid da den Mindedag, som skal holdes her i Menigheden, ikke d. 9. August paa Grund af mulig Høsttravlhed, men ved Midsommertid d. 21. Juni 1933, maa blive en god Dag med rig Oplevelse af Fællesskabsfølelsen som saa mange Gange tilforn i de svundne Dage, og gid de Dage, som kommer, ikke alene maa blive levet i Samdrægtighed, Fred og god Forstaaelse, men ogsaa i inderligt Fællesskab om Guds Naademidler, saa dette Kirkehus fremdeles i rigt Maal for kommende Slægter maa blive det hellige og fredfyldte Sted, hvor Sandhedens Aand stedse leder dem til den hele og fulde kristelige Sandhed. „Velsignelsen da strømmer ned i Skybrud til Guds Menighed.“ —

Med vanlig Omhu bliver Mindedagen omhyggelig forberedt og vil blive ledet med kærlig Omtanke af Menighedens mangeaarige, prøvede Formand, der som alle vi ældre er glade ved at opleve ogsaa denne Dag. Vi haaber, at Dagen ogsaa for de Unge maa blive noget af en Oplevelse, der giver Kærligheden Vækst.

Odense Valgmenigheds tidligere Præst Johan Clausen har lovet at prædike, og dens nuværende Præst Edv. Pedersen, holder Altergang. Gudstjenesten holdes i St. Hans Kirke.

Om Eftermiddagen i Fyns Forsamlingshus vil først Biskop

A. J. Rud tale, og dernæst vil der blive talt af to af Menighedsbørnene: fhv. Højskoleforstander, Domæneforpagter Erik Appel, Ellehus, Sønderjylland, Søn af afdøde Redaktør M. L. Appel, Dalum, og Højskoleforstander, Pastor Aage Møller, Rønshoved, Sønderjylland, Søn af Skolebestyrer Peder Møller. Der er udsendt Indbydelse til seks Gæster fra Valg- og Frimenigheder i Landet; disse Gæster vil blive godt modtaget af Menighedens Medlemmer, som i enhver Henseende vil sørge for dem, men yderligere indbydes Valg- og Frimenighedskredse paa Fyn til venlig Deltagelse baade i Kirken og Forsamlingshuset.

Dagen slutter med et selskabeligt Samvær om Aftenen i Fyns Forsamlingshus.

Guds Ord det er vort Arvegods,
 det skal vort Afkoms være,
 Gud, giv os i vor Grav den Ros:
 Vi holdt det højt i Ære!
 Det er vor Hjælp i Nød,
 vor Trøst i Liv og Død;
 o Gud! i hvor det gaar,
 lad dog, mens Verden staar,
 det i vor Æt nedarves!

ODENSE VALGMENIGHEDS FORHOLD

til andre frie Kredse og Myndighederne.

Aar 1895 var der til Valgmenighederne rundsendt en Skrivelse af følgende Indhold: „Den 6. og 7. September holdtes som bekendt et Valg- og Frimenighedsmøde i Stevns, hvor der blev forhandlet om Frimenighedernes Stilling, særlig om Forholdet til Valgmenighederne, idet Spørgsmaalet var om, hvorvidt Valgmenighederne vilde hævde Fællesskabet med os uden Hensyn til Menighedernes Forsøg paa at isolere os.

Grundet paa de i Rigsdagen forelagte Lovforslag om Kirkernes Brug, samt paa at enkelte af Frimenighederne ønskede at faa folkekirkelig Anerkendelse, havde vi, som medfølgende Skrivelse viser, holdt et Møde i København, og der indgivet medfølgende Andragende til Ministeriet i den Tanke, at der under den ny Kirkeminister og Biskop skulde kunne opnaas Lempelser i de ministerielle Bestemmelser, hvorved man har søgt at binde det frie Samarbejde mellem Frimenighederne og dem, der staar indenfor Folkekirkens Rammer. Men, som Svaret viser, var der intet at opnaa fra den Side.

Ved Mødet i Stevns var der kun to Valgmenighedspræster til Stede, og da vi gerne vilde have en Forhandling med Valgmenighederne om den Sag, fandt vi det ønskeligt, om vi inden næste Foraar kunde faa et Møde, hvor alle Valg- og Frimenighedspræster sammen med et Par Menighedsmedlemmer fra hver Kreds kunde samles for at tales ved om Sagen, og derfor bestemte vi at spørge hver enkelt Kreds, om de er villige til at tage Del i et saadant Møde, for at Tid og Sted saa senere kan blive bestemt. —

Naar vi denne Gang kun henvender os til Valgmenighederne, da er det særlig, fordi de som frie Kredse staar os nærmest, og fordi Præst og Menighed her lettere maa kunne blive enige om en fælles Optræden, hvilket vanskeligt kan komme i Stand med Sognemenighederne.

Svar herpaa vil De nok sende inden Nytaar til medundertegnede Søren Olesen (Mors).“

Denne Henvendelse var tiltraadt af Præst og Menighedsraad for Frimenighederne paa Mors, Stevns, Klim, Bornholm og Høve.

Skønt det ikke fremgik af Henvendelsen, hvori den antydede „fælles Optræden“ skulde bestaa, vedtoges det dog, at Valgmenigheden her skulde repræsenteres ved Mødet, og til Repræsentant valgtes Formanden.

Aar 1896 var der fra Fr. Jungersen, København, m. fl. til Menighedsraadet indgaaet en Skrivelse, som blev behandlet i et Møde den 29. November 1896. Skrivelsen var en Henvendelse til Menighedsraadet i Mellerup i Anledning af Pastor Jakob Knudsens Giftermaal med Frk. Bæk, efter at han tidligere havde skilt sig fra sin første Hustru, og denne Henvendelse ønskedes underskrevet af Præst og Menighedsraad og snarest sendt til Valgmenighedspræst Morten Larsen, Holstebro. Det vedtoges, at Formanden skulde svare Pastor M. Larsen, og dette Svar lød da saaledes: „Odense Valgmenighedspræst og Menighedsraad holdt i Gaar Møde i Anledning af en Skrivelse fra Dem og flere, hvori vi opfordres til at underskrive en Henvendelse til Mellerup Valgmenighedsraad.

Vi erfarede i sin Tid det skete, og ganske vist berørte det os pinligt; men det var os ogsaa en Tilfredsstillelse samtidig at erfare, at der indenfor Valgmenigheden i Mellerup havde hævet sig Røster mod at fortsætte med Jak. Knudsen som Præst.

Skønt saavel Pastor Fr. Nygaard som Menighedsraadet paa en Maade meget vel kunde underskrive den tilsendte „Skrivelse“, saa fandt vi dog, at hele Menigheden burde gøres bekendt med Sagen, inden vi paa dens Vegne udtalte os i et saa vigtigt Spørgsmaal, ikke mindst fordi Ordlyden i „Henvendelsen“ efter vort Skøn paa ingen Maade taalte ukærlige Øjnes og Sinds Bedømmelse, endsige en offentlig Kritik. Ganske vist er det jo ikke Meningen, at Valgmenighederne vil have deres „Henvendelse“ til Mellerup Valgmenighedsraad frem for Offentligheden; men hvem borger os for, at ikke Mellerup Valgmenighedsraad eller en Præst offentliggør Henvendelsen. — Vi besluttede derfor at sammenkalde Menighedens Medlemmer til et Møde Søndag den 13. December, og skal der da, om De til den Tid ønsker det, blive Dem meddelt, hvad Menigheden her føler Trang til at udtale.“

Der blev ikke gjort mere ud af denne Sag.

Menighedsraadet fik i et Møde den 10. December 1901 forelagt et Udcast til en Henvendelse til Lovgivningsmagten: „Undertegnede Repræsentanter for de bestaaende Valgmenigheder tillader os underdanigst at henstille til den høje Regering og Rigsdag følgende: „Hans Excellence Kultusministeren har forelagt et Lovforslag om Menighedsraad og Valgmenigheder, hvor det foreslaas, at naar der oprettes ny Valgmenigheder, de da faar Ret til at benytte Sognekirkerne i de respektive Sogne, hvor de hører hjemme. Disse nye Valgmenigheder vil da komme til at sidde med mindre Udgifter end de tidligere oprettede, som foruden Præstebolig maa forrente og afdrage Kirkebygning, Kirkegaard, Rejsestald og Vognplads m. m.

Vi tillader os derfor at anmode om, at der paa Lovforslaget maa blive vedtaget en Bestemmelse om, at Staten lader de alt bestaaende Valgmenigheder, med hvad dertil hører, taksere af uvildige Mænd, og at den Sum, som disse takseres til, enten udbetales de respektive Valgmenigheder af Staten til fri Afbenyttelse eller beror i Statskassen og benyttes til Pension for Valgmenighedspræster og Enker efter disse, eller om muligt paa anden

Maade med den Virkning, at de nu bestaaende Valgmenigheder derved bliver ligestillet med ny efter det forelagte Lovforslags Bestemmelser.“

Udkastet var forfattet og fremsendt af „Aagaard Valgmenigheds Bestyrelse“ med Anmodning om at sende en Repræsentant til Fredericia den 21. ds. Kl. 2¼.

Det vedtoges enstemmigt at svare saaledes: „Menighedsraadet har i Dag forhandlet den fra A. V. B. fremsendte Henvendelse til Regering og Rigsdag, og hvorvel vi godt kan tiltræde Ønskeligheden af en Ordning, hvorved der kunde skaffes Valgmenighederne en Pensionsfond for deres Præster og disses Enker, saa er vi paa Forhaand klar over, at Lovgivningsmagten ikke kan gaa ind paa en saadan Ordning som foreslaet, da Følgerigtigheden heraf kan faa en Rækkevidde, som ingen kan overse. Vi fraraader derfor denne „Henvendelse“ og sender saaledes heller intet Ombud til Fredericia den 21. ds.

Derimod vil vi gerne ved Tid og Lejlighed være med til at drøfte, hvad Valgmenighederne i Fællesskab kan have at udtale i Anledning af det forelagte Lovforslag.“

Da det var bleven Præsten overdraget at svare paa Sdr. Næraa Valgmenigheds Vegne, overdroges det ham ligeledes at afsende ovenstaaende Svar. —

Ved Aarsmødet 1902 den 9. Marts forelaa følgende: Præsten fremlagde Forslag fra Askov om en Takadresse til Kirkeministeriet for Kirkeloven. Adressen var underskrevet af samtlige jyske Valgmenigheders Præster og Formænd (Brücker dog kun modstræbende). Man enedes om ikke at underskrive, og dette Eksempel fulgtes af samtlige fynske, sjællandske og bornholmske Valgmenigheder.

Ved Aarsmødet Aaret efter fremsatte Hans Appel en Plan for Dannelsen af et Fællesraad for Valgmenighederne her i Landet. Tanken var hos ham opstaaet dels i Anledning af Henvendelsen fra Valgmenighederne i Aagaard og Askov, dels paa Grund af, at Ministeriet ikke i Anledning af „Valgmenighedsloven“ havde sendt Forespørgsler eller indhentet Betænkninger fra Valgmenighederne, noget, man ellers havde kunnet vente af en „demokratisk“ Minister. — Han mente, at et „Fællesraad“ vilde blive spurgt i Sager, der vedrørte Valg- og Frimenigheder og Forhold vedrørende den hele kirkelige Lovgivning. „Fællesraadet“ skulde bestaa af tre, højst fem Medlemmer, af hvilke henholdsvis en eller to skulde være Præster. — Forsamlingen udtalte sin Tilslutning til de fremsatte Tanker, men mente dog, at „Fællesraadet“ helst skulde have een Repræsentant fra hver Menighed. — Dette Fællesraad blev dog aldrig oprettet. Derimod blev der 1912 stiftet en „Efterlønskasse“ for Landets Valg- og Frimenigheder. —

Spørgsmaalet om gensidig økonomisk Hjælp inden for de frie grundtvigske Menighedskredse rejste sig ved Valgmenighedspræst Niels Lindbergs Død i Kerteminde 1886. Og i de 26 Aar, der gik, indtil den nuværende Efterlønskasse blev stiftet 1912, blev der indsamlet Bidrag til Enkefru A. Lindberg og fra 1897 tillige til Enkefru Ø. M. Nygård.

Hvem der rejste denne „Vennehjælp“ huskes ikke, men Hans Appel var

Kasserer fra 1. Oktober 1896 til 30. September 1897, og hans Regnskab udviser Bidrag fra Valgmenighederne i Aagaard, Bering, Høve, København, Odder, Odense, Ryslinge, Ubberup og Vejstrup, ialt 480 Kr., og fra Præsterne P. Boisen, V. Brücker, Fr. Jungersen, Vilh. Mallings, Anker Møller og R. Pedersen, ialt 110 Kr. Tilsammen 590 Kr., som med Fradrag af Porto blev sendt til Fru Lindberg i København.

Stødet til en mere samlet Optræden i Valgmenighedernes økonomiske Forhold blev givet af Københavns Valgmenighed ved dens daværende Formand, Skolebestyrer Hans Gregersen, der i Rundskrivelsen af 17. Marts 1911 til samtlige Menigheder indbød til et Fællesmøde i Aarhus Torsdag den 6. April Kl. 9. Dagen valgtes, fordi Aarhus Valgmenighed samtidig holdt 25 Aars Jubilæum.

En stor Del af Menighederne havde sendt Repræsentanter, bl. a. Odense, og Repræsentanter berfra medbragte følgende Forslag: Dannelse af et Fællesraad og støtte Tanken om en Understøttelsesfond med Tilskud fra Staten i Lighed med, hvad der finder Sted overfor Lærere og Lærerinder ved Højskoler, Landbrugsskoler og Friskoler.

Dette Forslag vandt dog ingen Tilslutning, ligesaa lidt som „Tanken fra København“ om et Andragende til Kultusministeriet om, at der i det ventede Lovforslag om en ny Præstelønningslov maatte blive indsat Bestemmelser om Valgmenighedspræsternes Pensionering. Resultatet af Forhandlingerne udtrykte Ordstyreren, Pastor A. Højmark, omtrent saaledes: „Det kan konstateres, at Forsamlingen ikke har været enig om nogen Ting, men at den dog vil have gjort noget ved Sagen.“ Han foreslog derfor et Udvalg nedsat til at overveje de fremkomne Tanker og derpaa fremsætte et Forslag til nærmere Drøftelse. Dette vedtoges, og følgende Mænd valgtes: Direktør Chr. Jensen, Holstebro, Gaardejer Jørg. Hansen, Hudevad, Forsøgsleder L. Helwæg, København, Gaardejer Peder Jensen Nørretjære, Hjerring, og Statskonsulent Fr. Hansen, Askov.

Der blev holdt flere Udvalgsmøder og Fællesmøder, men da det ikke er Efterlønskassens Historie, som her skal skrives, skal blot tilføjes, at Pensionssagen blev helt opgivet, og Drøftelserne endte med ved et Sendemandsmøde i Kolding den 12. Juli 1912 at vedtage Love for „*De grundtvigske Valg- og Frimenigheders Efterlønskasse*“, hvis Paragraf 1 blev saalydende: „Menighederne søger i Forening at tilvejebringe saa mange Midler, at der kan ydes de paa Grund af Alderdom eller Sygdom uarbejdsdygtige Valg- og Frimenighedspræster saavel som Præsteenker en passende Efterløn.“

Denne Paragraf 1 har nu følgende Indhold: „Valg- og Frimenighederne søger i Forening at tilvejebringe saa mange Midler, saa der kan gives de enkelte *Menigheder en Hjælp* til at yde de paa Grund af Alder eller Sygdom uarbejdsdygtige Valg- og Frimenighedspræster saavel som Præsteenker en Efterløn.“

Midlerne tilvejebringes ved aarlige Bidrag paalignet de enkelte Kredse efter Medlemstal. Det mindste Bidrag er 200 Kr., det største (i Øjeblikket) 575 Kr. — Ved at begynde med mindre Tilskud og grundet paa et Faatal

af Præster og Enker paa Efterløn er der bleven opsparat Midler til Dan- nelse af en Efterløns-Fond, og herom hedder det i Lovenes Paragraf 2: „Efterløns-Fonden maa ingen Sinde gaa ned under 100,000 Kr. i Værdi.“

Efterløns-Bidraget til Kredsene er fastlagt til 2000 Kr. for Præster og 1000 Kr. til Præsteenker, og for Tiden er der fire Præster og tretten Præ- steenker paa Efterløn. I Samarbejdet staa der enogtredive Valgmenigheder og fjorten Frimenigheder.

Som Formand og Kasserer virkede Statskonsulent Fr. Hansen, Askov, fra Stiftelsesdagen 1912 til sin Død i 1921 —, Mejeribestyrer Torben Jen- sen, Gislev, fra 1921 til 1930, da han bad sig fritaget, og Landbrugslærer Hans Appel, Skovvang, valgtes og virker endnu. Foruden disse Mænd har følgende haft Sæde i den tre Mands Styrelse: Gaardejer Fr. Frandsen, Havrebjerg, fra 1912 til 1931, Gaardejer Anders Andersen, Odder, fra 1921 til 1929, Folketingsmand Otto Thorhauge, Solhjem, valgt 1929 og virker endnu, og Gaardejer Peder Pedersen, Ubberup, valgt 1931 og virker endnu.

Mens Jacob Appel var Kirkeminister i Klaus Berntsens Ministerium 1910 —13 fik Frimenighederne den længe ventede Frihed — dog med visse For- behold — til at bruge Folkekirkens Kirker til Gudstjeneste, Daab og Alter- gang m. m. (Loven om Kirkernes Brug af 1. April 1911)

Som Illustration til en nødvendig Lovgivning paa det Omraade, den „Appelske Kirkelov“ giver Udtryk for, taler tydeligt det Andragende, der indsendtes til Ministeriet fra nogle Frimenigheder i Aaret 1895 — og Mini- steriets Svar derpaa.

Til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet!

„Det vil være Deres Excellence bekendt, at der findes flere Frimenig- heder her i Landet af den grundtvigske Retning. Disse ved sig kirkeligt enige med Kristne indenfor Folkekirken og vil ikke staa som et Parti i Modsætning til disse.

Myndighederne har imidlertid i sin Tid ad administrativ Vej søgt at gøre Brud paa Fællesskabet mellem dem, der kender sig som kristeligt for- enede ved fælles Tro og fælles Livssyn, idet man har forbudt Folkekirkens Præster at prædike og udføre kristelige Handlinger i Frimenighederne og ligeledes forbudt dem at lade Frimenighedernes Præster udføre kirkelige Handlinger for dem eller lade sig betjene af dem. — Man har fra Myndig- hedernes Side villet hævde, at naar et Medlem af Folkekirken nød Nad- veren i Frikirkerne, løstes dermed Forbindelsen med Folkekirken, saa den- nes Præster derefter havde Lov at nægte at modtage Vedkommende til Nadverbordet, og der er Præster som af samme Grund har ment sig beret- tiget til at udelukke en saadan og i det hele Frimenighedens Medlemmer som Faddere, uden at vi dog er sikker paa, at dette sidste har haft Medhold hos Folkekirkens højeste Myndigheder. —

Disse Forbud, der ikke lader sig kristeligt begrunde og forsvare, men endogsaa kan blive en bestemt Samvittighedstvang for Præster i Folkekir- ken, naar de skal staa ved Magt, ønsker vi hævde, saa det tillades Folke- kirkens Præster og Medlemmer i det hele at have fuld Fællesskab med Fri-

menighedspræsterne og øvrige Medlemmer ved Daab og ved Nadver og i alt aandeligt Arbejde for den fælles Herres Sag, idet vi gaar ud fra, at det ligesaavel er i Folkekirken som i Frimenighedernes velforstaaede Interesse, at saadanne Forbud hæves, der kun hindrer det frie Samarbejde for Livets og sund Oplysnings Fremgang i det danske Folk mellem dem, der aandelig og hjertelig er forenede.

Vi gaar ud fra, at den Garanti, som Myndighederne mulig vil finde nødvendig at have for, at Arbejdet gaar i et sundt Spor, for saa vidt en saadan Garanti i det hele kan have, er givet i Sognepræsternes Stilling og det Ansvar, disse har som saadanne.

Ligeledes mener vi, at det er i fælles Interesse, at der er Sikkerhed for, om et Barn er døbt eller ikke, og at det derfor var ønskeligt, at Sognepræsterne indførte enhver Daab, der er udført i Frimenighederne, i deres Kirkebøger, naar der sker Anmeldelse til dem herom, og de har forvisset sig om, at Daaben er udført efter Herrens Indstiftelse, saa altsaa en gyldig Daabsattest kan udstedes efter Sognets Kirkebog.

Skønt mindre væsentlig anses det ligeledes af mange for ønskeligt, at det maa tillades Frimenighedspræsterne at jordfæste Frimenighedens døde paa almindelig folkekirkelig Vis paa Sognekirkegaardene.

Hvad vi her har fremsat som ønskeligt, mener vi lader sig ordne administrativt, ligesom det jo er ad administrativ Vej, at den i Øjeblikket bestaaende Ordning er bleven fastslaaet.

I øvrigt tillader vi os under Forudsætning af, at Deres Excellence anser det ovennævnte Samarbejde for ønskeligt, at henstille til det høje Ministerium at tage under Overvejelse, hvorledes Frimenighedens Præsters og Lægfolks Stilling kan ordnes, naar den fremtidige Lov om Brugen af Kirkerne kommer til at foreligge, saaledes at der ikke lægges større Hindringer i Vejen for Samarbejdet. Vi skal kun her tillade os at pege paa, at vi i alle Maader gerne vil være med i det store Arbejde, der for Tiden udføres blandt Folket med Hensyn til aandelig Vækkelse og Oplysning. Saa baade for Frimenighedernes og Folkets Skyld vil vi gerne være med til at holde begge Dele i et sundt og godt Spor; men for at vi skal kunne dette, da er det nødvendigt, at hverken Frimenighedspræsterne eller Lægmand stænges ude og derved mistænkeliggøres som Sekt.“

Allerunderdanigst

S. Møller, *Rønne,* *Henriksen,* *Søren Olesen,*
Frimenighedspræst. Frimenighedspræst. Folketingsmand. Landstingsmand.

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har under 26. f. M. tilskrevet Thisted Amt saaledes:

„I et hertil indgivet Andragende har Medlem af Frimenigheden i Han Herred (sandsynligvis den i Klim) Søren Anker Møller i Forening med flere Repræsentanter for Frimenigheder her i Landet, der formene sig kirkeligt enige med Kristne indenfor Folkekirken, anholdt om Ophævelse af forskellige Bestemmelser, der for Tiden vanskeliggør et Samarbejde af Frimenighedernes Præster og Folkekirken Præster og dennes Medlemmer. Lige-

ledes have de anholdt om, at de i Frimenighederne udførte Daabshandlinger maa tillades indførte i vedkommende Sognepræsts Kirkebøger, saaledes at gyldige Daabsattester senere derefter kunde udstedes, samt at Frimenighedernes Præster maa erholde Tilladelse til at jordfæste deres Medlemmer paa Sognekirkegaardene.

Foranlediget heraf skulde Ministeriet tjenstligt anmode Hr. Amtmanden om behageligen at ville tilkendegive ovennævnte S. A. Møller paa egne og det ommeldte Andragendes øvrige Underskriveres Vegne, at lige saa lidt som man vilde se sig i Stand til at tilstaa Frimenigheder her i Landet eller endog kun en enkelt Kategori af denne de ansøgte Begunstigelser, ligesaa lidt vilde man anse sig for berettiget til efter denne indgiven Ansøgning for en enkelt bestemt Frimenighed at gøre denne almindelige Indrømmelse i de Retninger, der omhandles i det foreliggende Andragende, idet Reglerne for, hvorledes en Menighed, der sondrer sig ud fra de almindelige Sogne-menigheder, kan bevare sin Forbindelse med Folkekirken, indeholdes i Lovgivningens Bestemmelser om Valgmenigheder, og Ministeriet maa derfor have de Frimenigheder, der ønske at opnaa den attraaede Stilling overfor Folkekirken, henviste til enkeltvis at søge Anerkendelse som Valgmenigheder, til hvis Opnaaelse der fra Ministeriets Side kan forventes udvist saa stor Imødekommenhed som foreneligt med Lovgivningens Bestemmelser.“

Hvilket herved tjenstlig meddeles.

Han Herredernes Kontor, den 1. August 1895.

M. Kjeldsen.

Om Myndighedernes Tilsyn med Kirken berettes, at da Stiftsprovst L. N. Balslev (senere Biskop) var indtraadt i sit Embede som Stiftsprovst, skrev han til Kirkens Værge, Grosserer Faber:

„Som det vil være bekendt, er der ikke i Stiftsprovst Damgaards Embedstid bleven afholdt aarligt Provstesynd over Valgmenighedskirken i Odense. — Heller ikke i Fjor blev et saadant Syn afholdt af mig, idet jeg gik ud fra, at der maatte være taget en Bestemmelse om, at Kirken ikke var underkastet et aarligt Syn. — Da jeg imidlertid ved nærmere Undersøgelse af Sagen er kommen til det Resultat, at jeg som Provst for Odense Købstad er forpligtet til at afholde Syn over Valgmenighedskirken ligesom ogsaa berettiget til at oppebære den sædvanlige Provsteløn af denne Kirke ligesaavel som af Købstadens andre Kirker (se Min. Skr. af 17. Marts 1886, sammenlign Min. Skr. af 15. December 1892 angaaende Valgmenighedskirken i Sdr. Næraa) tillader jeg mig at henstille til Kirkens Værge tjenstlig Anmeldelse om, at de ordinære Syn over Valgmenighedskirken i Odense agtes afholdt Fredagen den 19. Juni 1896, Formiddag Kl. 9, hvorfor jeg beder draget Omsorg for, at der er aaben Adgang for Synet til Kirkens forskellige Rum, deriblandt ogsaa til Taarn og Loft, og at Messeklæderne og Kirkens hellige Kar ere fremstillede, ligesom ogsaa, at en Repræsentant for Kirken er til Stede med Kirkens Protokol til Indførelse af Synsforretningen.

Endelig skal jeg ikke undlade at meddele, at der for Synsforretningen erlægges 3 Kr. til Synsmændene, og at Provstelønnen, som jeg ønsker at

modtage ved Synsforretningen, udgør 1½ Td. Byg efter Kapitelstakst, eller i alt 12 Kr. 91 Øre.“

Grosserer Faber stillede nævnte Dag sammen med Kirkebetjenten Jørg. Andersen medbringende en nyanskaffet Protokol. — Faber bød Stiftsprovsten velkommen, idet han samtidig udtalte, at eftersom Myndighederne hidtil havde kaldt Menigheden her for Filial til Sdr. Næraa, troede han, at Kirken som saadan hørte under den Mesinge Provst; men selvfølgelig var det ønskeligt og naturligt, at Kirken af Nemhedshensyn sorterede under Odense-Provsten, hvilket Stiftsprovsten tog til Efterretning og foretog Kirkesynet, som faldt meget heldigt ud. — Angaaende Betalingen havde Kirkeværgen ingen Fuldmagt til at udbetale denne; men han skulde give Indberetning til Menighedsraadet derom, og derfra vilde Stiftsprovsten faa anvist Betalingen. De 3 Kr. til Synsmændene skulde han derimod gerne med det samme udbetale. Og dette var altsammen meget godt; men samtidig gjorde Stiftsprovsten opmærksom paa, at der kan gives Tilladelse til, at Kirkesynet kun foretages hvert femte Aar, hvorom der imidlertid maa ansøges hos Ministeriet; „men,“ sluttede han med at sige, „mine 12 Kr. 91 Øre skal jeg dog have hvert Aar; muligvis regnede min Formand ikke med dette, jeg er ikke for stor til at tage derimod.“ „Aa, nej,“ sagde Faber, „maaske vilde han helst betragte os som ikke eksisterende.“

Ved Ansøgning blev Tilladelsen givet til, at der kun skulde foretages Kirkesyn hvert femte Aar, ligesom Valgmenighedskirken ogsaa ved Medvirkning af Byens Borgmester, Etatsraad Koch, slap fri for Hartkornsskat. Og Byfoged Bülow gav Meddelelse om, at Arealskatten for Valgmenighedskirken kan ventes frigivet for Fremtiden, idet Valgmenighedens Kirke i den Henseende vil blive stillet lige med Folkekirkens Kirkebygninger.

Angaaende Menighedens Forhold til andre Valg- og Frimenigheder endnu kun dette:

I Menighedsraadmødet 11. Januar 1914 fremlagde Formanden en Indbydelse fra Askov Valgmenighed ved dens Præst Axel Helweg og Formand Fr. Hansen til et Fællesmøde for Valgmenighederne. Præsten og to Menighedsmedlemmer er indbudt fra hver Kreds til et Møde d. 28. og 29. Januar s. A. Forhandlingerne skal særlig dreje sig om Menighedernes Stilling i Anledning af Holstebropræsten Morten Larsens Udtrædelse af Folkekirken og en Ændring af Præstevielses-Ritualet. Indledderne er Højskoleforstander Jacob Appel og Valgmenighedspræst Enevold Terkelsen. — Fra Odense udsendtes Pastor Ingerslev, Formanden Hans Appel og Frk. Mathea Helweg. — Mødet nedsatte et Udvalg bestaaende af Jacob Appel, Fr. Hansen, Fru Christiane la Cour, Axel Helweg og Valgmenighedspræsterne Poul Boisen, Kerteminde, Asger Højmark, Aarhus, Carl Koch, Ubberup, og Enevold Terkelsen til at udforme Forslagene.

Ved Menighedens Aarsmøde, der afholdtes i Marts s. A., fremlagde Formanden Udvalgs-Forslagene til det Andragende, man agter at indsende til Regeringen:

1. Præste- og Ordinationsløftet ophæves, og det overlades til Ordinador

ODENSE VALGMENIGHED

at afgøre, om Ordinanden er skikket til at tjene som Præst i den danske Folkekirke. Præstevielses-Ritualet formes saaledes, at dette bevidnes for Menigheden saavel af Ordinator som af Ordinanden.

2. En Kandidat, der skal præstevies, har Ret til at søge Ordination hos den af Folkekirkens Biskopper, han ønsker.

3. En Sogne- eller Valgmenighed med sin Præst kan løse Stiftsbaand til enhver af Landets Biskopper, der da, om han dertil er villig, overtager det folkekirkelige Tilsyn med vedkommende Menighed.

Kommer en Sogne- eller Valgmenighed med sin Præst i den Stilling, at ingen af Folkekirkens Biskopper vil overtage Tilsynet med den, kan Menigheden med sin Præst andrage den folkekirkelige Styrelse om at faa beskikket en Præst i Folkekirken, som dertil maatte være villig- til Tilsynsmand.

4. Der gives den folkekirkelige Styrelse Ret til paa Andragende fra en folkekirkelig Menighed og dens Præst at anerkende bestemt formede Ritualer, som indeholder Ændringer ud over saadanne, som Biskoppen kan tiltræde i Henhold til Menighedsraadslovens § 16.

Der udspandt sig en livlig Drøftelse ved Mødet, mange anbefalede at tiltræde et saadant Andragende, enkelte var betænkelige. Ved Afstemningen vedtoges det med overvældende Flertal.

Men naturligvis, kunde man maaske tilføje, endte dette Papir, hvor saadanne Papirer oftest ender, naar der ikke kommer noget positivt ud deraf.

Medlemmer af Menighedsraadet i de første 50 Aar.

Navn	Indtraadt	Udtraadt	Virket i Antal Aar	Død
Grosserer Chr. Faber, Odense	1883	1892	9	1905
Murer Niels Hansen, Odense	1883	1885	2	1910
Boghandler Hans Jensen, Odense	1883	1884	1	1932
Gaardejer Rasmus Povlsen, Sanderum ...	1883	1899	16	1899
Redaktør Fr. Kjær, Odense	1884	1889	5	1926
Skomagermester S. P. Sørensen, Odense	1885	1889	4	1890
Redaktør P. Tranberg, Odense	1887, 1892	1890, 1895	6	1898
Gaardejer Jens Madsen, Stige	1887	1893	6	1893
Gaardejer Anders Knudsen, Dyrupgaard	1889	1928	39	1930
Skibsmægler O. M. Friis, Odense	1890	1930	40	
Læderhandler A. P. Sørensen, Odense	1891	1894	3	1903
Baadfører Niels Madsen, Odense	1894	1908	14	1908
Købmand Johs. Valeur, Odense	1894	1904	10	1914
Landbrugslærer Hans Appel, Dalum	1895			
Bladekspedient Peder Nielsen, Odense ...	1900	1916	16	1916
Redaktør P. Hansen-Nygaard, Odense ...	1904	1906	2	1929
Vogmand Rs. Thomsen, Odense	1906	1930	24	
Gartner Hans Nielsen, Stige	1908	1930	22	

*Ved Aarsmødet d. 21. Marts 1909 udvides Menighedsraadet med Valg
af tre Kvinder:*

Fru Sophie Faber, Odense	1909	1916	7	1916
Frk. Karen Jørgensen, Odense Højskolehj.	1909	1924	15	1924
Fru Vilhelmine Sørensen, Næsbyh.-Broby	1909	1917	8	1917
Fru Magdalene Thomsen, Odense	1916			
Fru Karen Pedersen, Stige (nu Ø. Aaby) ...	1917	1919	2	
Fru Birthe Marie Hansen, Baardessø	1918	1922	4	1929
Fru Margrethe Spillemoser, Bellingebro ...	1920			
Forstander J. R. Højby, Odense	1922			
Fru Kirstine Andersen, Odense	1925			
Fru Ingrid Søgaard, Højby	1928			
Gartner Peder Clausen, Lumby Mark	1930			
Forstander L. A. Godsk, Andelsskolen ...	1930			
Fru Anna Nielsen, Stige Tanggaard	1930			

Af Menighedsraadet valgte Formænd virkede Grosserer Chr. Faber i 9 Aar, Redaktør P. Tranberg i 3 Aar, Landbrugslærer Hans Appel siden 1895 og fremdeles.

I Bogen findes omtalt:

Adresser og Henvendelser	19, 133, 134, 135, 137, 140
Bidrag til Levnedstegninger af: Frederik Nygård 18, Johan Clausen 53, Ludvig Ingerslev 77, Edvard Pedersen.....	125
Efterlønskassen	135, 136
Gaver	23, 25, 35, 39, 59, 65, 87, 96, 108, 109, 110
Kaldsbrev	50
Menigheden søger om Anerkendelse.....	51
Menighedsraadets Medlemmer gennem 50 Aar.....	142
Vedtægter for Odense Valgmenighed.....	113

I Bogen findes Billede af:

Andersen, Jørgen	94	Nygård, Fru Elise.....	12
— Mariane	94	— Frederik	12, 34
Appel, Hans	42	— Fru Ø. M.....	34
Clausen, Fru Herdis.....	50	Pedersen, Edvard	125
— Johan	50	— Fru Margrethe	125
Corneliussen, P.	104	Skriver, M.....	108
Eskesen, Morten	17	Tranberg, P.	39
Faber, Chr.	15	Valgmenighedskirken:	
— Fru Sophie	15	— Indgang til Bedesalen... 14	
Geisler, Clara	108	— Indre	86, 87
Ingerslev, Fru Gunild Valeur... 77		— fotograferet 1883	30
— Ludvig	77	— fotograferet 1933	3
Lund, Fru Sofie	40	— Vinterbillede, fot. 1933... 4	
Møller, Peder	22	Valgmenighedens Præstegaard.. 66	